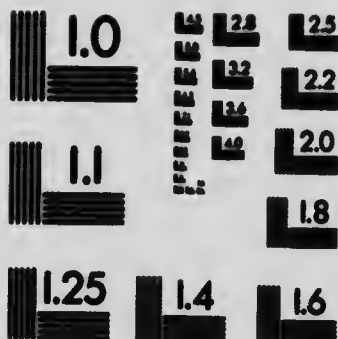
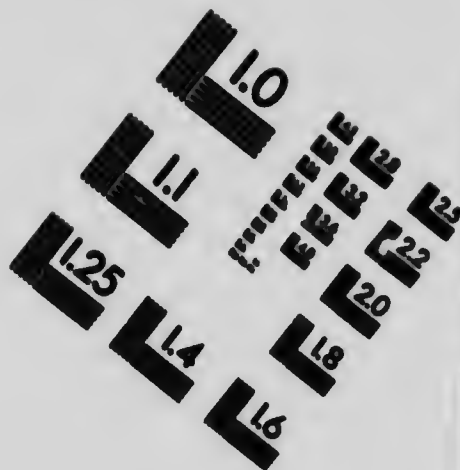

APPLIED IMAGE, Inc
1653 East Main Street
Rochester, NY 14609 USA
Phone: 716/482-0300
Fax: 716/288-5000

© 1983, Applied Image, Inc., All Rights Reserved

**CIHM
Microfiche
Series
(Monographs)**

**ICMH
Collection de
microfiches
(monographies)**

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

© 1994

Technical and Bibliographic Notes / Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

- ☒ Coloured covers/
Couverture de couleur
- ☐ Covers damaged/
Couverture endommagée
- ☐ Covers restored and/or laminated/
Couverture restaurée et/ou pelliculée
- ☐ Cover title missing/
Le titre de couverture manque
- ☐ Coloured maps/
Cartes géographiques en couleur
- ☐ Coloured ink (i.e. other than blue or black)/
Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)
- ☐ Coloured plates and/or illustrations/
Planches et/ou illustrations en couleur
- ☐ Bound with other material/
Relié avec d'autres documents
- ☒ Tight binding may cause shadows or distortion
along interior margin/
La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la
distorsion le long de la marge intérieure
- ☐ Blank leaves added during restoration may appear
within the text. Whenever possible, these have
been omitted from filming/
Il se peut que certaines pages blanches ajoutées
lors d'une restauration apparaissent dans le texte,
mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont
pas été filmées.
- ☐ Additional comments: /
Commentaires supplémentaires:

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

- ☐ Coloured pages/
Pages de couleur
- ☐ Pages damaged/
Pages endommagées
- ☐ Pages restored and/or laminated/
Pages restaurées et/ou pelliculées
- ☒ Pages discoloured, stained or foxed/
Pages décolorées, tachetées ou piquées
- ☐ Pages detached/
Pages détachées
- ☒ Showthrough/
Transparence
- ☐ Quality of print varies/
Qualité inégale de l'impression
- ☐ Continuous pagination/
Pagination continue
- ☐ Includes index(es)/
Comprend un (des) index
- Title on header taken from: /
Le titre de l'en-tête provient:
- ☐ Title page of issue/
Page de titre de la livraison
- ☐ Caption of issue/
Titre de départ de la livraison
- ☐ Masthead/
Générique (périodiques) de la livraison

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	12X	14X	16X	18X	20X	22X	24X	26X	28X	30X	32X
				✓							

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

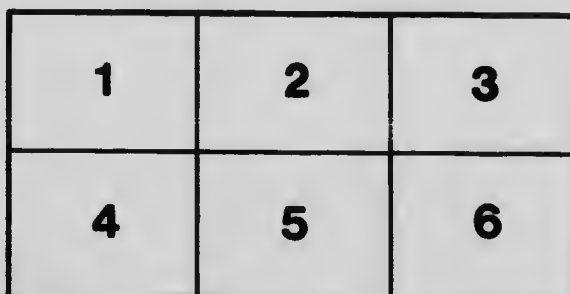
National Library of Canada

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol ➡ (meaning "CONTINUED"), or the symbol ▼ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

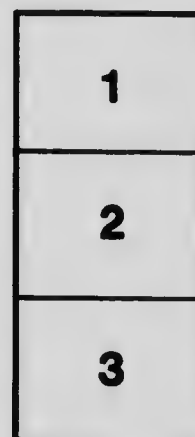
Bibliothèque nationale du Canada

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole ➡ signifie "A SUIVRE", le symbole ▼ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

THE
Gaelic Bards

FROM 1825 TO 1875.

BY THE
Rev. A. Maclean Sinclair.

Sydney, C. B. :
MAC-TALLA PUBLISHING CO. Ltd.
1904.

*Can. Sinclair,
Alexander M.*

THE
Gaelic Bards

FROM 1825 TO 1875.

BY THE
Rev. A. Maclean Sinclair.

Sydney, C. B. :
MAC-TALLA PUBLISHING CO. Ltd.
1904.

PB1633

GH3

1904

P***

AN CLAR-INNSE.

Bho 1800 gu 1825.

Tanbh-duilleig

1 Doorn Chionahuis	1
2 Anna Nic-Ghille	6
3 Am Breachdair Mor	8
4 Alasdair Foirbels	10
5 Eoghan Og Domhnallach	12
6 Aonghus Mac-Ualraig	14
7 Ailein nan Bionnach	16
8 Donnachadh Brocair	18
9 Padraig Mac-an-t-Saoir	21
10 Donnachadh Mac-an-t-Saoir	22
11 Tormaid a Chumrteir	25
12 Mr. Donnachadh Mac-Caluim	28
13 Donnachadh nam Blàr	28
14 Padraig Mac-an-t-Saoir	32
15 Iain Munro	33

Bho 1825 gu 1875.

1 Seumas Munro	36
2 Ailein an Ridgo	38
3 Iain Sealgair	40
4 Ceit Mhunn	43
5 Mr. Donnachadh Mac-Gilleathain ..	44
6 An t-Urr. Iain Mac-an-t-Saoir	49
7 Tormaid Mac-Neacail	51
8 Iain mac Dhomhnaill mhic Alasdair	53
9 Lachlainn na Gaidhlig	57
10 Iain Mac-an-Toisich	57
11 Patbhiddh Calmboul	58
12 Domhnall Mac-Cithich	60
13 Domhnall Phàil	63
14 Iain Mor na Morairne	65

IV.

15 Uilleam Mac-Ardh	67
16 Dotair Rahuidhe	69
17 Mr. Donnachadh Dughallach	70
18 Aonghus Domhnallach	72
19 Gilleasbuig Cuimheul	74
20 Iain Mac-Onnion	76
21 Fionnghal Nic-Eacharn	78
22 Uilleam Mac-a-Leith	79
23 Iain Mac-Cuithen	81
24 Donnachadh Bàn Camaran	84
25 Iain Sinclair	85
26 Mr. Domhnall Mac-Rath	89
27 Baintighearna D'Oyly	90
28 Mairi nighean Iain Bhain	91
29 Eoghan Mac-Colla	94
30 Caloin Staal	97
31 Am Blarach	99
32 Domhnall Mac-Phàil	108
33 Fearchair Domhnallach	110
34 Iain Dughallach	113
35 Alasdair Ailein Mhoir	115
36 Iain Mac-an-t-Saoir	118
37 Barr na Léidige	119
38 Iain Mac-Dhughall	120
39 Domhnall Ruidh Mac-Fhionghain	123
40 An t-Urr. A. Stiubhart	125
41 An Dotair Mac-a-Chléirich	128
42 Mairi Nic-Ealair	129
Orain eile	130
Biographical sketches	137

Na Baird Ghaidhealach

Bho 1825 gu 1875.

DEORSA CHIONABUIS.

Rugadh Deorsa Caimbeul — Deorsa mac Chailein, mhic Dhonnachaidh, mhic Chaip-tein Alasdair—ann an Clonabus an Ile 'sa bhliadhna 1766. Bha baile Chionabuis aig air mhàl, mar a bha e aig 'athair, a shean-air, agus a shin-seanair roimhe. Dhealuich e ri Clonabus agus chaidh e a dh' fhuireach ann am Port-an-eilein mu 'n bhliadhna 1836. Chaochail e air April 28, 1858. Bha e gu math air a dhoigh. Dh' fhàg e a chuid airgid aig a dhithis cloinne, mac agus nighean. Bha a mhac na dhotair. Bha a nighean poada ann am Port-an-eilein.

Bha Deorsa Chionabuis na fhir bhàrd. Bhiodh e cluich air an fhidhill; ach a réir an rainn a leanas cha robh fhidhleireachd idir cho binne ri chuid oran:—

Nuair a bheireadh oirre Deorsa
Sheinneadh e gu làidir seolta;
'S ann a shaoileadh muinntir Dhombnaili
Gum b'e seorsa druma bh' ann.

Tha e na ghnothach bochd gun deach a chuid mhor de na h-orain ghasda a rinn Deorsa Chionabuis a leigeadh air chail.

FUIRICH A RIBHINN.

Oran do Chàrliona Thàillear an Ceann-
traigh an Ile.

LE DRONNA CHIONABUIS.

Fonn: "Cuir a chinn dilis thar an do làmh."

LUINNAG.

O, fuirich a ribhinn phrisell, phrisell,
O, fuirich a ribhinn 's dilis na càch;
A mhaighdean a 'r luraiche, fuirich an Ile,
Og bhean a's dilis 'chi mi gu bràth.

Cha dirich mi bruthach 's cha slubhall mi
còmhnaidh

Tuilladh ri m' bheò, 's mo smeach na
támh.

Ach dèididh mi ghàir thig o bhàrr nan
tonn mòra,

'S dh' fhuing mi bròn gu leir air do sgàth.

Gum faca mi 'n eathar a fàitheamh na
h-uair;

Mhealladh i bhuama gruagach mo ghràidh.
Ma sgaradh o chéile sinn b' dìbhinn an
uaigh

Seach an-shocair bhuan, 's gun bhuidh aig
a bhàa.

A mhaighdean a's bòidheche na smeach
'an chéitein,

'Boilleir an sgeul r'a leughadh an dràid;—
Ged 's bòidheach an connag, gur stobain gu
léir e,

'S faicilleach 'théid gach creutair na 'dhàil.

Ri soirbheas 's ri srùithean mar ghuidh'inn
ad dhéidh

Gach cala d' an déid thu, gheug an fhuilt
thàl: 'h,

Bidh mise trom dubhach air tulaich leam
féin,
'S mi sruthadh nan deur gu gear air do
agáth.

Aon phóg e d' bheul milla, nam faighinn
gun ghruaim i;
Dheanadh, ge cruaidh e, m' fhunagladh o'n
bhàs;
A ghaoil thigeadh rughadh is laeadh am
ghruaidh
Air eagal gum buairteadh bhuam thu le
càch.

'S e m' aoin, nuair shinear mi leat 'ann ùir
Nach lionadh an drùchd do shùil mheall-
ach bhàth.

Ma mheallas mi eith ann an rioghachd nan
dùl,
Far am binne luchd-ciùil, bi nànn air mo
agáth.

Ma tha thu gun shòrtan cha 'n fheil tochar
gu m' dhùth,—

Airgid no ní nach h-fheil ann ad làmh.
Bheir mi mo mhionnan nach fàic thu mo
mhì-thlachd,

'S gheibh thu bhuam slochaint, seir, agus
gràdh.

Ma 's ann 'tàir air mo ní, no cur sìos air mo
dhaoine,

Dhiùlt iad thu, ghaoil, gum b' fhaoin iad
'an chàs.

An Ti a chuir mise gu piantan an t-aogh'l,
Cha d' fhàg e gun daoine' mi dh' fhaoidt'
thoirt an làth'r.

Tha airgid is òr ann am phòs gu h-uallach
Agus eòdh guallionn 'm buail' air mo
agáth.—

Is e 'rinn an eucóir a bhéid a thug uam
thu;

'S tha mi fo ghruaim o mhaduinn Di-màirt.

Gu m' laimh thainig litir 's mi fàgail na
tir s'
O fhear a bha dileas dhomh ann an dàimh;
Cha 'n urrainn mi 'freagairt 's mo chridh'
ann an Ile,
Glaist' aig an rìbhinn bhinn tha 'n Ceann-
traigh.

Mo shoraidh do 'n Oa gu òigh a chùil
shnìonhain;
'S deimhin leam fhìn gun dug mi dhi gràdh.
Ach theid mise fhathast, ma 's maireann
dhomh, 'dh-Ile,
'S dhuit-sa gu ciunteach bheir mi mo làn.

ISE GA FHREAGAIET.

Mo shoraidh o'n Oa gu òg a chùil shuìomh-
ain;
'S deimhin leam fhìn gun dug mi dhuit
gràdh
Mo ghaol tha cho buan dhuit ris 'n fhuachd
tha san fhìor-uisg'
'Chaimbeulaich rioghail, fhoinnidh, dheas,
àird.

ORAN

Do Shine Woodrow, nighean ministear a
bh' ann an Ile.

LE DEORSA CHIONABUIS.

O, chunna mi 'n oigh a's boidheh' air thal-
amh,
'S i mòdhar, banail; caomh chagar mo
chridh'.

Mo mhiann oirre còir le deoin gach caraid,
Gun or, gun earras; cha ghabhainn ach i.

Tha m' aigne fo ghruaim, 's mo thuar fo
smalan,

Mu 'n egeul so 'fhuaras Di-luain thar a
Chaoil;—

Gun do chaochail gach uaisl' is suairceas
banail,
Gach suaimhneas, carantachd, gean, agus
gaol.

'S ann tha mi feadh bheann is gleann fo
airtneal
O fhalbh an latha gu sgaradh an neoil;
'S nan sininn mo thaobh a dh' fhaotainn
cadail,
B' e 'm fraoch mo leaba 's na baidenlaibh
ceo.

Ma thug thu rium cùl 's gun d' dhiùlt thu
m' fhurán,
'S mi giulan m'laid le fulangas buan,
Nan deanadh mo shùil an drùchd a chum-
ail,
Cha chluinnteadh tuilleadh mo chumha ga
d' luaidh.

Ghaoil, tréigidh a ghrian an iarmailt buil-
each,
Is diultaidh sruthain bhith ruith chum a
chuain,
Mu 'n lùghdaich mo spéis do 'n ghéig a's
luraich';
Ach 's fheudar cur leis, ma thug thu dhomh
fuath.

Nis so dhuit mo làmh le càirdeas tairis,
'S le blàths a mhaireas fhad 's bhitheas mi
beò,
'S na cùm mi ga m' chràdh fo phràmh na 's
fhaide,
Do ghràdh gam mbealladh 's nach fhaigh
mi ort coir.

ANNA NIC-GILLIOS.

Rugadh Anna Nic-Gillios ann am Morar.
Bha i posda ri Domhnallach a mhuinntir
Chnoideirt. Thainig i do Ghleanna-Garadh
maille ri 'fear-posda sa bhliadhna 1802.

ORAN LUCHD-IMRICH.

LE ANNA NIC-GILLIOS.

LUINNEAG.

O, sud an taobh a ghabhainn,
E, sud an taobh a ghabhainn,
'S gach aon taobh gam biodh an rathad
Ghabhainn e gu h-eolach.

Gabhaidh sinn ar cead de Mhòrair,
Arisuig 's Mùideart nam mòr-bheann,
Eig' is Cana ghorm nan ròiseal,
'S Uibhist bhòidheach ghreannmhor;

Cnòideart fhuar is Gleanna-Garadh,
Far a bheil na sìrèin gheala,
'S uisge Ruaidh o 'n Bhràighe thairis
Gu srath Ionarlòchaidh.

Tha na càirdean gasda lionmhor
Thall 's a bhos air feadh nan crìochan;
'S ma dh'fhàgas mi 'h-aon diu 'n dìochuimhn
'S aobhar mìothlachd dhomhs' e;

Domhnallaich, is gum bu dual daibh
Seasamh dìreach ri uchd cruadail,
A bhith dian a ruith na ruaige,
Dileas cruaidh gu dòruinn.

Long is leoghann, craobh is caisteal
Bhiodh na 'n sròiltean ard ri 'm faicinn,
Fìrean is làmh dhearg is bradan,
'S fraoch na bhadaid còmh' riu.

Chi mi 'n cabrach air an fhuaran
 A ghreigh féin na 'n treud mu 'n cuairt da,
 'H-uile té 's a sròn 'san fhuaradh
 Mun dig guais luchd-tòrachd.

Leum bu bhinn a chuismeachd mhaidne
 An déidh dèsgadh as mo chadal,
 Coileach dubh air bàrr a mheangain,
 'S fiadh 'sa bhad ri crònan.

Falbhaidh sinn bho thìr nan uachd'ran,
 Ruigidh sinn an dùthaich shuainhneach,
 Far an bi crodh laoiigh air bhualtean
 Aig na fuarain bhòidheach.

Falbhaidh sinn, 's cha dean sinn fuireach,
 Fàgaidh sinn slàn agaibh uile,
 Seolaidh sinn air bhàrr na tuinne;
 Dia chur turais oirne.

CANADA ARD.

LE ANNA NIC-GILLIOS.

Ann an Canada àrd
 Tha gach sonas is àgh;
 Bidh gach maoin ann a fàs ri 'chéile.

Gu bheil cruithneachd a fàs
 Luchd-inhor, lionte gu 'bhàrr
 Ach trì mìosan thoirt da de thearmunn.

Gheibhear siùcar a craoibh
 Ach an goc chur na taobh,
 Is cha mhill sin a h-aon de 'geugan.

Gheibh sinn dearcas is fion,
 'S gach ni eile gu 'r miann;
 Cha bhi aireasbhuidh sion fo'n ghréin oirnn.

Bu mhath dhuinne 's gach dòigh
 Maighstir Alasdair òg;
 Fear na misnich, na treoir, 's na léirsinn.

Dh' fhalbh e leinn, mar rinn Maois,
'Mach a dùthaich na daors',
'Thoir dhuinn fearainn, is saors', is eibhnis.

Fhuair sinn bailtean dhuinn fhin,
Le còir dhainginn o 'n rìgh,
'S cha bhi uachd'rain a chaidh ga 'r léir-
each.

EALAG CHAMARAN.

LE DONNACHADH MOR FRISEAL.

Is oidhche dhomh nam aonar
A siubhal fraoich is fàsaich,
Gun d' dhrùidh an t-uisg' air m' aodach
Is shaoil leam a bhith bàithte.
Bha 'ghaoth a cheart cho fuath'sach
'S mo chluas nach cluinneadh tairneach.
Ceud soraidh slàn do 'n ghruagaich
'Thug dhomh gun ghruaim an fhàrdach.

Nuair ràinig mise 'n teaghlach
Bu chaoimhneil rium bha Sàra,
Gun d' fhuair mi cuid na h-oidhche
Is roinn de 'n la-'r-na-mhàireach;
Bha h-uile ni mar dhaoimean
Gun fhoighneachd 'tigh'nn gu m' àilgheas;
'S mo dhùrachd-sa do 'n mhaighdinn
A rinn mo leab' a chàradh.

B' i sud an leaba chliùteach;
Gun gabhadh diùca tàmh innt';
Le iteagan 's le dùnais,
'S le cuirteinean ùr' àrda,
Le cuibhrig dearg is uaine,
'S le cluasagan mìn, àlainn:—
Ged bhiodh an reothadh cruaidh ann
Am fuachd cha 'n fhaigheadh làmh-rìum.

Is math 'thig gùn de 'n t-sìod' dhuit,
Is breacan riombach sgàrlaid;

Is làmhainnean geal riombach
 Mu d' bhasan miue, bàna;
 An t-suil a's glaine lionadh,
 'S do bhian mar shneachd an fhàsaich;
 Gur son' e, ge b' e òg e,
 A gheibh le deoin do làmh-sa.

Nuair theid thu thun na h-àiridh
 'S a Bhraighe 's tearc do shamhladh,
 A dheananh muighe 's càbaig,
 'S a dh' arach laogh is ghamhna;
 Do phears' tha dìreach alainn,
 'S gur h-àilleagan 'na ghleann thu;
 B' e 'n sòlas a bhi còmh' riut
 Seach stòras Thighearna Ghrannda.

'Nis bheir mi dhuit mo sheoladh,
 Mar 's eol dhomh, ann an dànachd;
 Bi 'fuireach bho gach gòraich',
 'S do dhòigh na doir do mhànan.
 B' i 'n còmhnuidh banail, stuama,
 'S fear-fuadain na leig teann ort;
 Is chi thu le do shùilean
 Gur cùis sin nach dean call dhuit.

Gur h-ìomad caileag bhòidheach
 A b' eol dhomh ri mo là-sa,
 A chaill le falbh na h-oidheche
 A h-aoibhneas is a h-àilleachd.
 Tha iad an nis is gnùig orr'
 An cùil gun fhear thig làmh-riu;
 Gur daor am pàidheadh sùgraidh
 'Bhi 'tabhairt glùin do phàisde.

Mu Lòchaidh 's ann tha seorsa
 Na h-òigh' mu bheil mi 'seanachas;
 Na fleasgaichean grinn', bòidheach
 'Tha eolach air gach fear-ghleus;
 Fir ghasda dha 'm bu dual
 An am cruadail a bhi calma.—
 'S e ainm na maighdinn shuairce
 Mu 'n cualas Ealag Chamarain.

Mo ghuidhe dhuit 's mo dhùrachd
 Gach cùis a dhol gu bràth leat,
 A nighean mhaiseach chliùteach
 A's fughantaiche nàdar.
 Do chliù bidh mise 'g innseadh
 Le srinn anns gach àite.—
 Ceud soraidh slàn do 'n mhaighdinn
 A rinn mo leab' a charadh.

Is ann a mhuinntir Bhaideanaich a bha
 Donnachadh Frisgal. Is e am Breabadair
 Mor a theirteadh ris am bitheantas. Cha
 robh ann ach duine bochd, agus bhiodh e
 gle thrì a siubhal feadh na dùthcha. Ge
 b' e clamar a dheanadh e fighe, b' aithne
 dha orain a dheanamh. Bha e beo sa
 bhliadhna 1832. Bha e an uair sin còrr is
 trì-sheud. Dh' fhaodadh Ealag Chama-
 ran a bhith na chomain air son an orain a
 rinn e oirre.

ALASDAIR FOIRBEIS.

Bha Alasdair Foirbeis na 'sheirdsean 'san
 Reisimeid Dhuibh. Chaochail e am bailo
 Pheairt.

ORAN

Do Chòirneal Daibhidh Stiubhart, triath
 Ghart.

LE ALASDAIR FOIRBEIS.

'M brat-sròil 'bha anns an Fhraing,
 Nach d' fhuair tàmailt o thùs,
 Chuir iad sìos e do 'n Eipheit
 A dh' fheuchainn a chliù.
 Bha thus' an sin 's do réisimeid
 Féin air do chùl,
 'N da-fhicheadamh 's a dhà,
 Sar luchd-càraidh gach cùis.

Chuir sibh Frangaich na 'n smùr
 An tìr ainmeil nan tùr,
 'S thug sibh uap' bhratach riomhach,
 'Bha miaghail na 'n cùirt.

Am mach air falche Mhaida,
 Gun taing thug sibh buaidh;
 Ged bha na Frangaich lionmhor
 O 'n t-sliabh tigh'nn a uas.
 'N tri-sheachdamh 's ochd-deug
 Bha gu treun ri do chluais.—
 B' iad sud na seòid, a Dhàibhidh,
 Nach fàgadh tu 'n cruas;
 Na fìor Ghàidheil gun ghruaim,
 'Rachadh dàn anns an ruaig,
 'S a dh' iomaineadh na naimhdean
 Gu ceannegalach, cruaidh.

Nuair chaidh sibh 'Mhartiug
 Auns na h-Innsibh an Iar,
 Bu luath do dhaoine' air tràigh ann,
 'S gum b' àluinu an triall,
 Nuair dh' éigheadh tu adbhànusa,
 Mar b' annsa leat riamh,
 Bhiodh tri-chlaisich rùisgte,
 'S fuil bhrùit air an fhiar,
 Aig na gaisgich gun ghiamb,
 Ghuineach, chalma, gun fhiamb,
 Nuair bheireadh tu dhaibh òrdagh,
 Nach sòradh dol sìos.

Tha thu de dh-fhuil nan rìghrean
 'Bha miaghail ri 'n là,
 Siol ainmeil Bhancò uasail,
 Bhiodh buadhach 'sna blàir.
 Is iomadh baintighearn' phrìseil
 Tha 'n tì air do làimh;
 'S cha 'n fhacas anns an tìr so
 Na dhiobradh do ghràdh.
 Bu tù obirneal nam buadh
 Roinn bhragad tarrainn 'suas
 B' àrd a chluinnt' do chomann
 Ann an ranga do shluaigh.

Ma dh' fhàg thu sinn air sgriob,
 'S tu air thì dhol do 'n Fhraing,
 Gum meal thu slàint 's toil-inntinn
 Ri lùn do dhol ann.
 Cha 'n fheil a leth 's na b' fhiach thu
 Fo d' riaghladh 'sen àm;
 'S nam faigheadh tu mo dhùrachd-s',
 B' e 'n crùn chur mu d' cheann.
 'S fada leam bhios tu hhuam,
 Fhìr na gaisge 's an truais;
 'S i 'n aoidh a chithear daonnan
 A t' aodann gun ghruaim.

'S e fìor dhuin'-uasal eireachdail a bha 'n triath Ghart. Bha e na shaighdear misneachail, na ofaigeach tùrail, na Ghaidheal rioghail, na eacdhraiche math, agus na dhuine iriseal, baigheal, oaoihneil. Cha rohh neach ann an Albainn ri a latha bu dille air cùl a luchd-dùthcha na e. Cha b' iongantach ged a bhiodh am fear a rinn an t-oran ullamh gu crùu Bhreatainn a chur air a cheann.

EOGHAN OG AN STRATH-NIN.

Bu mhac Eóghan Og do dh-Eóghan Domhnallach ann an Strath-Nin, faisg air caisteal na Moighe. Ghabh e gaol air nighinn breabadair a bha na 'banseirbheiseach an taigh athar. Bha a chuideachd an aghaidh dha a pòsadh. Thug e an t-arm air, agus dh' eirich e gu bhi na 'chaintein. Thill e dhachaidh an ceann sheachd bliadhna, agus phòs e an nighean. Bha da mhac aca, Gilleabart agus Aonghus. Tha co dhiù trì fichead hliadhna is a deich o'n a chaochail e.

AGHRUAGACH DHONN NAM MEALL- SHUILEAN.

LE BOGHAN OG AN STRATH-NIN.

REAN.

A ghruagach dhonn nam meall-shuilean,
Gun d' chum thu 'n raor an chaithris mi;
Gur beag tha dh-aogas cuilinn ort,
'S do chùl mar shailleas òir.
Mo rùn dhuit ainneir òig.

ISE.

Gun d' thog iad moch Di-h-aoinne orm
Gun deachaidh mi do 'n chaochan leat;
Cha d' fhuadaich sud mo ghaol-sa dhuit
Nam faodainn a bhi beò.—
Mo rùn dhuit Eòghain òig.

REAN.

Gun d' thog iad moch Di-sathairn' orm,
Gun robh mi-fhìn a laighe leat;
Bidh sinne mar sin fhathast,
Is don-ràth air luchd an sgeoil.—
Mo rùn dhuit ainneir òig.

ISE.

Nam biodh de ghaol aig baintighearn' ort
Na thug mi-fhìn bho Chaingis dhuit,
Bu shuarach chuirteadh saibhreas leath';
Gum b' oighreachd leath' do phòg.—
Mo rùn dhuit Eòghain òig.

Ged bha thu 'n raor 'san ridhe so,
Cha d' fhaod mi 'dhol a bhruidhinn riut;
Do bhreacan trom fo 'n t-snighe
Is mo chridhe-s' air a leòn.—
Mo rùn dhuit Eòghain òig.

'S ann aig a' ghlaicig sheillich ud
A rinn sinn fhìn an dealachadh;
Bu chaoibhneil blàth ar faireachdainn,
'S gu talamh ruith na deoir.—
Mo rùn dhuit Eòghain òig.

GUR TROM TROM A THA MI.

LE BOGHAN OG AN STRATH-NIN.

LUINNRAO.

Gur trom trom a tha mi,
 'S gur trom a dh' fhàg an t-earrach mi;
 Gur truime 'n diugh na 'n dé mi
 'S mi cumha 'n déidh na banaraich.

Do bhanaraich na bàthaigh,
 A thug mi 'n gaol nach b' aithreach lean;
 'S ma dh' fhuireas tu coig bliadhna
 Gun cuir mi rian air aran dhuit.

Cha 'n fheil thu fein ach òg dheth
 Gu pòadh air an earrach so;
 'S ged shiubhlainn-sa an saoghal
 Gum bi mo ghaol dhuit maireannach.

Is ged a bha mo bhràithrean
 'San àiridh a cur maille orm;
 Nam bitheadh tu 'ghaoil deònach
 Gun seòlainn a null thairis leat.

Ged tha thu dh' easbhuidh anibhris
 Tha daimh annad is ceanaltachd;
 Is tha thu laghach bòidheach,
 'S gun ghòraiche riut ceangailte.

Nam bithinn-sa 'n Strath-Eireann
 Do spéis cha bhiodh an aineol orm;
 Ach tillidh mi ma 'a beò mi,
 'S le m' dheòin cha dean sinn dealachadh.

AONGHUS MAC-CUARAIG.

Bha Aonghus Mac-Cuaraig a fuireach
 anna a Bhlàthaich an Airdghobher. Chuir-
 eadh oran Iain an mach an Co-chruinn-
 eachadh Phàdruig Mhic Pharlain an 1813.

Is e "Horo, Iain, taobh rium fhin" a tha
'san leabhar sin. Is e "A oheist, Iain,
teann rium fhin" a tha 'san Ailleagan, a
chuireadh am mach an 1830.

HO RO, IAIN.

LE AONGHUS MAC-GUARAIG.

LUINNREAG.

Ho ro, Iain, taobh rium fhin,
'S na bi strì ri amaidheachd;
Feumaidh mnathan uaisle ti,
'S goirt an clun mur faigh iad i.

Tionndaidh rium is leugh a chòir,
Tha mise deònach teannadh riut;
'S ma 's ole no math a bhios mo dhòigh,
Cha chluinn na h-eòlaich gearan uam.

Cha 'n iarr mi sìdear no ti,
No sròl nò slod' a cheannach dhomh;
'S i obair mo dha làimhe fhin
A's cinntiche mi 'leannailt rium.

Gabh thus', Iain, am muir-làn
Mar phàtaran, 's cha 'n aireach dhuit;
Air fhad 's ga'n éirich e an àird
Gum fuio thu 'n tràigh an eal'achd ann.

Sin mar bhitheas luchd na stràic,
Le 'n ourraicean àrd 's le 'n cailleaguth;
Ni 'm pòsadh bochd an toirt gu làr
Mar shneachda bàn na gailline.

An riombadh oheannaicheas iad gu daor
'S an saoghal bheir an car asda;
Bìdh gùn is gùn gu 'n cur mu sgaoil
Gu aodach do na cailleagaibh.

Nuair a theid iad chum na féill,
 Gur gann dhuit té dhiu aithneachadh;
 Ach seargaidh iad mur rós na géig
 Rí tens na gréin' a dh' fhannalachas.

Cadal leumaidh iad is táb,.
 Cha bhi iad slán mur faigh iad sin.
 Cha ghearrain té dhiu thu bhi 'd thráill;
 'S ann ní i táir is fanokl ort.

Gun sloinn i suas, o bhun gu géig,
 An treubh o 'n d' rinn i fálleineadh,
 Ga d' ehur-an síos mar mhith gun bheas,
 'S gur maing bheir spéis mar leannan di.

An uaisle bhoohd gun chas, gun lámh—
 Tha 'n dán mar dh' fhág an sean-shacal—
 Cha chuir i salann air a chál;
 Bí t' fhaicill tráth mu 'n lean i riut.

Cha d'gairn-an do 'n uaisle beum
 Na 'h-áite fein, 's cha teannainn ris;
 Ach 's beag an eilid do dh-fhear gun spréidh
 Bhith fóirneadh té tha talach air.

Tha thus' is mis' a réir a chéil,
 Ar n-ór, ar spréidh, 's ar seannairean;
 'S ma gheibh mi eadh gu ruitli na réis'.
 Cho cruaidh riut féin gun lean mi ris.

Nuair thig am bothan le chracs cam,
 Am mál, a chlann, 's an ceannach ort,
 Gur taitneach dhuit a bhean 'san àm
 A tháirneas ceann an amuill dhuit.

AILEIN MAC-AN-T-SAOIR.

Rugadh Ailein Mac-an-t-Saoir an Cille-
 Bharra faisg air an Tairbeirt. Bha e na
 'bhrocair an Ceann-tìre. Bha e math air
 eir as do na sionnaich, agus mar sin

theirteadh Allein nan Siønnach ris. Tha
cuid ag radh nach robh e a cur as do na
siønnach uile, air eagal 's gun rachadh a
thilgeadh am mach a obair.

ORAN : 'N AOIS.

LE AILBHN NAN SIÖNNACH.

Mile marbhalag air an aois,
'S ionadh caochladh bheir i oirnn,
Fagaidh i gu seachdaidh cruaidh
Ghruaidh a bha cho-dearg 'ran rös.

'M falt a bha gu sloamhuinn, min,
'S nuair chirt' e air lith an òir,
Fasaidh e calteineach, òlar,
'S cuid eile cho liath ri òldimh.

'N t-stil-a bha gu soilleir, glan,
'Toirt soluis do 'n chorp gu léir,
Tàirnidh an aois oirre smal
'S cha léir dhuit gu ceart do mheur.

'Chluas a bha gu furachair, geur,
Leis an cluinnt' am fear a fàs,
Rinn an aois a druideadh suas,
'S cha chluinn thu gun nuallan àrd.

'N deud a bha mar lbhri shnaight',
Cho geal ri cailo ann ad bheul,
Cnàmhaidh ise am bun 's am bàrr
'S bidh an chàirein lom na 'deidh.

'N teanga bha gu sgiolta, grinn,
Cho binn ri smeorach air ghéig,
Mar thromb is a teanga brist'
Chinn na 'gliogan ann ad bheul.

'N gairdean 'san robh spionnadh mor,
Leis an tilgteadh òrd is clach,
Tàirnidh an aois uaith a lùtha,
'S trom leis a bhith giulan bat'.

'Chas a bha gu làidir, luath,
Leis am buidh'nteadh buaidh 'san réis,
Cha dean i ceum gun am bat',
'S gum feumadh i taic na déidh.

Goididh 'n aois do chuimhne uait,
'S tàirnidh i ort sruadh an aoig,
'S gheibh thu 'n sin tigh còmhnuidh buan;
'S neo-shuairc an leannan an aois.

DONNACHADH MAC-GRÌOGAIR.

Rugadh Donnachadh Mac-Griogair am
Braighe Raineach. Bha e na 'bhrocair.
Bha e a còmhnuidh am Braigh'-Fasaidh.
Bha e pòda ri Sìne, nighean Ailein Stiubh-
airt am Bun Raineach. Bha Uilleam na
'ghille aige ag ionnsachadh na brocair-
eachd. Bha e ri tachairt ris air oidhche
shònraichte, ach rainig am brocair an t-àite
roimh 'n àm. Is ann an sin a thòisich e
air an òran.

ORAN A BHROCAIR.

LE DONNACHADH MAC-GRÌOGAIR.

O, gur mis' tha fo airsneal,
'S mi ri faire na broclaich ud thall,
'S gun mi faicinn fear m' aiteis
'Tigh'nn le lomhainn chor ghasda airsreing;
Leis na h-abhagan sgairteil
'S luath a dheanadh an aisith 'sa chàrn,

'S leis na mìol-chonaibh seanga
Bhuailleadh speach air fear cabrach nam
beann.

Gur a h-lomad oidhch' anmoch
A thug mise air sgàirnich 'san tìr;
'S bidh mi 'n nochd mar a b' àbhaist
Gun son duine ri mánran rium fhìn.
Nam biodh fìos aig mo nàbaidh
Gn bheil mis' an so 'n dràda ri strì,
'S ann na chenn nach biodh fàilinn,
Bhiodh e agam am màireach le cinnt'.

C'ulm an culrinn-sa coire
Air an òigear 's nach toilleadh e i,
'S gur mi fhìn 'bhris a choinneamh;
Cha 'n fheil stàth dhomh bhith gearan no
caoidh,

Ged a dh' fhuiling mi cruadal,
Agus moran de dh-fhuachd orm ga chinn,
'S mi gun leaba, gun chluasaig,
Ach na leacan fo m' chrnachan 's mi sgith.

Ach nan dìgeadh tu, Uilleim,
'S grad a thogadh tu 'm mulad so dhiom;
Is sar ghiomanach gunn' thu
Leis an deanteadh an fhull anns an fhrith,
Bu tu leannan na gnagaich,
Te cho banail 's cho suaire 's tha 'san tìr;
'S lannh a leagadh 'n fhir ruaidh thn.
Leis an cuirteadh na h-uain oirnn a dhith.

Tha mi fada bho aitreabh,
Gun son neach 'ni rium facal de chaint,
Ann an cùlaobh na beinne,
'N taobh mu dheas do Loch-Eireachd so
thall,

Ach na bidheam fo smuaircan
'S mi ag amharc a suas ris gach àird,
Ann an lagan beag uaine,
Dh' fheuch am faic mi 'm fear ruadh 'tigh-
inn air sgàth.

Dh' fheuchainn ro bheagan caoibhneis
 Dhuit, a shiounaich nan coilltean 's nam
 fròg,
 Nuair a ghlacainn an spàinteach,
 A bhiodh freagarrach, làmhchar fo 'n òrd,
 Bheirinn toll air do léine,
 Nach leighiscadh léigh a tha beò,
 On 's i 'n droch-bheirt dh' an géill thu,
 Is nach faighear thu 'dh-éisdeachd a mhòid.

'S iomad fear a tha 'm barail
 Gu bheil m' aran-sa socrach gu leoir;
 Their gach aon a tha 's tìr rium,
 Gur tu fear an druim dhirich gach lò.
 Ach nam faighinn seachd bliadhn' iad
 Gu bhith siubhal nan crìoch air mo lorg,
 'S e mo bharrail gun fhiaradh
 Gu bheil pàirt diu a liathadh 's iad òg.

Cha'n ioghn' dhomhs' a bhi truagh dheth
 'S a liuthad oidheche, fliuch, fuar a thug mi
 Ann am shineadh 'm bun bruaiche,
 'S dian chur sneachda bho thuath orm gam
 chlaoidh,
 Gur h-e 'mheudaich droch shnuadh orm,
 Is a thanaich a ghruag bhàrr mo chinn:
 Is mor m' eagal 'san uair so
 Gnu greas e gu uaigh mi roimh 'm thim.

Thug mi tamull am òige,
 'S bha mi amaideach gòrach gu leoir;
 'S fheudar aideach' le nàir'
 Gun robh mi bristeadh nan àithntean gach
 lò.
 Ann an smuaintibh 's am briathraibh,
 Ann am miannaibh, 's droch ghnìomhar-
 aibh fòs,
 An nis 's mithich fàs diadhaidh
 Bhon tha 'n aimsir a trìall mar an ceò.

PARUIG MAC-AN-T-SAOIR.

Rugadh Pàruig Mac-an-t-Saoir an Leitir Beann aig Loch Odha 'sa bhliadhna 1782. Bha e greis a cumail sgoil an Diurn. Thàinig e a chumail sgoil aig Loch Odha 'sa bhliadhna 1811. Bha e na 'mhaighstir-sgoil agire an sin ré da fhichead bliadhna 's a ccithir. Phòs e Ciorstaidh Shinclair an Achadh-na-craoibhe, agus bha siathnar chloinne aige, Donnachadh, Iain, Alasdair, Pàdrùig, Mairearad is Iseabal. Chaochail e 'sa bhliadhna 1855. Sgrìobh e dòrlach de dh-orain.

CRUACHAN BEANN.

LE PARUIG MAC-AN-T-SAOIR.

Cruachan Beann, Cruachan Beann,
Cruachan Beann 's mòr mo thlachd dheth,
Cruachan Beann le 'chuid meall
'S a chuid allt 'ruith troimh 'ghlacaibh.

Cruachan Beann 's e cho mòr,
Tha e sònraicht' ri 'fhaicinn,
Cha 'n fheil a leithid 's an Roinn-Eòrp',
'S geal a chòt' ri àm sneachda.

Clann an t-Saoir g' am bu dual
'Bhith na 'chluaineagan fàsach,
Bhà iad uair a seòl air chuain
'S fhuair iad buaidh ann le gaisge.

'S iomadh linn bho 'n fhuair iad còir
Air a ghleann 's bòidhch' ri 'fhaicinn,
'S fhad 's a ruitheas uisg' gu cuan
Bidh an dualchas sin aca.

Fine 's duineile gun ghruaim,
 'S iomadh buaidh a bha 'n taic riu;
 'S maireg a theannadh orra dlùth
 'N àn bhith rùsgadh nan glas lann.

'S iomadh blàr 'san d' fhuair iad buaidh,
 'N àn dol suns gum bu bhras iad,
 'S an ceann-cinnidh air an ceann
 Toirt comànd do na gaisgich.

'N Leitir Beann chaidh m' àrach òg,
 Deiseir bhòidheach nam badan,
 Gheibht' am fiadh ann air an t-sliabh
 'S earbag riabbach 's gach lagan.

Aite 's maisiche fo 'n ghréin
 'Chaidh cha léir dhomh rí 'fhaicinn,
 Leis gach seòrs' a tha 'san fhonn
 Feadh gach tom 's air gach stacan.

Soraidh nis le Cruachan Beann,
 'S leis gach coire 's gleann tha 'n taic ris;
 'S e mo dhùrachd Clann an t-Saoir
 'Bhith chòmhnuidh air gach taobh na 'fhas-
 gaibh.

DONNACHADH MAC-AN-T-SAOIR.

Chuireadh an t-oran so am mach an Co-
 chruinneachadh Mhic-Caluim 'sa bhliadh-
 na 1821. Bha 'm fear a rinn e beò an
 uair sin.

STRON-EASGAIR.

LE DONNACHADH MAC-AN-T-SAOIR AN
 COMHALL.

Is mór mo chùis smuaircan
 On ghluais mi Diar-daoin

Gu gleann nan lùb uaine,
 'N robh uaislean mo ghaoil.
 Bu phailt ann crodh guailionn
 A nuallan ri 'n laoiigh;—
 Sud a bhuail' anns nach gluaisleadh a
 chaoile.

Bu ghreadhnach ri uair
 Stròn nan cluainean caoin',
 'S bu lionmhor na sguaban
 Ga 'm buan air gach raon;
 On chinn i fo luachair
 Chaidh gruaim air a h-aoibh;
 An àit bhuailtean is ohluaran tha fraon
 oirr'.

A Bhàn-leacann bhruachach,
 Air 'm buaint' an subh chraobh,
 Bu lionmhor do bhuadhan,
 'S cha b' fhuar leam do ghaoth.
 A mhead 's a bha 'n uachdar
 De d' chnuaic bu chlach-aoil;
 'S ann a d' luaithre bhiodh duais aig luchd-
 saothreach.

Dhail-ghearrte ghrinn, bhòidheach,
 Cha b' fhòlach do bhàrr,
 Ach coirc agus eòrna,
 Bhiodh mòg-cheannach, àrd;
 Muim-altruim gach pòir thu,
 Thig beò anns a Mhàrt;
 'S cha laigh fuarachd no gruaim ort 'san
 fhaoilteach.

Bu sheamragach, feòirneineach,
 Neòineineach thu,
 Is b' fhasgach do shrònagan
 Cèdsagach, ùr;
 Do mhachraichean òrdail
 Bhiodh còmhdaicht' gu dlùth;
 'S ann ga'm buain a bhiodh smuais aig na
 faobhair.

B' e 'n t-eibhneas bhith gluasad
 Mu d' chluasineagan ròidh';
 Bu sheasgair do m' ghruaidh iad
 Fo shuarachd nan speur,
 'S do phreasan mar bhualle
 Gu suain aig an spréidh,
 'S gorm-bhrat uain' air gach gualainn is
 raon dhiot.

A Shròn nam bad cùbhraidh,
 Nan ùbhlán 's nam peur,
 Laigh bròn air do lùchairt,
 'S tu 'g ionndrainn na dh' eug;
 Gach ròs tha air lùbadh,
 Gun drùchd, gun teas gréin';
 Maise shuaicheant' do shnuaidh tha air
 caochladh.

A Chnocain an shuarain,
 'S dubh uaignidh do ghnèis;
 Ach chunna mis' uair
 Nach robh gruaim ort no mùig;
 Bhiodh spaidseireachd uaislean
 Gle chruaidh air na bùird,
 'S bu ghlan snuadh na bha gluasad air
 t' aodann.

Bhon dh' fhalbh na fir àluinn
 Chaidh àrach fo d' shùil,
 Cha chluinn sinn guth mànrain
 An àros na mùirn,
 Bhiodh àgh ann is gàire,
 'S piàna toirt ciùil
 Aig na gruagaichean snuadh-mhaiseach,
 caoin-gheal.

Ach sguiream de m' dhàn
 Mu na h-àrmuinn b' fhearr clùt;
 Cha dùisgear le ceòl iad,
 Tha 'n còmhnuidh 'san ùir.
 'S e 'n gliocas bhith òrdail
 N' ar còmhradh 's n' ar rùn;
 'S gearr ar cuairt, 's beag ar buannachd
 'san t-saoghal.

MR. TORMAID MAC-LEOID.

Rugadh an t-Urramach Tormaid Mac-Leoid—Tormaid a Chuaireir—'sa Mhorair-ne an 1793. Chaochail e an Glaschu an 1862.

AN GAIDHEAL

An tìr chéin air oidhe Challuinn.

LEIS AN URR. TORMAID MAC-LEOID, D.D.

Is tiamhaidh, trom, mo chridhe 'n nochd,
Is mi am aon'ran bochd leanu féin;
Cha'n iarr mi tàmh, cha'n fhaigh mi lochd,
Is mi fo sprochd an dùthaich chéin.

Is lomadh cuimhne thùrsach, throm,
Dhomh dùsgadh fonn a bhròin gu goirt;
'S e thog an osna so am chom,
Nach h-fheil mi 'n tìr nam beann an nochd.

Tha tìr nam beann mar bha i riamh—
Gach gleann, is sliabh, is creag nam faobh,
An creachann àrd 's am bi am fiadh,
'S an leacann liath tha sìos o 'thaobh.

Tha fòs gach allt a leum le toirm,
Bho chreig gu creig a sìos gu tràigh;
Tha bàrr an fhraoich le 'bhadain ghorm'
Gu trom 's gu dosrach mar a bha.

Ach o' ait' a bheil na cairdean graidh,
D' an dug mi baigh an laithean m' òig' ?
'S e fath mo mhulaid is mo chraidh:
A mheud 's a tha dhiu 'n nochd fo 'n fhòid.

An t-athair thog mi suas ri 'thaobh
'S mo mhathair chaomh cha'n fheil iad ann;
Is dh' fhalbh mo cho-aoisean gu léir
Mar cheo roimh 'n ghréin air uchd nam
beann.

O slàn le conunn caomh mo ghaoil,
A chuireadh faoilt am chridhe bochd !
Mo chreach cha'n fheil iad air an t-saogh !
A dheanadh aobhach mis' an nochd.

Ach tha iad beo an dùthaich chéin,
Tir ard na gréin', gun oidheh', gun duibhr';
Is coinnichidh sinn ri ùin' a chéil',
Gun stùil fo dheur, gun cùridh a cuoidh.

Tha àl a falbh is àl a teachd,
Mar shlachdraich dhéin nan tonn air
tràigh;
Ar bliadhnaichean, tha iad gu fìor
Mar sgeulachd dhiomhain, ghearr, gun stà.

Ach glòir do Shìan' ghear caomh nam buadh,
A thug a nuas o thir an aigh
Deagh sgeul an aoibhnis mhoir do 'n
t-sluagh,
Air beatha bhuaibh nach mill am bàe.

Choisinn e bheatha so gu daor,
An uair a thaom gu iar as 'fhuil;
Ach O! cia grasmhor, fialaidh saor,
Do 'n chinne-dhaonn' a h-agh 's a buil!

C' ar son a bhithinn brònach, bochd,
A caoidh fo sprochd an so leam féin?
Do shùil, a Dhé, tha orms' an nochd,
Fo dheòrachd bhochd an dùthaich chéin.

Cha bhi mi 'caoidh, cha doir mi géill;
Fo thaic do sgéith gun iarr mi tamh;
Do thoil-sa deanar leam, a Dhé,
Ga m' strìochdadh féin a chaoidh fo d' làimh.

Jan., 1830.

BLAR CHUIL-FHODAIR.

LEIS AN URR. FORMAID MAC-LEOID, D.D.

Tha 'm blar air a chur leo air monadh an
fhraoich,
Tha 'n agiath air a spionadh a ghuaillibh
nan laoch;
Chaidh 'n claidheabh a bhrisdeadh an lamh-
aibh nan saoi,
'S tha fuil nam fear gcala fo bhonnaibh
nan daoibh.

Tha 'm breacan 's an t-éileadh leis an d'
éiteadh na sair
Le maraichibh Shasuinn air an saltairt ri
lár;
Tha 'n suaicheantas uasal a chòmhdaich na
suinn,
Ri fhaicinn 'san àraich, gun àilleachd, gun
loinn.

Ann an dùthaich nam mor bheann tha
bròn agus cràdh;
Luchd nam boireid 's nam breacan cha 'n
fhaicear gu bràth;
Na fùrain bu tréine nach géilleadh 's iad
beò
Tha sint' air Cuil-fhodair gun phlog is
gun deò.

Nis slàn leat, a Thearlaich, chaidh 'n iom-
airt le càch,
Chaidh oigbreachd do shìnnse a dhìth ort
gu bràth.
Thug thu 'n oidheirp, 's bu treun i, le gais-
gich mo ghràidh,
'S bidh iomradh do chruadail air a luaidh
gu la bhràth.
February, 1830.

MR. DONNACHADH MAC-CALUIM.

Rugadh an t-Urr. Donnachadh Mac-Cal-
uim an Còmhail 'sa bhliadhna 1784. Phòs
e Catriona Nic-Fhearghuis, nighean nach
robh ach sia bliadhna deug de dh-aois, an
1808. Bha e na 'mhaighetir-egoile an Glas-
raidh ré beagan bhliadhnachan. Rinn eadh
ministear dheth is shuidhich eadh an Aras-
aig e an 1818. Chuir e am mach co-chruinn-
eachadh de dh-orain an 1821, agus Eachd-
raidh na h-Eaglaise an Gaidhlig an 1845.
Chaochall e an Arasaig air an naoidheamh
latha fìchead de cheud mìosa na bliadhna
an 1863. Dh' fhàg e teaghlach mor. Is e
a b' àghdar do Chollath, dàn a chuir e fein
am mach na 'cho-chruinneachadh agus a
chuireadh a rithied s'n mach an Sar-Obair
nam Bàrd.

AISLING NA SUAINE.

LEIS AN URR. DONNACHADH MAC-CALUIM.

Is faoin aising shiubhlach na suain',
Is faoin neo-bhuan gach uile ní.
Tuitidh an gaisgeach treun na threis,
Is aillteachd gach crutha gu 'n crìon.
Mar a shruthas blàth mhaoth na coill',
Mar thig neul doilleir air a ghréin,
Is amhuil sin beatha nam beò.—
Cha choigil 's cha chaomhain sinn seud.

DONNACHADH MAC-A-LEITH.

Bu mhac Donnachadh Mac-a-Léith do
Dhòmhnaill Mac-a-Léith agus do dh-Oigh-
rig Chainbeul, bean Dhòmhnaill. Rugadh

e an Locha-Buidhe am Muile 'an bhliadhna
1786. Bha e a fuireach an da no trì de
dh-àiteachan ris an abairteadh am Blàr.
Thugadh mar sin Donnachadh nam Blàr
mar ainm air. Bha e pòda, agus bha
siathnar chloinne aige; Iain, Daibhidh,
Sìne, Catrìona, Mairi agus Mairead.
Chaochail e an 1863.

AN TE BHEAG.

LE DONNACHADH NAM BLÀR.

LUINNEAG.

Ma phòas mi cha ghabh mi té mhór;
Cha phòs, cha taobh, 's cha ghabh mi té
mhór;
Ma phòas mi idir cha ghabh mi té mhór;
'S ro bheag an té dh' fhógghnas dhòmhnan.

Cha ghabh mi 'n té shrideagach, shradag-
ach ruadh,
A chumadh an conas 's am mallachd a suas;
Cha bhithheadh i agam, 's nam faighinn i
bhuam;
B'e 'n turas gun bhualadh a pòeadh.

Cha ghabh mi té mh r 's cha ghabh mi té
àrd,
B' fhearr leam té bheag a bhiodh faisg air
an làr,
Cha ruiginn a leas a dhol fad air a sgàth,
'Cur uisge na sàil am bhrògan.

Mo cheist air an ainm is meallaiche sùil,
Do shlios mar an eala, gur math thig dhuit
gùn,
Gruaidh dhearg is rosg tana, 's glan seall-
adh do shùil
Gum mealladh tu diùc le d' bhòidhchid.

Do ghruaidh mar na rìean cho bòldheach
's cho min,

Do chualleis cho ciannach ga 'charadh le
oir,

Cha'n fhàg mi thu idir air son bhith gun ni;
Gum faigh sin a chaoidh na dh' fhòghnas.

Dh' fhaibh mi le cabhaig gu banais do 'n
chùirt,

Ri oidheche gun ghealach, 's bu mhat
dhomh mo thùr.

Cha bhithinn ri gearan ged choedainn na
orain,

Nan taobhadh mo rùn 'sa chòdhail.

Bha càch ann an t-saobh, 's ceangal nam
bann,

Bha mis' aig an teine gun duin' ach a
chlan;

'N am pàigheadh a bhuidell cha robh mi
air chail,

Ged dh' òl iad an dram gun m' fhebraich.

MUILE NAM MOR-BHEANN.

LE DONNACHADH MAC-A-LEITH.

LUINNEAG.

Bhon tha mi gun sunnd, 's is dùth dhomh
mulad,

Cha tog mi mo shùil ri sùgradh tuilleadh,

Cha dèid mi le nàirn gu chùirt nan cruinn-
eag,

'S mo rùn am Muile nam mòr-bheann.

Am Muile nan craobh tha mhaighdean
bhanail

D' an dug mi mo ghaol 's mi faoin am
bharail;

'S ma chaidh e fo sgaoil 's nach faod mi
'faighinn,

Gun taobh mi calceagan Chòmhail.

Tha maise' agus uaisle, suaireas, 's ceanal
 A dìreadh a suas an gruaidh mo leannain.
 Ma bheir thu dhomh fuath, 's nach buan
 do ghealladh,
 'Ni uaigh is anart mo chòmhdaich.

Do shìos mar an shaoileann taobh na mara,
 Do ghruaidh mar an caorain agaoilt' air
 meangain;
 Stùil ghorm a's glan aoidh fo chaoin-rosg
 tana;
 'S tu 'n òigh a mhealladh gach òigear.

Do chùl mar an lion na 'mhìle camag
 Nach greannaich fo chùl is sìod ga cheangal,
 Do dheud mar na dìnean, dìneach, dain-
 goann,
 Beul binn a ghabhail nan òran.

Tha maise no dha ri 'n àireamh fhathast
 Air bean a chuil bhàin 'u nam blàth-chùl
 meallach.
 Ma bheir thu do làmh, gum fàs mi fallain,
 'S bu shlàinte nìhaireann do phòg dhomh.

Gur math thig an gùn o 'n bhùth do 'n
 ainneir,
 'S an fhasan a's tìre 'n eòirt nan Gallaidh;
 Troigh ghlan am bròig tìr 's i dhùint le
 barr-iail,
 Nach lùb air faiche bàrr fèidrnein.

Tha smaintinn no iha an tràth a' air m'
 airo;
 Cha 'n innis mi 'chàch ceann-fàth mo ghal-
 air;
 Ged laigheas mi tràth cha tàmh dhomh
 eadail,
 'S do ghràdh gam sgaradh an còmhnuidh.

'S e bhagair mo chiall ro mhiad do chean-
ail,
'S o'n chaidh thu do 'n t-sliabh nach b'
fhiach leat m' fharuid;
'S e t' aogas is t' fhiamh 'chuir pian am
charaibh,
'S cha mhiann a bh' again air stòras.

PADRUIG MAC-AN-T-SAOIR.

Rugadh Padruig Mac-an-t-Saoir faisg air
Loch Liobhann 'sa bhliadhna 1785. Bha e
na ofaigeach air luing chogaidh. Chaoch-
ail e sa bhliadhna 1855.

CUMHA CHRUACHAIN.

LE PADRUIG MAC-AN-T-SAOIR.

Tha 'n Cruachan gu dubhach,
A cumhadh nan uaislean;
'S tianhaidh torman a shruthan;
A choilltean th' air dubhadh,
Agus 'eunlaidh fo phuthar
An dubhar a bhruachan!

Ann am Pioraid Aird-chatain
Tha 'mhaca na 's suainich,
Fo stéigh nan m' liatha,
D' an éideadh an tath-
Is cuiseagan cianail
'Sileadh dhiar air an uaighean.

Có 'dhìreas á Làirig
De na b' àbhaist a chuartach?
Tha Gleann-nodha gun àiteach,
'S an Leitir na 'fàsach,
'S am fàrdaichean blàtha
Na 'n càrnaichibh fuara.

Cha 'n fheil pìop air na Casain,
 No bratnach a gluasad;
 Agus Caol-churn nan glas-stuadh
 Ag aonadh 's a brachadh,
 'S a dhaoin' anns a chlachan
 Fo ghlais nan clach fuara.

O 'n ghiorraich air m' anail,
 'S a dh' fhamnaich mo ghluasad,
 'S nach dìrich mi 'n Coire,
 Thoirte féidh as a mhonadh,
 Mo shoraidh, cend soraidh,
 O, soraidh le Cruachan!

IAIN MUNRO.

Rugadh Iain Munro ann an Suardail an
 sgìre Chrìche an Cataibh 'sa bhliadhna
 1791. Chaidh e do Ghlaschu an 1808 gu
 bhith na chléireach. Chaidh e do Chataibh
 a shealtainn air a mhathair an 1825. Is
 ann an uair a bha e a deanamh deus gu
 dhol air an turas sin a rinn e an t-oran air
 Cataibh. Chaochail e an Glaschu an 1837.
 Bha e na dhuine math is na dhuine measail.

ORAN DO CHATAIBH.

LE IAIN MUNRO.

AIR FÖNN—"The Battle of the Boyne."

LUINNEAG.

O théid sinn, théid sinn, le suigeart agus
 aoidh,
 O théid sinn, théid gu deònach,
 O théid sinn, théid sinn, thairis air an
 t-Srùidh,
 Gu mùinntir ar dàimh is ar n-eòlais.

Ged bha sinn bliadhnan fada, fada bhuath
 Am Baile Chluaidh' a chòmhnuidh,
 Nis tamull beag gun tréig sinn ar gairm
 is gun téid sinn
 A dh'fhaotainn an gràidh is an còmhraidh.

Gu 'n doir sinn cuairt a rithist do 'n taobh
 tuath,
 Is théid sinn ruaig do Dhòrnach,
 Is chi sinn Droit Bhun Ath' is fa comhair
 air gach taobh,
 Caistealan is raointean is lèintean.

Chi sinn an Cuol, air am faca sinn le gaoith,
 Na bàtaichean aotrom a seòladh;
 Chi sinn na beanntan, a ghleidheadh sneachd
 'san t-samhradh,
 Is chi sinn na h-àbhnaichean bòidheach.

Chi sinn na glinn san àit san d' rugadh sinn,
 'M bu ghnàth leinn bhi aotrom, gòrach,
 Is chi sinn na coilitean, le aighear is toil-
 inntinn,
 'M bu ghnàth leinn bhi cluinntinn nan
 smeòrach.

Chi sinn na cluain air am bitheadh laoigh
 is uain
 Ri mire gun ghruaim anns an òg-nhios,
 Is chi sinn na h-aonaich air an ionaltradh
 na caoraich,
 O'n d' fhuair sinn sàr aodaichean còmh-
 daich.

Chi sinn na raoin le blàth a bhealaidh
 chaoin,
 'S a chéitein 'bhios aobhach is bòidheach,
 Is chi sinn na bruachan fo sgàil a bharrach
 naine,
 Gu tric anns na bhuain sinn an t-sòbhrach.

Chi sinn an lag, 's an t-eas gu beucach,
grad,
'S am bradan a leum suas na 'chòdhail,
Is chi sinn am badan, 'sam bitheadh coilich
bheudrach,
Ri co-chath 'sa mhadainn chiùin, cheòthair.

Chi sinn gach sliabh, air am bitheadh
greighean fhiadh
Ri mire air riasgan, 's air lùintean,
Is chi sinn an lagan eadar àrd nan cragan,
'S an caidleadh an earbag air chointich.

Chi sinn gach loch o 'n tric an dugadh
steach
Bric mheanbh-bhallach, airgiodach, òr-
bhuidh,
'S mu 'm bitheadh an cù-donn, a shiubhl-
adh fo an tonn,
'S eal' a snàmh os a chionn ann am mòr-
chuis.

Chi sinn gun ghruaim a bhanarach le 'fuaim
'Sa bhuaile, gu duanagach, ceòlinhor,
A bleoghann a chruidh-ghuailinn, is iad a'
sgur de nuallain,
Le taitneas toirt cluais agus deoin di.

'S iomadh, 's iomadh ni, a chi sinn anns an
tir,
Nach saoilteadh theachd innt' nuair bu
chlaun sinn;
Thar aiseag na coit, tha ragha, ragha droit,
'S an àite na croit bail' a Bhàna.

'S rathad rioghail, réidh troimh chragan 's
thalamh fas,
Is carbadan mál' air an òrdugh,
Gach latha sìos le srann is gach latha suas le
deann.
Tre'n t-Sligeach 's mu bhonn phreas-an-
òrdain.

Is deagh fhearrann ùr a rinneadh le mor
 shaoth'r
 Bho chruaidh bhlaran fraoich agus mòin-
 tich,
 Is iomadh leathad cruaidh bha riamh gu sò
 gun bhuaidh,
 Le òg-ghiubhas uain' air a chòmhach.

Deòlaidh sinn as ùr an sòl gaoth is athar
 cùbhr',
 Bheir slaint agus sìrd dhuinn is sòlas,
 Ar cairdean bheir dhuinn aran, cais agus inn,
 'S deoch laidir de 'n dram, agus ceòl leis.

Ged tha sinn an cèin an sò 'n nochd o ar tìr,
 'S o'r caomh chairdean gaoil is sean eòl-
 aich,
 Olaidh sinn le rùn, deagh shlainte dhaibh
 guch aon,
 Is buaidh do dha thaobh Caolas Dhòrnaich.

SEUMAS MUNRO.

Rugadh Seumas Munro aig Gearasdan
 Ionar-Lochaidh mu 'n bhliadhna 1794. Bha
 e re ùine mhoir na mhaighstir-sgoile aig
 Blàr Odhar. Bha e lan de sgoil, de cheol,
 's de bhàrdachd. Chaochail e 'sa bhliadh-
 na 1870. Cha robh e pòda riamh. Tha
 an Gràmar Gaidhlig a chuir e an mach na
 leabhar ro-luachmhor. Air son riaghailtean
 gu Gaidhlig a sgrìobhadh gu ceart is e
 gràmar a's fearr a tha ann.

THA TAIGHEAN BEAG AGAM.

LE SEUMAS MUNRO.

Tha taighean beag agam
 Is lios agus pàirc,
 A chumas rium càl
 Is aran na 's leoir;
 Is feumaidh mi caileag
 A thaghadh gun dàil,
 A chumas mi blàth,
 'S an fhàrdach air seol.
 'S i gruagach gun uabhar
 'Bu luaidh leam a thaghadh;
 Cruinn-chuachag lheag shuairce,
 Gun bhruidhleadh, mo roghainn;
 A bheireadh a gràdh dhomh
 Gach oidhche 's gach là,
 'S a chumadh air àird
 Gach ni mar bu chòir.

Bu mhath leam i suilbhear,
 Neo-chuilbheartach, òg,
 Le tuigs' agus fòghlum
 Freagrach do m' chàs;
 Té 'chumadh mo léintean
 Is m' éideadh air dòigh,
 'S a dheanadh dhomh ceòl
 Nam bithinn fo phrann;
 I tàbhachdach, làmhach,
 Neo-bhà feadh an taighe;
 A dh' éireadh gu tràthail,
 'S an dàmhair a laigheadh;
 A chumadh na pàisdean,
 Nam bitheadh iad ann,
 Cho glan, cas gu ceann,
 Ri meann fir na cràichd.

B' i sud a bhean loinneil,
 A thoilleadh mo ghaol,
 'S am fulasgadh caoin,
 'S an caomhalas còrr;

'S gur mis' a bhiodh toighneach,
 A cuimail air saod,
 'S gun deannainn na dh' fhaodainn
 Rithe ri m' bheo.
 Bheirinn gùn d' i is rùn,
 Agus ollù dleasdhanach;
 B' i mo luaidh i gach uair;
 (Ghabhainn cuairt, fèasgar, leath'
 Feadh nam bruach dìtheineach,
 Mìseineach, àigh;
 'S bhiodh ban-dia a ghràidh
 (Ja fàiteach na 'r còir.

Fulasgadh, rocking. Toigheach, attentive,
 watchful, loving. Fàiteach, smiling.

AILEIN AN RIDGE.

Rugadh Ailein Domhnallach aig Allt an t-Srathain an Lochabar an 1794. Thàinig e do Cheap Breatunn an 1816. Bha e a fuireach air an Ridge, no am Màin, am Màin. Theirteadh mar sin an bitheantas Ailein an Ridge ris. Dh' fhàg e an Ridge is thàinig e dh' fhuireach do 'n Abhainn-a-Deas, an siorramachd Antigonish, an 1847. Chaochuil e an 1868. Bha e na 'sheanachaidh math is na 'dhuine taitneach.

ORAN

Do dh-Aonghus Camaran, mar gum b' ann
 le nighinn òig air an robh e a suiridhe,

LE AILEIN AN RIDGE.

LUINNEAG.

Och, mar tha mi is mi nam ònar;
 Gur h-e a chràidh mi nach robh sinn còmhla.
 Mo cheist an t-Ileach, mo leannan dìleas:
 Mo chreach 's mo dhiobhail blith dhith do
 ch'umhraidh.

Nàile, 's e mo ghaol an t-uasal
 A dh' fhuilbh an cuan; 's ann Di-luain a
 sheòile.
 Do ghràdh thu 'n bhuaireadh a dh' fhag
 cho truagh mi;
 'S e fàth mo ghruamain nach d' fhuair mi
 còir ort.

Mo cheist am fùran a dh' fhàg an dùthaich
 Le luing mhaith ùir fo cuid shiùil a seòladh;
 Nach gabhadh cùran a dhol gu 'stiùradh,
 'S a dheanadh iùl 's tu mu chùrsaibh eòlach.

Nan éireadh stoirm ort no séideadh gailbh-
 each
 Bu treun, neo-chearbach, air falbh nam
 bòrd thu.
 Bu ro mhath t' innleachd gu tarrainn dir-
 each,
 Fear mara 's tìr thu, 's bu dìleas d'innh-s'
 thu.

Làmh bu chluinntiche 'thàirneadh sgrìobhadh,
 Le ite pluin gum bu ghrinn do mheòirenn.
 Bu sgoilear fheurl' thu bu ro mhath 'leugh-
 adh,
 Le barrachd céille, 's tu beusach, bòidheach.

Gach dealbh 'bu bhriagha 's bu taitneach
 lounhaigh,
 Bunhath do mhiaraibh gu'n cur an òrdagh;
 Gu 'n tarrainn ceutach, gu dreachmhor,
 éibhinn;
 Thug mise spéis dhuit nach tréig ri m'
 bheò mi.

Nam cluich a chiuil gum bu mhodhail,
 ionnsaicht' thu;
 Damsair sùndach air ùrlar bhòrd thu;
 Do cheum troimh 'n ridhle 's e thogadh m'
 luntinn;
 Gur h-ionnag nìonag air tì do phòige.

Fear inich calma 'bu ghrinne dealbh thu,
'S tu cuimhir, garbh, ged nach duine mòr
thu.

Nan togteadh suas thu gu trod no tuasaid,
Bu smearail cruaidh thu gu bualadh dhòrn-
aibh.

Gur mis' tha 'n éigin mu 'n fhear a thréig
mi,

'S a dh' fhalbh an dé air loch réidh Bhras
d'Or bhuainn;

Ach Aonghuis òig, gus an dig thu 'n taobh
so

Cha tog mi sùil ri fear eile phòsadh.

Is ann a mhuinntir Ile a bha Aonghus
Camaran. Is e maighstir-sgoil' a bha ann.

IAIN DOMHNALLACH.

Rugadh Iain Domhnallach—Iain Mac
Dhomhnaill mhic Iain—an Lochabar 'an
bhliadhna 1795. Bha e na shealgair fhiadh
'san t-seann dùthaich. Thainig e do
dh-America an 1834. Bha e a fuireach ann
Màbu an Ceap Breatainn. Chaochail e an
1853. Bha e na dhuine measail.

ORAN DO DH-AMERICA.

LE IAIN DOMHNALLACH, AN SEALGAIR.

Mo shoraidh bhuam an diugh air chuairt
Thar chuan do bhràigh nan gleann,
Gu tìr nam buadh, ge fada bhuam i,
Tìr nam fuar bheann àrd.
'S e tigh'nn a thàmh do 'n àit s' as ùr
A dh' fhàg mo shùilean dall.
Nunir sheol mi 'n iar, a triall bho m' thìr,
A rìgh gur mi bha 'n call.

Dh' fhàg mi dùthaich, dh' fhàg mi dùthchas;
 Dh' fhan mo shùgradh thall.
 Dh' fhàg mi 'n t-àite bàigheil, caomh,
 'S mo chàirdean gaolach ann.
 Dh' fhàg mi 'n tluachd 's an t-àit' am faict' e,
 Tìr nam bac 's nan carn.
 'S e fàth mo snaointinn bho nach d' fhaod
 mi
 Fuireach daonnan ann.

Dh' fhàg mi cuideachda nam breacan
 B' àluinn dreach is tuar;
 Armuinn ghrinne, laidir, inich,
 Gillean bu ghlan snuadh;
 Fir chalma, reachdmhor, gharbh, 's iad
 tlachdmhor,
 Bu dearg dalte an gruaidh,
 Luchd an fhéile 'n àm an fheuma
 Lois an éireadh buaidh.

Bhiodh Dòmhnallaich na 'n éideadh gasd',
 Cha cheum air ais bhiodh ann;
 Luchd fhéile ghartan, chòtan tartain,
 'S osain bhreac nam ball,
 'S nam boireid ùra, dùbh-ghorm, dathte
 Air tùs an mach na 'n rang.
 B' iad féin na seoid nach geill 's iad beo,
 Bu treun 'sa chòmhrag laun.

'S tric a dhìrich mi ri màin
 'S mo ghunna 'm làimh air ghleus,
 Mo mhiann 'san àm bhith siubhal bheann
 'S mo chuilein seang air éill,
 Dìreadh ghlacagan 'sa gharbhlach,
 Sealg air mac an fhéidh;
 'S tric a leag mi e le m' luaidhe,
 Ged bu luath a cheum.

Air maduinn chiùin bu mhiannach leam
 'Bhith falbh 's mo chù ri m' shàil
 Le m' ghunna dubailte nach diùlt
 Nuair chuirinn sùil ri h-earr

Lualidhe 's fàdar 'chur na 'n smùid,
'S i chéird dh' an dog uil gràdh,
Feadh lùbaibh cam air àird nam beann
'S am bi damh seang a fàs.

B' e sud m' aighear-na 's mo shòlas
Crònanaich nam fàdh,
Mu Fhéill-an-ròid bhith tigh'nn a chòir
An fhir bu bhòidheche fianh,
Bhith falbh nam bac ga 'n sealg 'sna glao-
aibh,
Nuair bu daite am bian.
'S tric a tholl mi mac na h-éilde
Seal mu 'n éireadh grian.

An nis 's ann thréig gach cùis a bh' ann
Mi 'n so 's mi 'm fang fo chis
An tìr an t-sneachda 's nam fear seachte.—
Cha b' e a chleachd mi-fhìn
A bhith faicinn dhaoine cairtìdh,
Crannda, glas, gun bhrìgh,
Le triùsair farsuinn, agiùrsair casalg,
'S cha b' e 'm fasan grinn.

Chi thu còmhlan ao' ag òl
'S an stòr ma théid thu ann,
Iad ri bòilich is ri bòed,
'S iad gòrach leis an dram;
An àite rapach, poll fo 'n casan,
Stòpan glas ri ceann,
Rùsgadh dheacaid diu 's ga 'n stracadh,
'S iad mar phaca chéard.

'S truagh, a rìgh, gun d' chuir mi cùl
Ri m' dhùthaich le m' tholl fhìn,
Le bhith an dàil 'san àit as ùr
Nach faicinn turn ga m' dhith;
Ach obir air fearann, òr, is earras
Bhith aig gach fear a bh' innt',
Bha chùis gu baileach orm am falach,
'S mheall mo bharail mi.

Thug mise clon nuair bha mi òg
 Do bhith an còir nam beann,
 Is aoilidh càch gun robh mi gòrach,
 'S gun iad ehlach ann.
 An spéis a thug mi 'dhamh na oròis
 Cha dèid ri m' bheo a m' chom;
 Bhon dh' fhàg mi tìr na seilg 's nan sàr,
 Tha m' aigneadh cràiteach trom.

Cha chluinn mi dèrdan madainn dhràchd'
 Am barraibh dlùth nan sliabh,
 Cha loisg mi fèdar gorm an stòc
 'S cha chuir mi cù ri fàdh.
 Bhon chuir gach còis a bh' ann rium cùl,
 Dh' an dug mi rùn gu dian,
 'S tim dhomh bhith na's tric' air m' àirnigh,
 'S leanachd dlùth ri Dia.

1834.

THA MO RÙN AIR A GHILLE.

LE CÈIT MHUNN.

LUINNEAG.

Tha mo rùn air a ghille,
 'S e mo dhùrachd gun dig thu;
 'S mi gun siubhladh leat am fìreach
 Fo shileadh nam fuar-bheann.

Oldhohe shamhraidh dhomh 's mi 'm ònar,
 Nam b' urrainn dhomh dheanainn orra :
 'S truagh a rìgh nach robh mi pòd'
 Air òigeir a chùil dualaich.

O, gur h-e mo cheist an t-òigeir,
 Fear 'chùil duinn 's an leadain bhoidhich;
 'S mi gun siubhladh leat thar m' eolais
 Ged tha 'n còta ruadh ort.

'S mór a thug m' 'ghaol do 'n shiúran
'Tha 'n mach a teaghlach Chill-Iúndainn;
Sealgair shiadh thu 'm beinn a bhúirdh,
'S eilid lúth nan luath chas.

Ged a tha do phòcaid aotrom,
Cha do lùghdaich sud mo ghaol ort;
'S mi gun siubhladh leat an saoghal
Nam faodainn do bhuannachd.

Nàile 's e mo ghaol an t-bigear,
Aig a bheil a phearsa bhoidheach;
'Fhir chùil dualach, chuachach, or-bhuidh,
'S flannh an ròis ad ghruidhean.

Phocainn thu 'dh-aindeoin mo chàirdean,
Gun toil m' athar no mo mhàthar;
Iain Saor a tha mi 'g àireamh,
Gur h-e 'chnàmh a ghrung dhiom.

Tha 'n Nollaig a tigh'nn as ùr oirnn;
Ged a tha gur beag mo shùrd rith',
'S am fear nach fàgadh 'ea chùil ni
Air chùil nan tonn uaine.

'S beag a shaoilinn fhìn an uiridh
Gun tréigeadh tu mi cho buileach;
Mar gun tilgeadh oraobh a duilleach
Dh' fhàs thu umam suarach.

AN T-URR. DONNACHADH MAC- GILLEAIN.

Rugadh an t-Urr. Donnachadh Mac-Gill-
cain an Cill-Fhinn an sìorramachd Pheairt
'sa bhliadhna 1796, Bha e na sgoileir math
Gaidhlig agus na dheagh bhàrd. Chaoch-
ail e an Gleann-Urghaidh an 1899.

AN TUIL.

LEIS AN URR. DONNACHADH MAC-GILLEAIN.

Tha ghrian anna na h-àrdaibh ag òirigh
gun ghruaim,
'S an saoghal bu shàmhaich a' dèsgadh a
'shuain;
Tha ceòlraidh na coille a' gleus' an cruit-
chitil,
'Cur fàilt' air a' mhadainn le uighear 's le
sunnd.

Tha uaise a' chéitein air réidhlean nam
beann,
Air coille nam badan, 's air lagann nan
gleann;
Sgaoll sambradh na uaise a bhrat air gach
taobh,
'S air aghaidh a' chruinne tha gean agus
aoidh.

Tha choille a' lùbadh fo dhrùchd a' mhìon
Mhàigh,
Barr-guc air gach fùran, 's gur cùbhraidh
am fàil';
'S am barra nan ògan tha còisridh nam
fonn,
Le 'n ribheidean ceòlmhor 's le 'n òrain
nach trou.

Tha canach air mointich, tha neoinean air
blàr,
Tha fùrain is ògain gu nòear a' fàs;
Tha fochann air comhnard 'tha lèdail gun
dith,
Le 'phailteas 'cur solais is dochais 's a'
chrìdh'.

Tha 'n ceannaich' r' a cheannachd, tha 'n
treabhaich' ri stà,
Tha ùpraid is iomairt gun tilleadh 's gach
àit';
Tha 'm buachaill' gu h-aotrom ri aodann
nan càrn,
Ag iomain nan caorach, 'chruidh-laoigh, is
an àil.

A mach feadh nam bruachag is cluaintean
an fheoir,
A' mireadh 's a' ruagadh, gun ghruaman
na 'n coir,
Tha 'n comunn is beadraich', clann bheaga
mo ghaoil,
Gun chùram 's gun eagal, ri clcasachd neo-
chlaoin.

Tha clanna an aighir an talla a' cheoil,
Gun chùram, gun eagal, ri beadradh mu 'n
bhord;
Tha 'chuir air a sgaoileadh, is aoibh air
gach gnais,
'S chaidh curam an t-saoghail a thaobh is
air chul.

Tha 'phìob is an fhidheal gu fìleant' ri ceol,
Tha 'n t-organ 's a' chlarsach gu làbhar
na 'n coir,
Tha 'n t-oran 's an dàn ann tha abhachd is
mùirn,
Tha 'n cupa fo stràc ann, feala-dhà agus
sunn.

Tha 'n t-oganach riombach, 's an ribhinn
deas, ùr,
Le 'n càirdean 's le 'n dìlsean gu dìleas
r' an cùl,
A' nasgadh am posaidh le deoin an luchd-
gaoil;
Tha aighear is sògh ann, tha sòlas is aoidh.

Ach dhorchaich an latha, tha 'n t-athar fo
ghruaim,
Tha cuantan a' beucaich, 's gur déist'neach
am fuaim;
Tha 'n talamh a' clisgeadh, 's a' briogadh
gu 'bhonn,
Bhrùchd an cuan thar a' chladaich le sad-
raich a thonn.

Chaidh sgaoileadh gu h-obhunn 's a' chom-
unn bha baath;
O's losal an cridhe 'bha mireag ri 'n taobh!
Ri mionuid na h-uaire ghlac uamhunn is
fiamh
An saoghal, mo thruaigh! a dh' fhas suar-
ach mu Dhia.

Tha 'n t-uisge a braonadh 's a taomadh gun
tamh,
Tha 'n dile a' sgaoileadh, le gaoir air gach
laimh,
Tha caoidh'rean 'tha craiteach 's gach ait a
dol stas,
Tha 'n saoghal ga 'bhathadh, tha 'm Bàs a
toirt buaidh'.

Tha 'n dile a' sgaoileadh, a' sgaoileadh gu
bras,
Thar broilleach gach aonaich is faoin-
bheanna cas;
Thar fireach gach monaidh is slinnean nam
beann,
Tha 'm bùrlam a' dòrtadh, a' dòrtadh na
dheann.

Tha h-eoin bheaga bhòidheach, bu cheòl-
mhor 'sa choill,
Gun ionradh air oran, fo dhòltrum is oillt;
Tha 'n spionnadh ga 'm fagail, cha dàn
daibh bhith buan,
Tha 'n nid bheag 's an àlach a' snamh air
a' chuan.

Tha 'n leoghan 'bu leomsgaire 's faol-chu
 nan càrn,
 Tha siomnach an t-saobhaidh, is maolsleach
 a chàth'r,
 Tha damh a' chinn chabraich is earbag
 nan toin,
 An comunn a chéile 'dol eug feadh nan
 tonn.

Tha 'n treun a bha gaisgeil, tha 'n lag a
 bha caoin,
 Tha 'n t-òg a bha sgairteil, an 'glacaidh an
 aoig;
 Tha 'mhathair 's am macan a' greasad gu
 teann,
 A' streapadh 's a' dìreadh gu cìrein nam
 beann.

B' i iomairt a' chruaidh gun bhuaidh leatha
 bh' ann;
 Tha 'n uisge a' bualadh ri cruachan nam
 beann;
 Tha 'n tuil air iom-sgaoileadh air raon agus
 blàr,
 Thar airde gach monaidh tha 'tonnan 'toirt
 bàrr.

Tha 'n cath air dol seachad, an cath ud bu
 chruaidh,
 Is shìolaidh an éubhach bu déist'neach car
 uair;
 An tuil bhuail a basan le aiteas is fonn,
 Ag éubhach buaidh-chaithrim, 's an talamh
 fo 'bonn.

Faic toradh a' pheacaidh, 's a bhreitheanais
 chruaidh;
 Faic caoibhneas is càirdeas an Ard-Rìgh
 d'a shluagh;
 An ciontach tha bàite 'rinn tàir air a' chòir,
 Am firean tha sàbhailt 'thug gràdh dhi le
 deòin.

CUMHA

Do dh-Eoghan Mac-Lachainn, a chaoch-
ail 'sa bhliadhna 1822.

LEIS AN URR. IAIN MAC-AN-T-SAOTR, LL. D.

'S mi 'siubhal fo dhubhar a Mhill
'Tha 'sgàileadh na Cill so shuas,
'Tha m' aigneadh trom, osnachail, tlom,
'S mo shòlas cha till ri luaths.

Tha mulad, tha mulad ga m' chràdh
Bhon chàireadh tu 'n tàmh nan leac,
A chaoimhich 'bu dealasaich gràdh,
'Mhic-Lachainn nan dàn lan beachd.

Mo chreach! ged a b' òirdheire do ghnàtha,
Ge b' iomadach t' àireamh bhuaidh,
Gum b' eadar dhuit strìochdadh do'n bhàs,
Is laighe 'n caol-thàmh na h-naigh'.

Mo leon gun do strìochd thu cho tràth,
Mo bhròn gu'n do thàmh cho luath!
Dh' fhàg so sìnn fo airtneal 's fo phràmh,
'S fo smalan 'san Airde Tuath.

Gun dug thu lom-agriob oirn, a Bhàis,
A dh' fhàg sìnn gu cràiteach, bochd;
Ar n-ar-choill, an àilleachd a fàis,
A rùsgadh bho bhàrr gu stoc.

Gun d' fhàg thu Lochabar fo bhròn,
Cha leighis ar lèin ri luaths;
Gur gear so a chneidh a leigh oirn
Bhon mheath thu ar dòchas bhuainn.

Gun d' spuin thu bhuainn tuigsear nan
tend,

A rianadh an t-séis le dòigh;
Ard-iulair na fìleachd 's gach seud
'Bha 'n ealaidh na Gréig 's na Ròimh.

Fear-èblais gach cainnt am m-asg sluagh,
 Sàr thuigsear gach buaidh fo 'n ghréin,
 Sàr ghliocair gach rùnachd 'tha shuas
 'Feadh chian-imeachd cuairt nan speur.

An t-Abrach, Mac-Lachainn nan dàn,
 An Gàidheal a's àirde cliù;
 A bha de gach nàisinneachd làn,
 'S a dh' fhòghlum gach gnàths a b' fhiù.

Bu mhillis do chòmhradh 's do cheòl,
 'S gum b' fhileanta glòir do bhéil;
 Co 'n nis 'chuireas ranntachd air seòl,
 Mo nuar! bho nach beò thu-féin?

Tha filidh nan aimsir gun lùth,
 Air breothadh 'san ùir bho chian;
 Cha dearrs gath na gréin' air a shùil,
 'S tha spiorad a chiùil gun mhiann.

Thig earrach, thig samhradh mu 'n cuairt,
 'S thig foghar nan sguab na'n déidh,
 Thig geamhradh le ghailbhinncean fuar',—
 Ach co 'rannas duan ga'n seinn?

Ach nochdaidh an t-earrach, na 'thràth,
 Gu bheil e am bàigh do 'n t-seòd;
 Oir sgaoilidh e 'ghorm-fhalluinn àigh,
 Gu driuchdach, trom, tlàth air 'fhòid.

'S an samhradh le dhitheanan suairc'
 Nì cionar mu bhruaich do theach;
 'S na dhéidh thig am foghar fo ghruaim
 A sgeadachadh t' uaigh le dreach.

S ge colgach, neo-bhàigheil dubh-ghruaim
 A gheamhraidh neo-thruacant', ghnùth,
 Gun siubhail e 'g osnaich mu d' thuam,
 A sìleadh nam fuar fhras dlùth.

Tha mulad, tha mulad ga m' chràdh
Bhon chàireadh tu 'n tàmh nan leac,
A chaoimhich 'bu dealasaich gràdh,
'Mhic-Lachainn nan dàn lan beachd.

TORMAID MAC-NEACAIL.

Phòs Domhnall Mor Mac-Neacail an Sgorrabreac Mairearad, nighean Thormaid Dhomhnallaich an Sgalpa, agus bha seachd-nar chloinne aige rithe, Calum, Siusaidd, Seonaid, Tormaid, Leesi, Iain agus Seoras. Bha Calum san arm. Thainig Tormaid, Iain agus Seoras do Mhearamasi an New Brunswick, ach chaidh iad as a sin do dh-Astràlitha. Rugadh Tormaid mu 'n bhliadhna 1798. Bha e measail air a bhith a sealgairreachd 's ag iasgach. Bha e na dhuine làidir, tapaidh, agus na shnàmh-aiche comharraichte. Chaidh a bhàthadh an Astràlitha.

Bha brathair mathar Thormaid na fhear-lagha an Duneideann. Chuir e litir gu Tormaid ag innse dha gun robh e ga chur fhéin ann an cunnart le bhith a marbhadh nam fiadh, agus a sparradh air sgur de 'n t-sealgairreachd.

ORAN.

LE TORMAID MAC-NEACAIL.

LUINNNEAG.

'S gann gun dirich mi 'chaoidh
'Dh-ionnsuigh frithean a mhunaidh;
'S gann gun dirich mi 'chaoidh.

Fhuair mi litir a Duncideann
'G ràdh nach feud mi dhol do 'n mhunadh.

Pàdruig Mòr aig Ceann Lochd-Aoinard,
Rinn e 'n thoill 's cha d' rinn e binnig.

Tha mo ghunna caol air meirgeadh,
'S cha 'n fhaod mi a dhearbhadh tuilleadh.

Tha e 'n crochadh air na tàirngean,
'S cha do thoill e 'àite fuirich.

'S iomadh latha sgith a bha mi
'M shuidhe leis, 's e làn, air tulaich ;

'Gabhail seallaidh air na sléibhtean,
Far am bi na féidh a fuireach.

Far am biodh an làn-damh brùit'
Nuair rachainn sa le m' ròn air m' uilinn.

'S tric a mharbh mi fiadh nan àrd bheann
Air na glinn a b' àille cùlaidh.

Ach on dh' fhàs an lagh cho làidir,
'S fearr bhith sàbhailt o gach cunnart.

Nan robh crodh agam air buaille,
Dh' fhaodainn luaithe 'chur a gunna.

Ach an nìs is feudar strìochdadh ;
'S fear gun chiall a theid an cunnart.

Fhuair mi rabhadh bho na h-uaislean,
Gun mi ghluasad le mo ghunna.

'S iomadh latha 'bha sinn còmhla,
Is mo làmh gu fòil mu mhuineal.

Bhon a chiad la fhuair mi còir air,
B' e mo shòlas is mo chuideachd.

Fàgaidh mi an nìs an tìr so
 Cha'n fhaigh m'inntinn sìth innt' tuilleadh.

Bheir mi ruaig gu còrs' nan Innean
 Fouch an dean mi-fhìn ann buinnig.

Cha 'n fhaic Pàdruig mi air fàireadh,
 'S cha ruig stàirneach chruaidh mo ghunn'e.

IAIN MAC DHOMHNAILL MHIC ALASDAIR.

Rugadh Iain Domhnullach, Iain mac
 Dhòmhnaiill mhic Alasdair, ann an Uig san
 Eilein Sgitheanach, mu 'n bhliadhna 1797.
 Bha e beagan bhliadhneachan 'san Reiceam-
 aid Duibh. Cha robh 'athair deònach e a
 bhith 'san arm, agus cheannaich e as e.
 An dèidh an t-arm fhàgail thainig e air ais
 do Ghleann Uige. Thug e fichead samh-
 radh 's a h-ochd aig iasgach an sgadair.
 Bhiodh e aig an taigh 'sa gheamhradh. 'S
 ann aig an iasgach a bha e nuair a rinn e'n
 t-òran so. Chaochail e 'sa bhliadhna 1875.
 Rinneadh iomadh òran leis, ach 's e 's dòcha
 nach gabh iad faighinn an diugh.

ORAN.

LE IAIN MAC DHOMHNAILL MHIC ALASDAIR.

Dh' éirich mise maduinn chitinn
 'S gun d' thog sinn sìuil ri garbh-chroinn,
 Chunn'as dùbhradh mor is dùdlachd
 'N dara taobh nuair dh' fhalbh sinn.

'S gun d'sheid i bras le borb-thuinn chas,
'S i tigh'nn am mach gu gallbheach,
'S i ruith le sugh air bhàrr gach stèchd,
Ri togail smùid 'san fhainge.

Bu mhath bhi nuair sin 'n coire luachrach
Shuas aig àiridh Uige,
Far 'm biodh na h-uain 's na caoraich
luaineach

'Ruith mu 'n cuairt gu siubhleach;
Mi fhin 's mo chruineag ri mo ghualainn
'S deamhais chruadhach dhìnt' aic';
Gach fear is gille ruith mu 'n cuairt,
'S bhiodh Domhnall Ruadh le 'cht aun.

Sud an gleann a's bòidheach sealladh
Ann am madaidh reòta,
Le caoraich gheala, dhubh, is ghlasa,
Cuid dhiu tarr-fhionn, bròach,
'S bidh làir le searrach 'm bun gach bealaich
Suas ri srath nan lóintean.
'S a dh' aindeoin gaillion no fuachd
earraich
Cha 'n iarr mart ann cròdhadh.

'S iomadh cailleag chuimhir ghuanach
'Th' ann ri cullach spréidhe,
Le cumán 's buarach dol do 'n bhuaille
'S laogh mu 'n cuairt di 'geumnaich.
B' e 'n ool nach b' fhuathach leam an
duanag
'S iad a luidh air cléithe,
'S mi-fhin mu 'n cuairt daibh 's pìob ri 'm
ghualainn,
'Cluich nan nuallan éibhinn.

'S iomadh cailleag bhòidheach, chuimhir
'Th' ann, na 'n suidh' aig cuibhle,
Sniomh nan rolag, seinn nan lúinneag—
Bidh gach iorram bhiun ac';

An snàth 's bòidheche falbh bho 'm meòirean
Cothrom, còmhuard, sìnte;
'S am falt na chualch air chùl an cluais,
'S e togte suas, is cir ann.

'S ann leam bu deonach bhith 'sa chòmhlan
Madainn bhòidheach chéitein,
Ag éideachd comhradh nam ban òg'
Toirt stòireanan d'a chéile;
Gach té toirt barr air té air bhòidhech',
'S iad modhail, eòlach, spèiseil,
Le 'n cleoca gorm' 's le 'n coileir dearg',
Nuair bhiodh iad falbh do 'n Leughadh.

A chial 's a nàir! b' e 'm biadh 's am blàths
A bhith nur càirdeas daonnau,
Ri mire 's manran cridheach, gaireach;
B'e sud gnàths mo dhaoine.
Nan tachradh té dhibh bhith 'san àth'
Air oidheche Mhàrt na h-aonar,
Gun loigte pàirt oirre de 'n ghràn
Le gille bòn Beinn Mhaoinis.

Nuair bha mi òg, mu 'n d' rinn mi pòsadh,
Bha mi gòrach, aotrom
Faibh gu spòrsail 'measg nan òighean;
Sud an eòl bu chaomh leam.
'S an té bhiodh còir 's a bheireadh pòg
dhomh

Shuidhinn stòld' ri taobh-se;
'S o'n té nach fuilingeadh ball na còir dhiom
Gheibhinn dòrn mu 'n aodann.

Nuair thig an geamhradh 's àm nam
bainnean

Gheibh sìan dram bho 'n Toiseachd;
Bidh nollaig chridheil aig cloinn-nighean
'S aig na gillean òga;
Bidh mnathan féin ann subhach, éibhinn,
'S iad ag gleusadh oran,
'S bidh dram aig bodaich anns an fhodar,
'Sogan orra comhradh.

Gheibhteadh agialachdan ro bhriagh'
 Aig bodaich liatha, cheanna-ghlas,
 B' iad sud na seoid nuair bha iad og
 Gu iomairt bhò feadh gharbhliach,
 Gu 'm blodh iad tric 'san Eaglais-Bhrie
 Ag iomain cruith feadh gharbh-chrìoch,
 'S cha rachadh bròg a chur ma 'n spòig
 Gu ruigte an eò o 'n d' fhalbh iad.

Iain 'le Thearlaich far do làmh,
 Tha sinne chàirdail daonnan;
 Tha thusa fàs is mise cràmh,
 'S mo cheann eò bòn ri faoilig.
 Bu mhor an toileachadh do phàide
 Gheibheadh blath ri 'taobh thu;
 'S nuair thig an gearradh bidh tu 'n às
 Aig nighinn bhàin Mhic-Mhaoilein.

'S iomadh oidhche fhliuch is fhuar
 A ghabh mi suas an t-àrd-chnoc
 A shealltainn air a chailleig ghuanach
 D' an robh na gruaidhean nàrach.
 Ole no math le luchd ar tuallois,
 Dh' fheuch ri m' ghluas'd gu t' fhàgail,
 Phòs mi thu is thug mi uath thu,
 'S bha sud cruaidh le Pàdruig.

Fhir a shiubhleas gu mo dhùthaich—
 'S ann a Uig a dh' fhalbh mi—
 Thoir beannachd dùbailte ga 'n ionnsaigh
 Chodas crùintean airgid;
 Is can ri Seos a th' anns a Chùil,
 An co-dhànadh mo cheanachais,
 Gur barail leam gum faic mi 'ghnàis
 Mu 'n deid an àir air Armohul.

UIRNIGH PHAISDEAN I.

LE LACHAINN MAC-GILLEAIN, LACHAINN NA
GAIDHLIO.

Tha sinn cruinn ann a' fhianais,
'Thi tha riaghladh gu h-àrd,
'Tigh'nn a dh' iarraidh ort eolais
Ann an oige air là,
Mar-ri saors' bho gach truailleachd
A tha gluasad na 'r cridh :
Seall a nuas ann ad ghràs oirnn,
Is sinn pàisdean bochd I.

Ann an linn Chaluim-Chille
B' e so innis an àigh,
Bha i ainmeil 'san Eorpa
Airson eolais is gràidh.
'Dhé na cumhachd 's na mòrachd,
D' am buin trocair gun chrìoh,
Seall a nuas ann ad bhàigh oirnn,
Is sinn pàisdean bochd I.

Ged is ìosal ar bothain
Am measg chnoc agus ghleann,
Bha do mhac féin air docair,
'S e gun socair fo 'cheann.
Athair naomh uile-ghloirmhoir,
Le 'm miann solas is sìth,
Seall a nuas ann ad ghràdh oirnn,
Is sinn pàisdean bochd I.

IAIN MAC-AN-TOISICH.

Rugadh Iain Mac-an-Tòisich an Loch-
abar. Bha e gu math air a dhòigh aig aon
àm, ach chaidh e air ais na chrannchur.
Chaochail e an Glaschu 'sa bhliadhna 1868.
Gheibhear a chuid oran anns an Duanaire.

AM FARRAN.

LE IAIN MAC-AN-TOBICH.

Tha mise gu tric 'ean tim so
 Air mo dhiteadh le fìor bhaidrich;
 Their iad, on a dhàill mi 'mhàileid,
 Nach b' fhiach gnàthachadh mo phearna.
 Chunnais mise lath' am pràbar
 'S thigeadh iad làmh riom g' an casaid;
 'S bheireadh iad an ad gu lár dhiu
 'Dh' iarraidh pàirt de na bhiodh agam.

Tha moran diu 'gheibhinn càirdail,
 Cridheil, thaireach anns gach tachairt,
 Air tionndadh an diugh cho làdail
 'S gur h-ann a ni ghràlag mo sheachnadh.
 Ged tha chòis air tigh'nn mar thà l,
 Tha min agam 's buntàt am pailteas;
 'S am fear nach gabh a chuid de'n dòigh sin,
 Bleidreadh e ròle far an taitneach.

DAIBHIDH CAIMBEUL.

Rugadh Daibhidh Caimbeul—Daibhidh
 mac Dhòmhnaill mhic Ghilleasbuig mhic
 Dhòmhnaill Bhàin an 1798, agus chaochail
 e an 1830.

ORAN SEASaidh CHOIS-A-BHILE.

LE DAIBHIDH CAIMBEUL.

LUINNEAG.

'Ribhinn ùr a chuil dualtach
 A fhuair buaidh thar gach mnà,
 'S e do ghaol 'rinn mo bhualreadh
 'S a chuir truaighean am dhàil.

Ged a chuir thu mi suarach,
 'S ged a dh' fhuairich do ghràdh,
 Bìdh mi tuilleadh fo smuainnean
 O nach d' fhuair mi do làmh.

'S mi bhi tamall air aster
 O àit m' altruin 'nam òig',
 Chualas agad nach euis ghàire,
 Oigh mo ghràdh a bhi pòd'.
 'S ged tha cuid rium ag ràdhainn,
 Gu dé 'n stà bhi ri bròn?
 'N gaol a thug mi am phàidean
 Ni mi àrach ri m' bheò

Nan do rinn thu leam lùbadh,
 A gheug ùr nan eòl tlàth,
 'Chaidh cha'n fhaic' le luchd-dùthch' thu,
 'S tu fo chàram mu 'n mhàl.
 'S ann a bhiodhmaid gu sùdail
 'Cur ri mairn mar a b' àill;
 'S bhiodh daoine' uaisle na dùthcha
 A toirt àmhlaich do m' ghràdh.

Cha 'n fheil flur ann an garradh,
 Ged is dàibheil an suadh,
 No lus grinn ann am fànach,
 Fad o ghàirich a chuain,
 Cha do chinn an glais aonaich,
 No air eòrtaibh an coill' uain',
 Na ni coimeas do m' ghaol,
 Gradh nan daoine' o'n taobh-tuath.

Ach ge boidheach do phearsa,
 Is ge dreachmhor do ghntis,
 Ged is binne do chòmhradh
 Na an smeach 'seinn ciùil,
 Ged is gile na 'n canach
 Do dheòd tana gearr diùth,
 Is ge cùbhradh t' anail
 Na croinn mheala fo dhùthchd ; .

Cha 'n iad sin, ge bu leoir iad,
 'Chuir mi 'n tòir ort, a rùin,
 Ach do mhiseach is t' eolas
 Thar uil' oigridh do dhùthch'.
 'S e bhi cuimhneach do chomhraidh,
 Is do sheol anns gach eùis,
 Is nach faod sin bhi còmhla
 'Dh' fhag na deoir air mo shùil.

Rinneadh an t-oran so do Sheasaidh
 Mheinne an Cois-a-Bhile.

DOMHNALL MAC-CITHICH.

Rugadh Dòmhnall Mac-Cithich an Lios-
 mor. Bha e greis na sgalaig aig Aonghus
 Mac-Raing an Dail-an-Eas, agus greis
 eile a leanachd na mara. Bha Mac-Raing
 gu math air a dhoigh aig aon àm, ach
 chaidh e air ais, agus b' fheudar dha Dail-
 an-Eas fhàgail. Chaidh e an sin a chòmh-
 nuidh do dh-Acbatriachadain an Gleanna-
 Comhann. Bha Mairi nighean Mhic-Raing
 na h-ainnir òig, bhòidhich. A réir an iom-
 raidh a tha 'dol phòs i Domhnall Mac-
 Cithich. Ma bha Domhnall cho math air
 obair 's a bha e air orain bu chòir dha a
 bhith comasach air bean a chumail am
 biadh 's an aodach.

MAIRI BHAN DHAIL-AN-EAS.

LE DOMHNALL MAC-CITHICH:

Is mithich dhòmhsa toiseachadh'
 Is m' oran chur an géill;
 Gur fada bhon bu chòir dha
 A bhith ann an òrdagh réidh,

Tha m' inntinn cheart òho luaineach
 Ri gaoith tuath air bhàrr nan geug,
 'S mi smaointinn air a ghrugaich sin
 'Tha shuas ann an Gleann-Eit'.

Gur bòidheach leam a dh' fhàs thu
 Bho do b' àrr gu sàil do bhuinn.
 Cha 'n fhàs ann chion ri àireamh ort;
 'S tu bean an nàdair ghriun.
 Nar mhealam-sa mo shlàinte
 Mur a b' fhearr leam na bhith 'm rìgh,
 Cead a bhith laighe làmh riut,
 Is mo làmh fo d' mhuineal miu.

Gur lionmhor mais' ri h-aithris
 Air an ainneir a's glan snuadh;
 Do shlios geal mar an caineal,
 No mar eala nan tonn uain'.
 Shlubhail mi bho 'n Apuln
 Am mach gu uisge Chluaidh,
 'S bean t' aogais anns an astar sin
 Cha 'n fhaca mis', a luaidh.

Tha falt réidh bachlach, bòidheach ort
 Air dhath an òir na 'dhuail;
 Gur siamhach, sgiamhach, òr-bhuidh e
 An òrdagh ann an cusaich.
 Bha m' inntinn-sa làn eòlais
 Nuair a bha mi chòmhnuidh shuas;
 'S a nise bhon a dh' fhàg mi e
 Cha 'n fheil mo thàmh ach truagh.

Their cuid rium gum bu neonach dhomh
 Mo ghaol cho mòr thoirt duit;
 Gun robh mi cinntinn gòrach
 Nuair bu chòir dhomh a bhith glie.
 Ach éisdidh mi ri 'm bòilich,
 'S a chaidh ri m' bheo cha chreid
 Gum faigh fear eile còir ort,
 No gum pòs thu gum mo chead.

Tha nìonagan an àite so
Ri tàir air m' aois gu mor,
Ag radh gur seana-fhleasgach mi,
'S nach freagair mi 'thé òig.
Cha b' i an aois a liath orm
Mo chiabhagan cho mor ;
Ach sloban nan tonn dùbh-ghorm,
A tigh'nn bho chùl nan seol.

B' e sud an obair ànradhach
Dh' an dug mi gràdh 's mi òg.
Is iomadh oidhche gheamhraidh
Bha mi rìofadh teann nan seòl ;
Is iomadh la a stiuradh leam
'S an sneachd air cùl mo dhòrn,
Toirt eòlais as a chombaist ;
Gum b' e sud pong an t-seoid.

Gur lionmhor anns an àite so
Mo naimhdean bho chionn greis,
A chionn gun dugadh gràdh leam
Do 'n nigh'n bhàin tha 'n Dail-an-Eas.
Tha fìeasgaich anns na cearnaibh so,
'S gum b' fhearr leo gun robh mis'
An iomall tìr' air falbh bhuath,
Gun earba ri tigh'nn as.

Ged bhithinn thall thar chuantan
Ann an dùthaich dhuaichnìdh, chéin,
Bhiodh m' earba' ri tigh'nn a nall aisde
A dh' fhaicinn m' annsachd féin.
Cha 'n fheil i anns an àl so,
Is cha bhi 'san àl am dhéidh,
Aon té le d' mbais', a Mhàiri ;
'S tu 's àille 'tha fo 'n ghréin.

Is iscal a thuit m' inntinn-sa,
'S cha dirich i ri m' bheò ;
A chaoidh cha deanar innseadh leam
An ni sin tha ga m' leòn.

Ach gus an déid mo thiodhlacadh
 'An ciste dhìonaich bhòrd,
 Cha tréig mi gaul na h-ighneige
 Dh' fhàg m' luntinn trom fo leòn.

DOMHNALL CAIMBEUL.

Rugadh Domhnall Caimbeul aig Dail-
 an-Spideil mu 'n bhliadhna 1798. Is e Pàl
 a b' ainm d'a 'athair, agus mar sin is e
 Domhnall Phàil a theirteadh ris am bith-
 eantas. Bha e greis mhòr na chlobair
 am Baideanach. Chaochail e an Cinn-a-
 Ghiubhsaich, far an robh e a fuireach, 'sa
 bhliadhna 1875. Bha a mhac, Domhnall
 Og, na 'cheannaiche an Cinn-a-Ghiubhsaich.

DUANAG A CHIOBAIR.

LE DOMHNALL CAIMBEUL.

Gu bheil maulad air m' luntinn
 O'n là thainig mi 'n tìr so,
 'S nach faic mi mo nighneag dhonn òg,

O nach faic mi a chaileag
 Do an dug mi 'n cion falaich;
 'S ann a dh' fhàg mi i 'n Raineach nam bò.

'S ann a dh' fhag mise gruagach
 An fhuilte cham-lùbaich, chuachaich,
 An taobh thall do Dhruim-Uachdair an
 fheoir.

Tha deud snaighte mar dhisnean
 Am beul meachair na ribhinn,
 'S gur a millse na fioguis a pòg.

Ciochan corrach, 's iad glé-gheal,
Ann am broilleach a léine,
Mar chacin aiteal na gréin' ri là ceò.

Slios mar eala nan cuantan,
No mar shneachda nam fuar-bheann,
Calpa cuimhir 's troigh uallach am bròig.

Cha 'n fheil samhla do m' luaidh-sa
'Measg na chi mi mu 'n cuairt domh,
Ged is lionmhor an slugh tha 'san t-Sròin.

Ged a chruinnicheadh an dùthaich
A chum féill Chinn-a-Ghiùbhsaich,
Cha bhiodh t'4 ann dh' au dùraichdinn pòg.

Cha 'n e sud 'rinn mo chiùrradh
O'n là thainig mi 'n dùthaich,
Ach nach faod mi dhol null air do thòir.

Tha an t-asdar cho fada,
Is nach faod mi 'dhol dachaidh,
Eagal càch bhith gam fhaicinn 'san ròd.

'S bidh mo mhaighstir gam ionndrainn,
O'n tha 'n stoc air mo chùram;
'S mi ga 'n gleidheadh air cùl Bail' a-Chrò.

'S mi gach latha mu 'n cuairt daibh
'S iad cho duilich ri 'm buach'illeachd
O'n a thain' iad gu tuath do 'n Chreig-
Mhòir.

'S mor gu 'm b' fhearr bhith ga'n cuallach
'Mach ri mullach na Guaille,
Far nach iarradh iad buachail' ri 'n sròin.

Far nach biodh orm bonn chàim
Nuair a chuirinn mo chù riu,
Ged a bhitheadh iad dàinte le ceò.

Ni mi litir a dhùnadh
'N deidh a sgrìobhadh dha t' ionnsuigh,
'S bidh tu cinnteach nach mùth mi mo
sheòl.

'S ged a bhithinn seachd bliadhna
Dol mu 'n cuairt anns na crìochan a',
Caileag eile cha 'n iarrainn 's tu beò.

AN T-URR. IAIN MAC-LEOID, LL.D.

Rinneadh an t-oran so goirid an déidh
blàr Alma, a chuiradh air September 20,
1854.

GABHAMOID AN RATHAD MOR.

LEIS AN URR. IAIN MAC-LEOID, LL.D.

LUINNAG.

Gabhamaid an rathad mór,
Gabhamaid an rathad mór,
Gabhamaid an rathad mór,
Ole no mhath le càch e.

Gleus a phiob a's buadh-mhor fuaim,
Dùisg mac-talla as a shuain;
Togaidh iomall tìr is cuain
Caithream bhuaidh' nan Gàidheal.

Sgaoilbh bratach àrd nam buadh,
Tairneanaid na lannan cruaidh;
'Dheoin no dh-aindheoin gheibh sinn buaidh
Mar bu dual do Ghàidhil.

'N eideadh cogaidh ri uchd blàir,
'S tric a thog na laoi-ch a ghàir;
'S bhiodh le 'n lannaibh anns gach àr
Toiseach aig na Gàidhil.

Ged tha tìr nam beann fo spréidh,
Is fo chaorach is fo fhéidh,
Cuiridh sinne 'n cath gu treun ;
'Chaidh cha ghéill na Gàidhil.

'S ged a tha ar làrach lom,
Ged tha sinn gun òr, gun fhonn,
Seasaidh sinne bonn ri bonn,
Gual' ri gual' mar Ghàidhil.

Anns gach ànradh thig na 'r linn,
'Bhanruinn àluinn seasaidh sinn ;
'S annas leatha tàmh 'sna glinn,
Tha bàidh aic' ris na Gàidhil.

Eiribh, sheara, 'chlann nan treun,
Thairneamaid na lannan gear ;
Tàirribh 's dearbhaibh leis gach beum
Gur gaisgich ghleusd na Gàidhil.

CAOIBHNEAS DE.

LEIS AN URR. IAIN MAC-LEOID, IAIN MOR NA
MORAIENE.

Tha mo thuras troimh 'n fhàsach an nis gu
bhith réidh,
Thàinig feasgar mo lùithean is deireadh
mo réis' ;
Ach aidichidh mi leis gach taingealachd
oridh' ;
An fhad so, a Dhia, gun do chuidich thu
mi.

'S tric a shearg mi fo easlaint 's a ghail mi
fo bhròn,
'S tric a ghluais mi gu deurach, gun éid-
eachd, gun lòn ;
Ach dh' earb mi a Dia anns gach deuchainn
is dith,
'S an fhad so, a Thighearna, chuidich thu
mi.

'S iomadh caraid 'ba chaomh leam a dhiob-
air 's a thréig,

'S iomadh dòchas, làn aobhachd, a mheall
mi le 'agui;

Ach do chaidreas an 'sheas leam 's gach
dòilgheas is strì,

'S an fhad so, a Thighearna, chuidich thu
mi.

Agus seallaidh mi romham, is gabhaidh mi
beachd,

Air gach deuchainn is ànradh tha fathast
ri teachd;

Ach m' anam fo gheilt no fo imcheist cha
bhi,

Oir an Dia nach do dhiobair cha diobair e
mi.

UILLEAM MAC-AOIDH.

Rugadh Uilleam Mac-Aoidh — Uilleam
mac Dhonnachaidh mhic Dhombnaill — an
Gleann-Urghadain 'sa bhliadhna 1803. Phòs
e Clorstaidh Fhrissal an 1827. Chaochail
e 'sa Bhlàr Bheag an 1887. Is e a mhac,
Uilleam òg, a chuir am mach Eachdraidh
Ghlinn-Urghadaip, eachdraidh thaitneach,
bhlasda, a tha na cliù do 'n fhear a sgrìobh
i, agus na cùis-thoiléachaidh do gach
Gaidheal a loughas i.

'NIGHEAN DONN A BHROILICH BHAIN.

LE UILLEAM MAC-AOIDH.

LUIVNEAG.

'Nighean donn a bhroilich bhàin,
Chum a choinneamh rium Di-màirt,

'Nighean donn a bhroillich bhàin
Gum a slàn a chi mi thu.

Tha mo chion air do chùl donn ;
'S ged nach leamsa òr no fonn,
B' fhearr bhith còmhla riut air tom
Na bhith roinn nan dìleaban.

Ged bìodh maoin agam na 'chrualach,
Bhithinn fhìn as t' aonais truagh,
Bhithinn aonarach 's tu bhuam
Ged bhiodh sluagh na tìre leam.

'S deirge leam do bheul na 'n ròs ;
'S millse leam na mhil do phòg ;
'N fallain t' anail seach an cròch ;
'S do phearsa bòidheach finealta.

'N spéis a thug mi dhait 's mi òg
Chum mi fad' e bhusit fo chleòc,
Is mar géilleadh m' fhuil is m' fheòil
Ri mo bheò cha 'n innsinn e.

Ged a tha mi reamhar, làn,
'S ged a bha mi daonnan slàn,
Rinn do ghaol mo thoirt a bhàn
Gus nach fearr na sìthich mi.

Their mo chàirdean, 's tu tha faoin,
A bhith sàraichte le gaol ;
Ach cha tàir mi bhith dheth saor ;
Cha ni faoin ri dhiobradh e.

A thé ghrinn a mhuineil bhàin
'S e mo dhùrachd a bhith 'd dhàil ;
Saoghal fada dhuit is àgh,
Is fear do ghràidh bhith sìnte riut.

DOTAIR RAHUaidhe.

Ged a bha Dotair Rahuaidhe na 'dhuine caoibhneil, measail, bha / roinn mhor de ghòraiche pheacach fuaighte ris. Tha e na thoileachadh 'thaicinn na 'shean aois na 'shineadh air an fhràoch ag aideachadh a pheacannan agus a guidhe ri Slànaighear nam buadh agus nan gràs air son sàbhalaidh. A bheil bàrd againn an diugh a ghabhas coimeas ris an Dotair air son doimhneachd fàireachdainnean?

TUIREADH

LEIS AN DOTAIR MAO-LACHAINN.

'S trom mo ghleus air uèhd an sthìe
Anns an fheasgar chùbhraidh Chéit';
Dealt nan speur a teannadh dlùth,
Inneil-chitil am barr gach géig.

Chrom a ghrian; tha 'n iarmailt ruadh
Air cuan mor nan stuadhan àrd.
Fouch an long ag éirigh 'suas,
Mar thaibhs' fuar i seach an snàg.

Tha 'n oidhch' 'teachd le 'trusgan ciar,
'N àirde 'n iar th' air dol na 'smàl;
Thréig an téis bha 'm bheul nan ian,
Ach cha 'n fheil mi triall o'n àird'.

Tha gach cuileag dhiblidh, shaoin
Air gach taobh a gabhail tàimh,
'S mis' am shineadh anns an fhràoch,
Làn de smaintinnean gun stàth.

On a thainig mi do 'n t-saogh'l,
'S beag a rinn mi 'smaintinn gile;
Mar bhliath eilhearain air an raon
'Ghluaiceas leis gach gaoith a thig.

Ach tha smaintinn thiamhaidh, bhoichd
'Nochd a meagladh ann am eiridh',
'Tha mar shianach falamh, fear,
'S e gun luaidh air neach no ni.

Cha 'n sheil agam leannan gaill,
No fìor eharaid eamh fo 'n ghruin,
Cha 'n sheil again bean no clann,
No neach 'b' anna leam na chéil'.

Ambell mar bhruid air a bhàgh,
Gun eagal, gun ghradh, gun dàil;
Cha 'n sheil eiram air mo eiridh',
'S mi gun ni 'san cuir mi tigh.

Ard-Rìgh nam fear, tionndam riut,
'S air mo ghlinnibh guidheam ort;
Debnach dhòmhna eiridhe nuadh,
Eid ri m' àirneigh thraigh an nochd.

Dòirt a nua do Spiorad eamh,
Ris an t-saoghal bheiream càl;
Dhuit, a-mhàin, O! thugam gaol,
Is na t' Aon Mhac cuiream dàil.

Eid, a Shlànaghir nam beadh,
Ri dian àirneigh thraigh mo eiridh';
Tha mo cheum air eiridhe bhàis,
'Thriath nan grèann abhall mi.

CUMHA NAM BRAITHREAN.

LEIS AN UR. DONNACHADH DUGHALLACH.

LUINNEAG.

Mo bheannachd, mo bheannachd
Gu dlùth n' ur dèidh;

Mo bheannach i d' ur n-ionnainigh
 Gu dèthohannaibh còin,
 Le dèrachd nan bràithrean
 'S nan còirdean gu lèir;
 Gu'n stiùradh an Tighearn' sibh
 'S an t-slighe' anna gach còim.
 Mo bheannachd, mo bheannachd
 Gu dlùth n' ur dèidh.

Is tric m' iuntana ag ionndrainn
 Comunn rònach mo ghràidh,
 Lais an tric bha mi mairneach,
 'S nis an còirium gu bràth;
 Cuid diu agaspe feadh dhèthohan
 'S cuid fo dhùiseal a bhàis;
 Tha ar sgaradh bho 'chòile
 Mar na fèithean o'n chruinn.

Nuair a theid mi 'n taigh-àirneigh
 Tha ur rùn an sin fàs;
 Ann cha 'n fhàic mi na gnàisean
 'S tric a dh' àrach mo chàil;
 Is cha chluinn mi ur n-àirneigh
 Lais an dèrachd 'bu ghnàth,
 Far an tric an do thàrling
 Oirnn an t-àngadh bho 'n àird.

Amheil ean air a spionadh,
 Feadh nan sliabh fo throm phràmh,
 E na òrachdan clannail
 Bhon a thriall a chuid àil,
 'S gun de dh-iteach na agiathan
 Nis na thriallas na 'm pàirt,
 Tha mo chor-sa le m' iargainn
 Air a bhliadhna tha 'n làth'r.

Tha ur agaoilleadh ro dhuilich;
 Cuid am Muile nam bean,
 Cuid an Cola 's am Barraidh,
 'S cuid air machair nan Gall.

Ceann-L. a-Glib is Ceann-Tìre
Thug iad agriob oirnn nach gann,
Is America Thuathach,
Tìr an fhuachd is nan crann.

Ged nach faod mi bhr leantainn
Air feadh ebrathan is bheann,
Bithidh m' iantinn g' ar leantainn
'Chaidh le tairiseachd theann.
'S mur a faodar leinn tachairt
Air an talamh so th' ann,
Bith ar cùil ris an leth
Far nach dealach sinn thall.

AONGHUS DOMHNALLACH.

Rugadh Aonghus Domhnallach ann an
Gleann-Urchadain 'sa bhliadhna 1804. Bu
mhac e do dh-Iain Domhnallach a bha
comhnuidh am Bunleiv, agus a bha na
'mhaighetir-sgoile agus na cheistear.
Fhuair e roinn mhath de dh-ionnsachadh,
agus bha moran de dh-fhiosrachadh aige.
B' àbhaist da a bhith cumail sgoil-sheinn.
Bha e na bhàrd comasach. Chaochail e an
1874. Bu choir da luchd-dèitheach a dhàin
chur am mach. Tha iad tuilleadh is
math gu 'm fàgail an cùil.

TUIREADH AIR SON A MHNATHA.

LE AONGHUS DOMHNALLACH.

Cha deid mi tuilleadh 'shealg an fhéidh,
Cha rùig mi 'bhein a dh' ianach;
Theid bochd na oír ghil bhuam na leum,
Cha dean mi feum le tialadh.

Air coileach gèig cha chuir mi eòl,
 'S cha dean mi beud air bheò shìor;
 Tha 'n t-eòlaig gu lèir o m' lèib the ràidh
 Chuir bàs mo obéile sìan oir'.

Bha mais' is ceataidh 'm bhean mo ròn,
 Bha agèimh na gràis le suaircean,
 Mo ghaol an t-eòil bu bhàth 's bu shìobh,
 Gur dèint' an nochd 'ean uaigh;
 Ged bha mi ciarrte 'cur na h-àir' oir,
 Tha e dlùth 's gach uair dhomh
 Gu bheil thu beò an tìr na ghlòir',
 'S tu seinn an òrain bhuaidhmhoir.

Tha thus' an nìs aig fois 'ean uaigh,
 'S tha mise truagh gu lèir d'èith;
 Gach là is uair a call mo shnuaidh,
 A smuaintinn ort an còmhnuidh,
 Ged dh'fhalbh thu bhuam gu d' dhachaidh
 bhuain,
 Bidh mis' a luidh ri m' bheò ort;
 'S cha dìg gu bràth ach Rìgh nan gràs
 'Nì suas a bhearna dhòmhra.

Cha'n ioghnadh dhomh ged bhidhinn ciarrt,
 Gun d' chaill mi m' iùl, 's b'e 'm beud e;
 Ceann bu tìrill, teigs' làn còraim,
 'Dheanadh e' a rèiteach'.

Cha 'n fhaicteadh smhìrnein air do ghntàis
 ghil

Leis an t-eòil bu ghéire,
 Ged obiodh do chrannachur, mar nach b'
 ainmig,

Tuillleadh 's searbh ri 'leughadh.

O, Thus' a shiabas diar a bhròin,
 'Bheir eòlas do luchd-iargainn,
 A Lighios' mhoir 'nì 'n eridhe leòint'
 A chur air dhòigh mar 's miann leat,
 Dean mis' a threòrach ma 'sa deòin leat
 Anns an ròd gu t' iarraidh,

'S am faigh mi 'null thar bharr nan tonn,
Far an deach sonn nan ciad chath.

O, tuirling Thus', a Spioraid Naoimh,
A theachdair chaoimh an t-sòlais,
Is taom gu saor a cuan a ghaoil
'Tha 'n cridh' 'n Fhir-shaoraidh ghlòir-
mhoir,
Na bheir dhomh saorsa bho gach daors'
A th' ann an saogh'l a bhròin so,
'S am faigh mi buaidh, tre fhuil an Uain,
Air peacadh, truaigh', is dòruinn.

GILLEASBUIG CAIMBEUL.

Rugadh Gilleasbuig Caimbeul an Ionar-
chadainn am Bunraineach 'sa bhliadhna
1804. Chuir e am mach a chuid oran ann
an leabhar 'sa bhliadhna 1851.

MARBHRANN DO SHIR IAIN MAC- GRIOGAIR.

LE GILLEASBUIG CAIMBEUL.

'S ann air Diciadaoin thain' an sgeul
A dh' fhàg na ceudan cianail ;
An t-aon là deug de mhios a chéitein
Dh' eug am fear bu mhiann leinn.
Bha tuireadh bròin air aois is oig'
A ghabh gne eolais riamh ort.
Bhon dhùn am bàs do chaomh-shùil tlàth,
Tha iad gach là fo iargain.

Is ann air Eileinean na h-Oigh'
A fhuair thu còir mar riaghlair,
O Bhan-righ Bhreatuinn le lan deoin
Gu t' ordagh 'chur an gnìomh ann.

Ach 's gearr an ùin' a mhair thu beò ;
 Choir Rìgh na glòir' ga t' iarraidh,
 'S ann aige fein a b' fhearr bha coir
 Air spiorad mor na fialachd.

Is e Sir Iain 'tha mi luaidh,
 An gallan uasal fìor ghlan.
 'S e fath mo bhroin gu 'n d' fhalbh thu
 bhuainn

A null thar chuantan fìadhaich.
 'S ann air Di-luain chaidh chreubh bha fuar .
 A chur 'san uaigh le ciadan,
 An dùthaich aineoil fada bhuainn
 An ciste luaidh' gu dìonach.

Chaidh iomradh air do bhàs an cein
 Air fad 's air leud na Crìosdachd.
 Gur h-iomadh suil 'bha sìleadh dheur
 Nuair than' an sgeul gu 'n d' chrìoch thu ;
 Do chàirdean fein 's do chlann gu leir
 Rì tuireadh geur ga t' iargainn ;
 Is d' fhìor bhean chomuinn agus ghaoil
 Gu dubhach, caoineach, cianail.

Bha ciuchran truagh am measg do thuath'
 Mar uain an deidh an dioladh ;
 Na deoir a tuiteam sìos le 'n gruaidh
 Is osnaich chruidh ga 'm pianadh.
 On thain' an sgeul thu bhi 'san uaigh,
 'S nach d' fhuair iad thu ri thìochlac',
 Tha sud mar shaighdean geur 'nam feoil
 A cur am broin am miadachd.

O, 's beag an t-ioghnadh leam air dhoigh
 Ged tha am bròn ga 'n léireadh,
 'S a mhiad 's a phàirtich thu le d' ghràdh
 Rì tuath, rì daimh, is feumnaich.
 Air truaghan riamb cha d' rinn thu tàir,
 Cha b' e do nàdar fein e,
 Ach iochd is gràdh o' chridhe tlàth
 Nach dug bonn graidh do 'n eucoir.

'S ann thain' am buille drùiteach, trom,
 A dh' fhag ar fonn neo-eibhinn.
 An t-aon chrann uain' a b' aille snuadh
 Rì gathaibh buan na greine,
 Do thilgeadh sìos o 'bhonn gu luath,—
 Ceann-feadhn' air sluagh 'bha treubhach.
 'S ged tha nà fùrainn og' a fàs,
 Tha sinn fo chràdh mu 'dheibhinn.

'S e 'n ròs a's traithe 'thig fo bhlàth
 Gu tric a's traithe 'chrionas;
 'S e 'n t-ubhall àillidh 's fearr 'sa ghàrradh
 'S traithe 'theid a spionadh.
 'S e gaoth a Mhàirt a dhochainn tràth
 An crùn a's àille fiamhachd;
 'S e reodh a cheitein 'sgath a bhlàth
 De 'n fhlùran àluinn chiatach.

IAIN MAC-COINNICH.

ORAIN SUGRAIDH.

LE IAIN MAC COINNICH.

LUINNEAG.

Hoireann o gur mi tha tùrsach,
 Thriall mo mhànan, dh'fhàg mo lùgh mi,
 Cha 'n fheil càil agam gu sugradh,
 Gus am faio mi rùn mo chéille.

'S truagh nach robh mo chailleag ghreannar
 Mar rium fein fo sgéith nam beanntan;
 Far am biodh a chuthag shamhraidh
 'Seinn 'sa ghleann an àm dhuinn éirigh.

Laidhinn oidheh' 'sa choill ri oed leat,
 Far nach cluinneadh Goill ar còmhradh;
 Barrach nan crann ga nar còmhhdach,
 Gus an éireadh deò na gréin' oirnn.

Bheirinn ruaig a bhuain nan onò leat,
 A ghuanaig a ghluasaid mhòdhair,
 Far am bi coileach na smeoraich
 'Cuir fàilt' air an lò 'sna geugan.

Tha do ghruaidh mar shnuadh nan ròsan,
 Cha chuir sin ort uail no mòrchuis,
 Ged is gil' thu, 'luaidh na 'n t-dinean,
 'S na canach nan lon 'sa chéitean.

B'e mo mhiann is trian de m' ailleas,
 Teannadh dian ri bial do mhànrain,
 Cha 'n fheil ciall, no rian, nach fàg mi,
 Mur a tàr mi bho 'n a Chléir thu.

Tha thu aoidheil, caoibhneil, càirdeil,
 Gun ghiomb, gun uabhar, gun àrdan,
 Ged a fhuair mi 'measg na gràisg thu,
 Bhiodh 'san t-sàile tarrauin éisg as.

Gu 'n d' fhuadaich iad mi 's tu Mhàiri
 Gu còsan nan creag mar fhàrdaich;
 'S bu cheol duinn fuaim nan tonn gàireach
 'Ruith gu tràigh gu càir-gheal, beucach.

'S trom mo chridh' an diugh ga t' fhàgail
 Aig na Gallaich, b'e mo chas e,
 'S nach earbainn thu ri mo bhràthair,
 Ged 's mac mo mhàthar féin e.

Ged a thàr mi nise triall bhuat,
 Air m' fhacal cha b'e mo mhiann e;
 B' fhearr leam thu na nighean iarla,
 Gun dad ga do dhion ach léino !

Ach, a rùin, cha doir mi fuath dhut,
 A dh' aindeoin na their an sluagh rium,
 Ged a thògadh iad ort tuailleas,
 Their mise gur bhuathcam bréig e.

FIONNAGHAL NIC-EACHARN.

Rugadh Fionnaghal Nic-Eacharn an Calagaraidh am Muile, ach is ann a mhuinntir Thiriodh a bha 'h-athair 's a màthair. Dh'fhàs i a suas ann an Calagaraidh. Chaidh i as a sin do Lagan-Ulbha, agus a Lagan-Ulbha do Sgorrabreac 'san eilein Sgithean-ach. Bha oganach an òr-fhuilt bhuidhe na gheamair. Bha e a suiridhe air Fionnaghal agus gheall e a pòsadh, ach chuir e cùl rithe. Phòs e te eile, agus chaidh e thar chuantan. Nach b' e 'n t-amadan truagh e nach do ghabh gu bhith na mnai is na màthair cloinne dha té aig an robh comasan inntinn 'Fhionnaghal? Rinn Fionnaghal oran dha an déidh dha pòsadh, ach cha 'n fhaca mi dheth ach an da rann so:—

Gur a mise th' air mo sgaradh,
Liuthad oidhoh' rinn thu mo mhealladh,
'G innse gum bu mhi do leanan,
'S nach biodh bean agad ach mi.

Gur a mise th' air mo léireadh,
Anns a mhadainn an àm éirigh,
Te eile pòda riut, eudail,
'S do ghealladh breugach dhomb fhìn.

OGANAICH AN ÒR-FHUILT BHUIDHE

LE FIONNAGHAL NIC-EACHARN.

LUINNEAG.

'Oganaich an òr-fhuilt bhuidhe,
Leat a chinneadh sealg is sithionn;
'S ann ad ghruidh a bhiodh an rudhadh,
Nuair a bhiodh tu 'siubhal bheann.

Nuair a dhireadh tu na stùcan,
 Leis a ghumna chaol nach dìoltadh,
 'S i do luaidhe ghorm 's t' fhùdár
 Chuireadh smùid air fad nan gleann.

Dhomhsa b' aithne cuid de t' àbhaist,
 Ged nach innis mi ach pàirt deth;—
 Iasg a linne 's fiadh o'n àruinn
 Nuair a thàirneadh eadh an t-srann.

'Oganaich an òr-fhuilt shnìomhain
 Dh' fhag thu sac 'tha trom air m' lntinn;
 Is mur till thu 'nall do 'n tìr so,
 Mo thoil-lntinn bidh air chall.

'S léir o'n bhlàth a th' air mo ghruaidh-sa,
 Gun dug mi dhuit gaol nach fuaraich;
 Dh' innis iad gun dug thu fuath dhomb,
 Ach cha chreidinn, 'luaidh, an cainnt.

Nam bi 'h cùisean mar bu mhath leam,
 Bhiodh tu 'd bhàillidh air an fhearann,
 Coir agad o laimh Mhic-Caillein,
 'S cha bhiodh m' earrannsa dhi gann.

Ged a bhithinn ann an iarainn
 Fhad 's bu bheò mi ga mo phianadh,
 Cha leiginn do ghaol air diochuimhn';
 So a bhliadhna 'liath mo cheann.

UILLEAM MAC-DHUNLEIBHE.

Rugadh Uilleam Mac-a-Leith, no Mac-
 Dhunléibhe mar theireadh e ris fein, ann
 an eilein Ile an 1808. Chaochail e an 1870.
 Fha moran de dh-ionnsachadh 's de dh-
 fhiosrachadh aige. 'S e bàrd fìor chomas-
 ach a bha ann.

CHÀIDH GRUAIM NAN SIANNATAN A CHADAL.

LE UILLEAM MAC-DHUNLEIBHE.

Chaidh gruaim nan sianntan a chadal,
'S tha feath air talamh 's air cuan,
'S chaisg gaath fhuaraidh na gaillinn
Gu sith a h-anail o thuath.
Tha neoil shoilleir na h-iarmailt
A sgaoileadh cian air an cuairt,
'S a pògadh gathan na gréine
'Chuir blàths a chéitein a nuas.

Thainig fògladh nam blàithean,
'S tha lus an àillidh nan raon
Ag éideadh dlithreach nam beann
Is sraithean ghleann air gach taobh.
Tha bheo chruitheachd na 'maise,
'S buair air faichean le 'n laogh,
'S gach tulach uain' air a chòmhdach
Le breachnaich ndoinein fo bhraon.

CUMHA LACHAINN MHOIR DHUBH- AIRT.

LE UILLEAM MAC-DHUNLEIBHE.

'Fhir mhoir an do leagadh thu
Gu h-ìosal,
Gun anail 's tu dìblidh,
Fo 'n fhòid, fo 'n fhòid,
Ad shineadh.
Sgal, plob, sgàl plob,
Nach éisd thu, nach éisd thu,
Na 's mò, na 's mò.
Nuair a thogar fir Alba
Gu feara ghnìomh, gu feara ghnìomh,
'S gun thusa le d' rìgh, le d' rìgh,
'S gun thusa le d' rìgh,

'S gun thu beò, 's gun thu beò,
 Bithidh na Leathanaich threun,
 'S ceann-catha nan Illeach
 Fo bhròn, fo bhròn,
 O nach dig thu mar b' àbhaist,
 Gu àros Rìgh Seumas, Rìgh Seumas,
 'S gun do thogadh leis féin thu,
 'S tu òg, 's tu òg.
 Cha 'n fhacas o d' latha air talamh
 Na h-Eòrpa, na h-Eòrpa,
 Air talamh na h-Eòrpa,
 Fear eile do shamhuil. Do shamhuil,
 'Fhir àillidh, fhir àillidh,
 Cha d' fhàgadh ad dhéidh dhuinn,
 Ad dhéidh dhuinn, ad dhéidh dhuinn
 On a rinneadh do d' chreubh
 Caisil-chrò, caisil-chrò,
 On a rinneadh do d' chreubh
 Caisil-chrò.
 Fhuaradh do chlaideabh ad ghlaic,
 Le gréim bàsmhor, gréim bàsmhor,
 'S cha 'n fheil fear ann
 'San àl so, 'san àl so,
 A's urrainn a làmhadh,
 Fo 'n t-sròl, fo 'n t-sròl.
 Togar do chumha le Muile,
 'S le Ile, 's le Ile;
 Le urram a dh' innsear
 Do chòir, do chòir,
 Le urram a dh' innsear
 Do chòir.

IAIN MAC-CUITHEIN.

Bha Domhnall Og Mac-Cuithein—Domh-
 nall mac Fhionnlaidh—a combuaidh an
 Tota an Trotairnis san Eilein Sgitheanach.
 Dh' fhàg e Tota is chaidh e dh' fhuireach
 do Chille-Mhoire mu 'n bhliadhna 1824.

Phos e Peigi Pheutan, Peigi nighean
Fhearchair Bhreabadair, agus bha coighear
chloinne aige rithe, Alasdair, Iain, Domh-
nall, Mairi, agus Peigi. Rugadh Iain mu
'n bhliadhna 1809. Rinn e "C'ait an caidil
an nionag" mu 'n bhliadhna 1828. Rinn e
orain eile cuideachd. Bha e na dhuine
laidir, foghainteach. Chaochail e le caith-
eamh mu 'n bhliadhna 1835. Goirid an
deidh bàs Iain thainig 'athair's a mhàth-
air, Domhnall a bhrathair is a dhithisid
pheathraichean do Cheap Breatann. Dh'
fhuirich Alasdair 'san t-Seann Dùthaich.
Bha e a comhnuidh aig Port Cheasaig.

Bha Alasdair Poutan a comhnuidh an
bràighe Chille-Mhoire. Thainig e do Cheap
Breatann mu 'n bhliadhna 1829. B' i Cat-
riona a nighean an nionag air an do rinn
Iain Mac-Culthein an t-oran.

C'AIT AN CAIDIL AN NIONAG?

LUINNNEAG.

O c'ait an caidil an nionag an nochd?
O c'ait an caidil an nionag?
Far an caidil an nionag an nochd,
Is truagh nach robh mi fhìn ann.

An uair a dh' fhàg an long an cala
Bha mo leannan fhìn innt;
Is b'e mo mhiann bhith air na tonnaibh
Far an robh mo nionag.

An uair a thog iad rithe sìùil
Bha mise tùrsach, cianail,

Is shuidh mi air a chnoc a b' àirde
Gus an d' fhàg i m' fhianais.

Is truagh nach robh mi 'measg nam ball
Ri bàrr nan crann a dìreadh;
'S gum faighinn sealladh de mo luaidh
Air druim a chuain ged bhiodhmaid.

'S ann agam fhin bha 'n nionag òg
Bu bhòidheche bha 'san tìr so;
A deud mar chaille, a gruaidh mar ròs,
'S a pòg air bhlas an fhìona.

Cha robh duin' uasal bha mu 'n cuairt
A chunnaic snuadh mo nìonaig,
Nach robh an geall air deanamh suas
Ri bean a chualleir rìomhaich.

Is ann ort féin a dh' fhàs a ghruag,
'Tha buidhe, dualach, fìnealt';
Air dhreach an òir a's bòidheche snuadh
Na dhualaibh troimh na cìrìbh.

Ged bheirteadh dhomhas na tha dh' òr
'S an Olaint 's anns na h-Innaibh,
Gum b' annsa leam bhith 'n nochd a seòladh
Còmhla ri mo nìonaig.

Is mi 'tha dìombach dhe mo bhràithrean,
'S dhe mo chàirdean dìleas,
A chum air ais mi gun do phòsadh
'S tu cho bòidheach, fìnealt'.

Cha doir guth binn nan teud no oran,
'S cha doir ceol na pìoba,
Is cha doir té a thèid na còmhdaich
Air mo bhròn-sa dìobradh.

An so ma dh' fhanas mis' am bliadhna
Fiachaidh mi le dìchioll,
Is seolaidh mi am mach a Grianais
No a bhialaibh Lite.

Thèid mi do thir nan coilltean mòra,
'S gheibh mi pòg bho m' nìonaig ;
'N sin teicheadh m' aironn is mo bhròis,
Is tìlaidh sòlas oridh' rium.

DONNACHADH BAN CAMARAN.

Chaochail Donnachadh Bàn Camaran an
Astralitha.

HO RO, MO RÙN, GUR CANNACH THU

LE DONNACHADH BAN CAMARAN.

LUINNEAG.

Ho ro, mo rùn, gur cannach thu,
Ho ro, mo rùn, gur meollach thu ;
'S tu 'n òg-bhean bhòidheach, chuimr,
shuairc,
A shuair mo lusidh 's cha 'n aireach leam.

'S tu 'n tuairneag shuaicheant', shàr-mhais-
each,
Le d' chuallean cuachach, fàinneagach,
Ma chùl do chinn na 'laighe sliom,
'S gur math thig oir an càradh ann.

Mar eal' a snámh nan lùneachan,
Mar uainean bànn 's an shìreann thu,
Mar niseig chiùin-bhinnich nan speur,
'S mar shuaim nan teud tha m' annachd-ea.

Mar tholman fo bhrat neoinean thu,
Mar linn bànn nam mor-bheann thu ;
Mar oisig chiùin air aghaidh fìthir
Tha anail chùbhraidh m' òg-bhean-ea.

Mar shoills' nan reul do thlàth-shuilean,
Mar dhaoimean ann an sgàthan iad ;
A sealltuinn caomh le 'n làn de ghaol,
'S gu bheil gach aon fo thàir leatha.

IAIN SINCLAIR.

GLEANN DARUAIL.

LE IAIN SINCLAIR AN EILEIN A PHRIONNSA.

FONN:—Cumha Airdmèarnaig.

Slàn le gleanntan mo ghaoil,
 Is le beanntan an fhrasich
 Dhònach, ghucagach, chaoin, làn glòir,
 Le 'shugh meall' agus oéir
 Aig na beachan 'sa ghréin,
 'S iad gu 'n eòlach' gu réidh le sògh;
 'S e na fhaagath ri fuachd
 Do na caorach 's do 'n uain,
 'S do na cearcagan ruadh, na 'lòn.

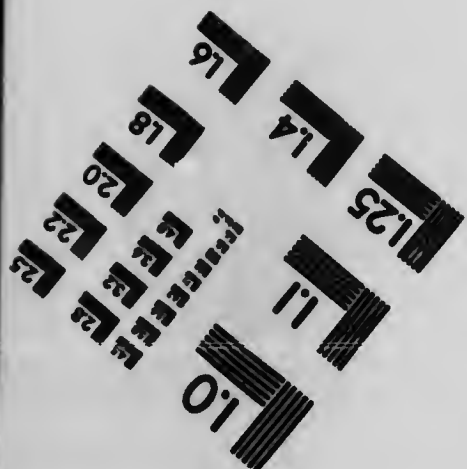
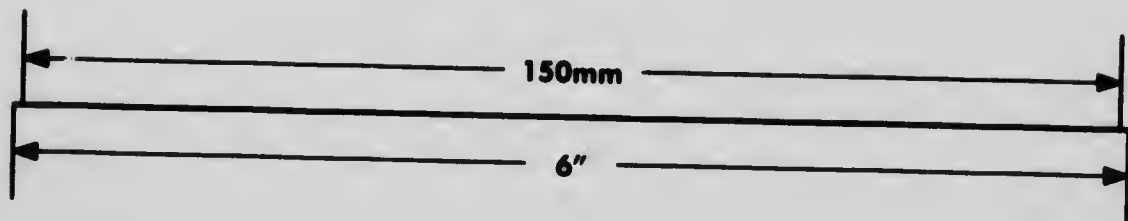
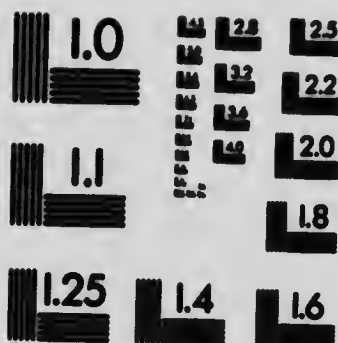
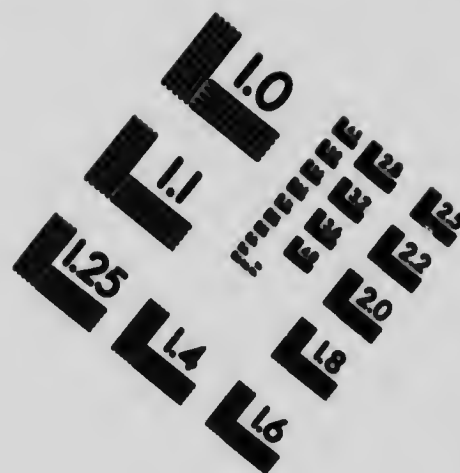
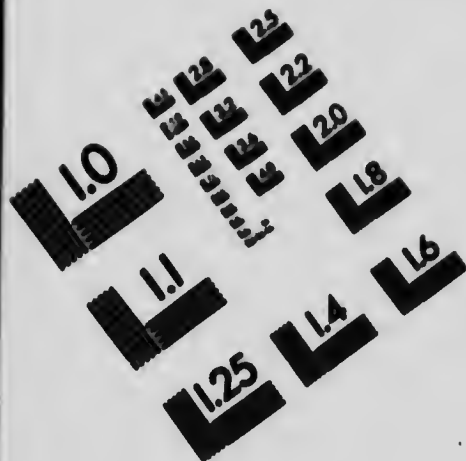
Slàn le bànrùinn gach gilln
 Gleann daruail mo chridh',
 Far an d' àrachadh mi o m' òig';
 Gleann nan onilltean 's nan raon,
 Gleann nan glacag 's nan craobh,
 Gleann nan aighean, nan laogh 's nam bò,
 Gleann nam bradan, 's nan gris,
 Gleann nan cam-lùban min,
 Gleann a's pailte 'san cinn gach pòr !

Far am binne na h-òbin,
 Far an grinne na h-òigh'n,
 'S iad gu coileirach, ceòlmhor, oéir;
 Modhail, beusach, gun ghruaim,
 Teistail, chirtail, cùin, suair',
 Tuiseach, fòghluimte, stuaim, gun phròis;
 Dreachail, meachair, gun mheang,
 Ann am pearra 'san caint,
 'S iad deas, nòsail, gun sgraing, gun sgìob.

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

APPLIED IMAGE, Inc
1653 East Main Street
Rochester, NY 14609 USA
Phone: 716/482-0300
Fax: 716/288-5089

© 1983, Applied Image, Inc., All Rights Reserved

22 23

Is na fleasgaich is àill',
 Foinnidh, fearail làn bàigh,
 Uasal, emearail, air cràid 's aig mòd ;
 'S iad àrd-inntinnach, dian ;
 'S anns an tìr am mor mbiadh ;
 'S iad a sheasadh gun fhiamh a chòir ;
 'Rachadh foirmeil gu strì,
 'Bheireadh naimhdean fo chis,
 Is nach góilleadh gu sìorruidh beo.

Mun cuir gleann 'tha mu 'n cuairt
 Dheth trom chrannachd an fhuachd,
 Bidh gleann aillidh mo luaidh-s' na 'ghlòir;
 Bidh chràobh-ubhal fo bhlàth,
 Bidh an duilleach aig 'fhàs,
 'S ceileir outhaig an sgàth nam fròg ;
 'S Mac-Gilleain le 'phìob,
 'N àm na gréin bhith 'dol sìos,
 A toirt fuaim às an tìr le 'cheòl.

'Achadh-teangain an àigh,
 Soraidh slàn leut gu bràth,
 'S leis gach neach a tha 'tàn air t' fhòid.
 Slàn le cuid eachd mo ghràidh,
 Slàn le m' athair 's le m' mhàth'ir,
 Slàn le m' pheathraichean bàigheil, òg ;
 Slàn le m' bhràithrean gu léir,
 Slàn le m' chàirdean 's luchd-spéis,
 Slàn le niseag nan speur 's a ceòl !

'S éiginn dòmh-sa nìs triall,
 'Dh-fhàgail dùthaich nan triath,
 Is nam fìlidh, nan ollar, 's nan seòd ;
 Tìr na h-earba, 's an fhéidh,
 Agus iolair nan speur,
 Is na h-eala, nam peuc, 's nan còrr ;
 Tìr nan sìthean, 's nan cruach,
 Is nan dùn, is nam bruach,
 Tìr nan doire, nan cluan, is nan ois.

Ged tha 'n tìr so lan bhualh,
 'S iomadh diomb 'tha rith' fuaight';
 Cha chum ceileir na oiaich rium lòn.
 Tha na fearainn ro dhaor,
 Is na tuarasdail saor,
 'Scha 'n fheil farraid air saothair dhaoibh òg.
 Ach fo 'sìthil 'nis tha 'n long.
 'Tha gu m' aiseag thar thonn,
 Gu Astralitha, fonn an fheadir.

AN COMUNN COMHALACH.

LE IAIN SINCLAIR.

FONN:—"Mor nigh'n a Ghiobarlain."

LUINNEAG.

Air fàil il ithil ò ro,
 Is hò-rin-o, seinnidh mi
 Air fàil il ithil ò ro,
 Is hò-rin-o, seinnidh mi,
 Gu slàinte Comunn Chòmhail,
 Na seoid chridheil, eireachdail,
 A chumadh suas a Ghàidhlig,
 'S nach fàgadh air deireadh i.

Mo shoraidh-sa gu Còmhail,
 Tìr bhoidheach nan lusanan,
 Nan seamair is nan neòdain,
 Nan ròs is nan subhagan,
 Nan coilltean maiseach, ceolmhor,
 Le amearaichean luinneagach,
 Nam machraichean 's nam mor-bheann,
 Nam frog is nan sruthan glan'.

Is i sin tìr a chaoibhneis,
 An aoibhnis, 's an t-subhachais,
 An oilein, is an colais,
 'S nan seod a tha curanta,

Is cumachdail, deas, ordail
 Bho 'm broig 'suaig gu 'm mullaichean ;
 'S iad deas-chainnteach gun bhoilich,
 Is seolta gun chluipsireachd.

Cha leig mi 'chaoidh air di-chuimhn'
 An tìm bha mi maille riu ;
 Is ooh ! is ooh ! mo léireadh,
 'S e dh' éignich thigh'n'n thairis mi,
 'Bhith faicinn nach robh stàth dhomh
 'Bhith tàmh 'bheag na b' fhaid' an sin,
 'S na glinn ga 'n eir fo chaorach,
 'S na laoch as an dachaidhnean.

Na fineachan d' an dualchas
 'Bhith uasal is eireachdail,
 Is dlèas d' an cinn-fheadhna
 'S d' an rìgh is do 'n eaglais ao',
 Ga 'm fogradh as an rìghachd
 Le mál, clis, is eascairdeas
 Nan uachdaran nìhì-thruacanta,
 Obrualdh-chridheach, bhleidireach.

Ge deacair so na 'r stùil-ne,
 Bha chùis air a suidheachadh ;
 Oir 's lomchuidh gum bi dùthechannan
 Ur' air an tuineachadh.
 'S gun Bhreatunnaich a shàrach'
 Cha 'n fhàg iad an t-eilein ao',
 Ged 's mor a b' fhearr do phàirt diu
 'Bhith tàmh an America.

Ma 's e 's gum bi iad gridell
 Is dìchiollach, oidhirpeach,
 Gun mhi-shortan bhith 'n dàn dhaibh,
 Ach slàn, laidir, adhartach,
 Mu 'm bi iad fad' san tìr so,
 Cho cinnteach 's tha coill' innte,
 Bidh aca creadh is caoraich,
 Biadh, aodach, 's mor ghoireasan.

Ged a tha 'n geamhradh cruaidh,
 Reata, fuar, sneachdach, gaillionnach,
 Bidh aca taighean blàth',
 'S teine làidir a gharas iad,
 Is cha bhith cùram fuchd daibh,
 'S coille bhuan ri 'gearradh ac'. —
 Ma thig sibh 'uall a Còmh'l,
 Tha mi 'n dochas nach aithreach leibh.

AN T-URR. D. MAC-RATH.

IORRAM NA H-IMRICH CHUAIN.

LEIS AN URR. DOMHNALL MAC-RATH.

Chaidh sinne gu tràigh,
 A choimheadachd chàich ;
 Cha till iad gu bràth an taobh so !

Long iarainn fo 'n bonn,
 A sàdradh nan tonn ;
 Tha feadhainn ann fonn, 's cuid tùrsach.

Clann bheaga ri gair',
 Am màthair 'o phràmh,
 Fir mhor' ann an eàs 's iad ciùrrte ;

'Fras-shileadh nan deur
 Gu tosdach, ach geur,
 A sealltuinn na 'n déidh le cùram.

Iad-féin dol an iar,
 'S an talamh 'dol siar ;
 Cha 'n fhaicear leo sion ach Mùirneag.

Seall ! Mùirneag dol uap'
 'Dol fodha 'sa chuan,
 'S fir 's mnathan gun tuar ga 'h-ionndrainn.

Tha 'n cridhe ga 'chnàmh,
A fàgail ri 'n là
Nan eolach 's nan daimh 'bha 'n rùn orr'.

Ni eil' tha na 'n déidh,
Ach 's ni e nach tréig,
Blàth chomunn là Dhé mu 'n chùbaid.

Far 'n tric 'chruinnich sluagh,
A Shàbaid 's a Luain,
Le mor aire 's ciùas do 'n ageula.

Mo ghuidhe gach là,
Gun ruig luchd mo ghràidh
Fa-dheòidh cala 's fearr na Chùbeic.

An t-soiridh so bhuam
'Dh-America Tuath
Thun caorach is sluagh mo chùraim,

'N deagh bhuachaill' e-féin,
Biodh romhpa 's na 'n déidh
Ga 'n dìon o gach beud—sin m' àirnigh.

BAINTIGHEARNA D'OYLY.

Phòs Maidsear Tomas Ros Iscabal, nigh-
ean do dh-Iain MacLeoid, triath Ra-asaidh,
agus bha da nighinn aca, Ealasaid is Isca-
bal. Bha Ealasaid na 'bana-bhàrd. Bha i
pòda ri Sir Tearlach D'oyly. Chaochail i
'sa bhliadhna 1875.

MO RUN AIR MO LEANNAN.

LE BAINTEGHEARNA D'OYLY.

LUINNEAG.

Mo rùn air mo leannan,
'S tu dhùraichdinn 'leantuinn;
Gur cùbhraidhe t' anail na ròsan.

Mo rùn air mo leannan,
'S tu dhùraichdion 'leantuinn;
'S beag loghnadh gach oileag bhi 'n tòir ort

'S math thig air mo ghràdh-ea
Còt' grinn air dhath sgàrlaid;
'S ann aig tha 'n oth fainneach a's bòidheo;
Stil mheannrach, chìtin, mheallach,
Nach feargach a sheallas,
'S bu dearbh thu ri d' ghealladh an còmh-
nuidh.

Nuair chìteadh air lár thu,
Ged b' eirachdail càch ann,
Do cheum-s' bheirteadh bàrr air na 's leòir
dhiu;

'S air sràidean Dhuneideann,
'S tu gluasad gu h-eutrom,
Bhiodh miann aig gach té air do phòeadh.

Bha fèasgaich na dùthcha
Gam shireadh le sùgradh,
'S bha lomadh fear cuirteil an tòir orm.
'S i 'n uaisle 'bha 'd ghidlan
A choisinn mo rùn-s',
Ach 's e mealladh do shùilean a leòn mi.

MAIRI NIGHEAN IAIN BHAIN.

ORAN

Do Thearlach Frisgal-Mac-an-Toisich 'sa
bhliadhna 1876.

LE MAIRI NIGHEAN IAIN BHAIN.

LUINNREAG.

O, soraidh slàn a Thearlach leat,
Bho 'n chaidh thu suas do'n Phàrlamaid,
'Chur impidh mu na Ghàidhlig
Air a càirdean 's air a Bhan-rìgh.

An uair a nì thu òirigh ann,
Tha dèil again gun òid iad riut,
Bhon 's e do chiall 's do reusanachd,
'S ar spèis dhuit a chuir ann thu.

Nuair shuair ar clann an t-ùghdarras,
Gun d' dhearbhadh iad uil' an dàrachd dhuit,
Le t' onair aird a dhùblachadh,
Ga d' chur an cùirt nu Han-righ.

Gun d' dhearbhadh thu dhuinn le d' ghnìomh-
aran,
Nach robh thu na do spìocaire;
'S gur h-onarach a chrìochnaicheadh
Gach nì a bha fo d' làimh-sa.

Gur h-iomadh bochd is feumach
Dh' an do shìn thu làmh na déise,
Ach cha chualas riagh o d' bheul e,
No ga 'leughadh air a chàbhair.

Gur h-e a dh' fhag cho bàigheil thu,
Na furlan bho 'n do thàrnaich thu,
'Thaobh t' athar is do mhàtha;
B' ainneamh àit am faic' an samhladh.

Cha b' asgair air a thlàmadh thu,
Air taobh no taobh o'n dàinig thu,
Ach smior an lìn a b' shearr,
Is craobhan àrda le 'n cuid mheanglan.

'S a bhàrr air buadhan nàdarra,
Is uaisle air bheag stàtalachd,
Nuair choinnicheadh tu do chàirdean,
'S ann sa Ghàidhlig 'nì thu cainnt riu.

Ma dhiult iad i 'sa Phàrlamaid,
'S nach doir iad meas no àite dh'i,
Gun cum sinn air an àilgheas i,
Bhon 's cànain tha gun mheang i.

A chànan ghasda mhòrlach
 A dh' ionnsaichheadh na 'r n-òige dhuinn,
 C'ar son a leigt' an deò aise,
 'S gu leir dhi air a Ghalldachd.

Cumaidh sinn na h-òranan,
 Na sgeulachdan 's na stòraidhnean,
 'S na thug an t-Olla Leòdach dhuinn
 An òirdheircas ar cainnte.

Nuair bha sinn òg is gòrach,
 Agus egoilean gun an òrdachadh,
 Chuir eann ugainn leabhraichean
 'Bha neònach ann an àm ud.

'S nuair chrìochnaichheadh a chùrsa leis,
 Cha b' ann mar chraobh gun àbhlan e,
 Oir dh' fhàgadh measan cùbhraidh leis,
 'Bheir trachadh 'sa ghleann duinn.

Gach snìrbheachadh, a Thearlaich, lent,
 Is dùrachd math nan Gàidheal dhuit;
 'S gun labhair sinn 'sa Ghàidhlig riut
 Nuair thig thu bhàl 'san t-samhradh.

Bha Albannach nam Mor-bheann
 Tabhairt lomraidh air do phòdachd dhuinn,
 'S ni clann na Cloiche sòlas,
 Gabhail òran air do bhangaid.

Ni Torr-a-Bheathain gairdeachas,
 Dun-ian agus Creag-Phàdrùig,
 'S bidh tein aghir air gach àirde dhiu,
 'Cur fàilt' air bean-na-bainne.

Gun deasaich iad na ròstachan,
 Na bonnaich choire' is eòrna dh'i;
 'S gum faigh gach aon a dh' òlas
 Pailteas fion', is beoir, is branndaich.

Bidh clann na Cloiche dìchiollach,
'Cur connaidh suas na philleachan,
'S bidh laoir le tollinntinn ann,
A chitear 'san Ruigh-Shamhraidh.

Nis beannachd leat, a Thearlach,
Agus dàrachd luchd-na-Gaidhlig dhuit,
Is cumhachd bho na h-Ardaibh
Ga do shàbhaladh bho airmheas.

Cha 'n urrainn mi ga t' fhàgail,
Ged nach ruig mi air mo làmh 'thoirt duit,
Le taing air son do bhàighealachd,
'S do chàirdais do na bhantraich.

Albannach nam Mor-bheann, "The Highlander," paigear naidheachd. A Chlach, Clach-na-Cùdainn, baile Inbhirnis.

EOGHAN MAC-COLLA.

Is ann a mhuinntir Ghlinn-Aora a bha Seonaid Nic-an-t-Saoir. Bha 'm Bàrd gu trom ann an gaol oirre agus a rùnachadh a poadh. Cha robh i ach og nuair a chaochail i. Is e Isobel Walkinshaw a b' ainm do Rosan an Leth-Bhaille. Bha a h-athair a fuireach ann am Paisley. Is e Nic-Lachlainn a bha na màthair. Bha fìor mheas aig a Bhard air Sìne Chaimbeul, "Sìne bhoidheach," ach phos i fear eile. Bha e 'n gaol air Seonaid Stiubhart ré sheachd bliadhna. B' i an coigearmh leannan, agus an leannan mu dheireadh a bh' aige, gus an d' amais an te a phòs e ris.

MARBHRANN DO SHEONAIÐ NIC-
AN-T-SAOIR.

LE BOGHAN MAC-COLLA.

LUINNEAG.

O, seinnibh, 'illeán, seinnibh leam
Rann gaol mu m' cheud ghradh boidheach;
'S a ghleann 's an tric a choinnich sinn
Cha 'n fhaic sinn tuilleadh Seonaid.

O, seinnibh cliu na h-ainnir ud
Nach cùm rium tuilleadh còmhail,
Far am bu tric, ga 'factuinn leam,
Mo chridhe leam le sblas.

O, seinnibh nuair a thàrladh dhomh
Bhith faighinn, faithe 's poig uaip',
Cia mar bu mhomha 'm shuil sud
Na coir air crùn rìgh Deora.

O, seinnibh nach b' e 'n t-ìoghnadh
Mì bhith 'n sud mu m' ràn cho spòrsail;
Bu leoir a dreach 'chur eibhnis
Air an fheur a bha fo brògan.

Droch fhòrtan oirre 'mbeall i bhuam
Gu bhith 'measg Ghall a comhnuidh!
Ceart mar mo oiridhe 'spionadh bhuam
Bha dhomha dìth mo Sheonaid.

Mo thruaigh mì nach aghul bréige dhomh
An aghul tha 'n diugh gam leonadh!
Mo léir-chreath gan do chaochall i,
'S tha 'n saogh 'l na callach dhomha.

OIGHRIG BHOIDHEACH ACHA- CURRACH.

LE BOONAN MAC-COLLA.

FOHN:—Young Munro.

LUINNEAG.

Ràn mo chùibh-an 'n eileag iurach,
Maighdeann ghrinn a mheadhoin chaoll,
Oighrig bhòidheach Achacurrach;
'S iomadh gille 'thug dh'i ganl.

'N raoir, 's mi air mo leaba 'brùadar,
Shaoil mi, 'luaidh, thu bhith ri m' thaobh;
Dhèisg an eòlas tuille 's luath mi;
B' shada bhuam thu 'n sin, a ghaoll!

'S truagh gun a bhith 'n dlugh, 's tu làmh
rium,
Aon uair eile 'n agàth nan geug;
Far an tric mu d' mhuineal tlàth-ghèal
Bha mo làmh, 's mo bheul ri d' bheul.

C'uin a ris an coill Dhailcheanna
'Bhios baird bheag nam preas, le eud,
'S éideachd leam do choireall binnealt,
Dh' fhàg neo-ghille an eud theud?

Clod an stà dhomh a bhith 'g iunee
Maise t' iomhaigh ghloin gun bheud?
Dealbh mo ghaoll a tharruing cinnteach,
'S bàrd a mìle dheanadh feum.

Stadaibh gus an dlig an t-samhainn;
Bidh lionn-dubh air euid nach saoil,
'Faicinn Oighrig, neo-ar-thaig dhaibh,
Na bean-bainne' aig fear a gaoll.

ORAN DO SHIR COINNEACH GHEARRLOCH.

LE CAILEIN SIODAL.

LUINNEAG.

Gum a slàn do Shir Coinneach,
'Sheas a choinneamh mar a b' Abhaist,
Cridheil, uasal, crnach, clìthiteach,
Mar cheann-tàil do Chiann nan Gàidheal.

Ochd ceud deug, naoi deug 'a trì fichead,
Bin a bhliadhna 'a math leinn Aircamh;
Fhuair sinn innte leinn Sir Coinneach,
'N gaisgeach tapaidh 'a triath air Gearrloch.

Iuchair-ghlòise an taobh tuatha,
Gum a buan an urram Àrd e,
Ceann na còille, stoidh nam buadhan,
Deagh Shir Coinneach uasal Ghearrloch.

Cha 'n fheil Gail aige gu 'n àrach,
'S iad na Gàidheil fein a's cinntich';
Sheas iad cruadalach, ro dhìleas,
Le cracibh-shlìnnearidh oighre Ghearrloich.

Tha gach tighearna 'a duin' uasal
'San taobh tuath gu lèir ag ràitinn,
Nach h-fheil uachd'ran ann cho buadhach
Ri Sir Coinneach uasal Ghearrloch.

Tha gach òganach 'a gach buachall',
Tha gach tuathanach 'a gach àrmuinn,
Deas gu òiridh leis gu h-uallach,
Mar bu dual do mhuinntir Ghearrloch.

'S maireg a dhèiseadh anns an uair sin
Aobhar gruaim no culaidh thàire,
'S grad a chlocaichte gach suathas
Le Clann Eachainn Ruaidh & Gearrloch.

Fhad 's a ruitheas uisg' á fuaran,
 Fhad 's a ghluaisceas tonn air sàile,
 Gus an tràigh na h-coin na cuantan
 Gun robh buaidh air teaghlach Ghearrloch.
 1879.

AN T-URR. D. B. BLAR, D.D.

MAIRI LURACH.

LEIS AN URR. D. B. BLAR, D.D.

LUINNEAG.

Hó! mo Mhàiri lurach,
 'S tu mo Mhàiri ghrinn,
 Hó! mo Mhàiri lurach,
 'S tu mo Mhàiri bhinn,
 Hó! mo Mhàiri lurach,
 'S tu mo Mhàiri ghrinn;
 Mhàiri bhoidheach laghach,
 'S tu mo roghainn fhìn.

Nuair a théid mi dh' fhuireach
 Anns a choille mhoir,
 Bidh mi aoibhneach, subhach,
 Aighearach gu leoir,
 Ma bhios Mairi mar-riam
 Teichidh gal is bròn;
 Cha bhi 'n aimsir fada
 'Gabhail thairis oirnn.

O! thig leam do 'n fhàsach,
 Fàg do mhuinntir féin;
 Tir do bhreith is t' àrach,
 Fàg sin air do dhéidh.
 Ged a bhiodh e cruaidh leat
 Sgaradh uath gu léir,
 Na cuirheadh e ort smuaircan
 Dol thar chuan leam féin.

Thig air falbh gun dàil leam,
 Fag do mhàthair chaomh,
 Do phiuthar is do bhràthair,
 T' uile chàirdean gaol;
 Is thig leamsa thairis
 Dh' Ameirig nan craobh,
 Tir ro ghreadhnach fharsuinn,
 Ged nach faicear fraoch.

'S truagh nach robh thu, Mhairi,
 Leam 'ean fhàsach thall,
 Feadh nan coilltean dlùth 's an
 Dùthaich tha gun cheann.
 Cha bhiodh bròn no airneal
 Orm, no fadal ann;
 Nam biodh tusa làmh-rium
 Bhithinn slàn gach àm.

Ach mar déid thu leam-sa,
 Bidh mi tursach trom;
 Cha bhi gean no sunnd orm,
 Bidh mi ciurrt' am chom;
 'Chaidh cha seinn mi òran,
 Luinneag, ceòl, no fonn:
 Nì do ghaol ro shearbh mi
 Mur a falbh thu leam.

Iona, July 29, 1851.

TUIREADH

nighinn air son a leannain ann an tir Phic-
 tou.

LEIS AN URR. D. B. BLAR, D.D.

LUINNEAG.

Thug mi gaol, gaol, gaol,
 Thug mi gaol do 'n fhear bhàn,
 Thug mi luaidh dhuit a ghaoil,
 Och cha 'n fhaod mi bhi slàn.

Och is mise tha fo leòn !
 'S mi na m' ònar an tràth s';
 'S cruaidh leam aobhar mo bhròin,
 Fhuair mo Dhònallach bàs !

Shiubhlainn leat air feadh an t-suogh'l
 'S luchd mo ghaoil air mo chùl ;
 Nam biodh tusa ri mo thaobh .
 Bhitbinn aotrom fo shunnd.

Shiubhlainn leat air muir is tìr,
 Feadh nan Innseachan thall ;
 Nam biodh tusa na mo chòir
 Cha bhiodh leòn orm no call.

Ach a nis bho 'n chaidh tu eug
 Bidh mi deurach do ghnàth ;
 Och ! is trom air an fheur
 Bhios mo cheum h-uile là.

Ged a sheudas mi aig t' uaigh,
 'S brònach truagh leam an t-àit ;
 Cha bhi choinneamh ud ach cruaidh,
 'S tus' am fear-ghlaic a' bhàis.

A nionaga nan leadan donn,
 Feadh nan tom so tha tàmh,
 Deanaibh maille rium co-bhròn,
 Oir cha bheò fear mo ghràidh.

O ! nach gabh sibh ri meas truas,
 'S mi gu truagh air mo chlaoidh,
 Cosmhuil ris a chaillich-oidhech',
 Feadh na coilltean a caoidh.

A nigheana na Beinne Guirm,
 Cha chuis-fharmaid mi féin,
 Bho 'n nach faic sibh fear mo ghaoil,
 Ri mo thaobh air an fhéill.

Nuair a bhios mi ann am shuain,
 Bidh mi brùadar gun tàmh
 Air an ògunach shuairc,
 Bha na b' uaisle na càch.

Chuir mi umam cùisidh bhròin,
 Ged bu neònach an gnàth;
 'S tha mi clannail gu leòr
 Ged nach eòl sin do chàch.

Tha mi fàsgadh nan dòrn,
 Air mo leòn 's air mo chràdh,
 Bho 'n nach d' fhuair mi bhi pòda
 Ri òigear mo ghràidh.

RUAIG NAN TIGHEARNAN.

LEIS AN URR. D. B. BLAR, D.D.

An cuala sibh an nis an sgeul,
 Haoi ! Ho ! na tighearnan !
 Theich na creachadairean geur,
 Haoi ! Ho ! na tighearnan !
 Dh' fhalbh na Forsairean 's na féidh,
 Theid na caoraich as an déidh,
 Gheibh an sluagh am fearann réidh,
 Bidh iad éibhinn, oridheil ann.

Sud na fir a rinn an call,
 Haoi ! Ho ! na tighearnan !
 Chreach iad daoine bochda, fann,
 Haoi ! Ho ! na tighearnan !
 Chlaoidh iad mnathan agus clann,
 Loisg na tighean os an ceann
 Ged bhiodh sneachda 's reodhadh teann,
 A cur greann is crith orra.

Sud na daoine bha gun truas,
 Haoi ! Ho ! na tighearnan !
 Bha neo-bhàigheil ris an tuath,
 Haoi ! Ho ! na tighearnan !

Chaidh am mál a thogail suas,
Thàinig bochduinn agus truaigh,
Dh' fhàg sin tana, glas, an gruaidh,
Cha robh snuagh sam bith orra.

Leis an ainneart shuair iad còir,
Haoi ! Ho ! na tighearnan !
Air an oighreachd nach bu leò,
Haoi ! Ho ! na tighearnan !
Tha iad sanntach air an òr,
Ghlac iad fearann pailt gu leòr ;
Dh' shuadaich iad gach duine beò,
Sean is òg mar chitheadh iad.

Ann an Cataobh dubh gun tuar,
Haoi ! Ho ! na tighearnan !
Rinneadh obair a bha cruaidh,
Haoi ! Ho ! na tighearnan !
Cha robh iochd ann ris an t-sluagh,
Ach am fògradh thar a chuain,
Gus na coilltibh farsuinn, buan,
An ceann tuath America.

AISEIRIGH NA GAIDHEALTACHD.

LEIS AN URR. D. B. BLAIR, D.D.

“Togaidh na Gaidheil an ceann,
Cha bhi iad am fang na 's mò,”
Rùisgte fo chasaibh luchd sannt,
Na'n truaghanaibh fann gun treòir ;
Bidh daoine a siubhal nam beann,
Air srathaibh nan gleann gu leòir ;
Chithear ann mnathan is clann
A mireadh le dannsa 's ceòl.

Teichidh na caoirich 's na féidh
Nuair chluinneas iad éibh an t-sluaigh,
Ruithidh 's cha seall iad na 'n déidh
'S iad uile gu léir, na 'n ruaig ;

Theid ciobairean mora nan treud
 Nam breislich a spleuchdadh suas ;
 'S fòrsairean luinnseach, gun fheum,
 Na 'n deannaibh a leum nan cruach.

Tha fearann fada na 'thàmh
 Gun duine gu àiteach ann ;
 Chuireadh an sluagh as an àit
 Air fògradh thar sàile thall ;
 Tha caoirich mhaol-cheannach bhàn
 Air srathaibh is àird nam beann,
 Is uain a mìreadh 's a leum
 Mu 'n tulaich 's am b' éibhinn clainn.

Far an robh soisgeul nan gràs
 'Sa 'sheim ann an càirdeas dhuinn,
 Pobull a tional gach tràth
 Air laithibh na Sàbaid cruinn,
 Cha chluinnear ach langanaich fhiadh
 A bùirich air slabh 's air beinn,
 'S comhartaich chon air an leirg
 'San àit an robh sailm ga 'n seinn.

Theid cuibhlean Freasdail mu 'n cuairt,
 Bidh 'n taobh a tha 'n uachdar shìos,
 Is éiridh an t-ìochdar 'suas
 Le ceartas bith-bhuan an Triath
 Togar na làraichean aosd',
 Na h-ionadan sgaoilt o chian,
 Bailtean tha fàsail is faoin
 'S tha nise làn fraoich is ian.

Càirdean nan Gàidheal le fonn
 Tha nìs air am bonn 's gach àit,
 Cothrom gu fhaotainn do 'n t-sluagh
 An deas agus tuath gun dàil,
 Le rùn gun aisigear dhaibh
 Am fearann a chaill iad fein
 Nuair dh' fhògradh mach iad gun taing
 Le h-ain-ìochd is ainneart geur.

Theid Clanna nan Gaidheal gu léir
 An guaillibh a chéile cruinn,
 Mar anns na làithibh o chéin
 Rinn Calgach an treun, 's na suinn
 A chog ri *Aighriochol* garg
 'S ri cumhachd armait na Ròimh
 Le còmhrag fuileachdach searbh
 Aig slios a Gharbh-mhonaidh mhòir.

Gaidheil Americen thall
 'S a chlann a thàinig na 'n déidh,
 Cuidichidh leatha san àm,
 Mar chairidibh nach meall 's nach tréig;
 Togaidh so 'm misneach o'n làr,
 Is ni iad co-spàirn le chéil',
 A chum gum faigh iad air ais
 Gach coir a bha aca bho chéin.

Slan gu robh Gladstone an àigh
 A's caraid a ghnàth do 'n Tuath,
 An t-uasal ainmeil thug bàrr
 Le ghliocas ro àrd gun uail;
 Deonachdadh Freasdal nan gràs
 Mor aois dha le slàinte bhuain,
 Gu ceartas shaotainn do chàch
 Le reachd na Pàrlamaid nuaidh.

Ceud fàilt ! air gaisgeach nam buadh
 An inbhear nan stuadh aig Neis,
 A thionnsgail Sgeuladair nuadh;
 Ar dùrachd-ne buaidh bhi leis
 Na oidhirp a chobhair an t-sluaigh
 An aghaidh nan uaibhreach borb,
 A chreach iad le foireigin chruidh
 Gun chàirdeas, gun truas nam bolg.

'S le Dia an talamh 's a làn
 Is chuir e sliochd Adhaimh ann,
 Dh' ullaich e 'n Cruinne so dhoibh
 Mar oighreachd dhiongail nach gann;

Cha d' aithn e 'ohur fo na féidh,
 No fhagail aig spréidh is eòin ;
 Ach chuir e gach ni fo 'n ghréin
 Fo riaghladh sliochd Eubh' le còir.

Co a thug comas na truaigh'
 Do dhaoineibh tha uasal ard
 Fearann a thabhairt o'n t-sluagh,
 'S am fògradh thar chuan gun bhàigh ?
 Nach b' fheurr bhi faicinn nan gleann
 Lan bhan, agus clann na 'n làimh,
 Na brùidean fadhaich gun chéill
 A siubhal an t-sléibh le 'n àl ?

TRIALl NAN CROITEARAN.

LEIS AN UR. D. B. BLAR, D. D.
 Gabhaidh sinne 'n rathad mór,
 Gabhaidh sinne 'n rathad mór,
 Gabhaidh sinne 'n rathad mór,
 Ole air mhath le càch e.

Ole air mhath le bodaich bhaoth,
 Bhios ag earbsa as am maoin,
 Le 'n cuid threudan air gach raon,
 Caoraich mhaola, bhàna.

Chaidh gach gleann is ailean réidh,
 Chur fo mheanbh chrodh agus spréidh,
 No mar àros aig na féidh,
 Air na sléibhtibh àrda.

Shaltair iad fo 'n cois gun truas,
 Daoine bochda, falamh, truagh,
 Agus dh' fhògair iad an sluagh
 Le 'n lagh cruaidh, neo-bhàigheil.

Cha robh cùisean mar so riamh
 Aig ar n-athraichibh o chian,
 Nuair a b' àbhaist daibh bhi triall
 Feadh nan sliabh 's nam fàsach.

'S bochd ri aithris e gu fìor,
Thàinig caochladh air an tìr,
Cha 'n fheil òigridh loinneil, ghrinn
Anns na glinn mar b' àbhaist.

Ach thig leasachadh gu luath,
Theid a chuibhle chur mu 'n cuairt,
Nithear ceartas ris an t-slugh,
'S gheibh na h-uabhrich bàirlinn.

Nuair theid Gladstone air an stitir
Anns an riaghladh mar cheann-iùil,
Tòisichidh gach ni as ùr,
Is cha bhi chùis mar bhà i.

BRAIGH' ABHAINN BHARNAIDH.

LEIS AN URR. D. B. BLAR, D.D.

Thig an àird' leam gu Braigh'
Abhainn Bhàrnaidh do 'n choille ;
Far am fàs an subh làir,
'S cnothan làna gun ghalnne.
An lon' àrd bidh na uaill
Gabhail cuairt ann gu loineil,
'S bidh an fheadrag le srann
Null 's a nall feadh a dhoirean.

Gheibhear fìor-uisg' nach truail
Anns na fuaruaibh fallain,
Agus àile glan, ùr
Feadh nam fìr is a bharraich.
Bheir sinn sgrìob feadh nan stac,
Feadh nan glac is nan gleannau,
'S bidh sinn sòlasach, ait,
Leis gach taitneas nar sealladh.

Anns a gheamhradh neo-chaoin
Thig a ghaoth le fead ghoineant',
'S bidh cruaidh ghaoir feadh nan craobh,
'S iad fo shraonadh na doininn.

Bidh sneachd trom air ; 'ch gleann,
'S cathadh teann mu gach doras ;
Ach bidh lòn againn 's blàths,
'S bidh sinn mánranach, sona.

Thig na h-eoin le 'n ceol réidh,
Nuair a dh' éireas an t-earrach,
Theid an geamhradh air chùl
Agus dèidhlachd na geillinn.
Bidh gach àilein is oluain
'Sealltainn uain'-fheurach, maiseach,
'S bidh gach creutair fo àgh
Is am blàths tigh'nn air ais uo'.

Thig an samhradh mu 'n cuairt
Chuireas snuadh air an fhearann ;
Cinnidh blàthan a Mhàigh†
Agus neoineanan geala.
Aig Loch Bhrùra an àigh,
Air gach àird agus bealach,
Bidh sinn aoibhneach gach là,
Ma bhios slàinte m' ar teallach.

* Elk, moose. † Mayflowers.

ORAN POSAIDH.

LEIS AN URR. D. B. BLAR, D.D.

LUINNEAG.

Chaidh an comunn, an comunn,
Chaidh an comunn air chùl ;
Chaidh an comunn o chéile,
Cha dean feum ach fear ùr.

Soraidd slàn le mo mhàthair,
A thug gràdh dhomh o thùs ;
'S òg a rinn i mis' àrach
Na mo phàted air a glùn.
Tha mi 'nise ga 'fàgail
Air son Màiri mo ruin ;

Og-bhean uasal nam blàth-shùil,
'Rinn mo thalach le mèirn ;

Maighdean uasal ro àluinn,
Thug mi gràdh dhì as ùr ;
'S i mo roghainn gu bràth i,
Cuiream càch air mo chùil.
Bidh i leam anns gach àite,
Oir 's i làn mo dha shùil.
Cha sgar ni ach am bas sinn,
Sud an tràth so mo dhùil.

Mar a's ait leinn, am Blàrach
Thig gu 'r tàthadh ri 'chéil',
Do réir riaghailt an àite,
Agus àithne na oléir'.
Nuair a gheibh mi air laimh i
Ni mi gairdeachas réidh ;
Cha bhí duine 'san àite
'Bhios cho sàsaicht' rium féin.

'S i bean chemuinn mo ghràidh i
Fad mo làithean so 'n ghréin,
Air mo thuras troimh 'n fhàsach
Dh' ionnsaigh Pàrras mo Dhé.
'S e mo ghuidhe le làn-toil,
I bhith sàbhailt' gach ré,
Ann an comunn an Ard-rìgh
A thug gràdh dhuinn nach tréig.
August 1, 1882.

AN T-EILEIN MUILEACH.

LE DUGHALL MAC-PAIL.

LUINNREAG.

An t-Eilein Muileach, an t-Eilein aghmhor,
An t-Eilein grianach mu'n iadh an sàile ;
Sar Eilein buadh-mhor nam fear-bheann
àrda,
Nan coiltean uaine, 's nan cluaintean fàsail.

Ged tha mi 'm fhògarrach cian air m' ain-
eol

'S a Chalsteal-Nuadh 's an taobh tuath de
Shasunn,

Bidh tìr mo dhùthchais a tigh'nn faineir
dhomh,

An t-Ellein Muileach 'bu luraich beannaibh.

Bu taitneach, cùbhraidh, 's e réidh an
t-àilean,

Le 'bhlàthan maoth-bhog 'bu chaoine fàil-
eachd;

Bu ghlan na bruachan mu 'n d' fhuair mi
m' àrach

An Doir'-a-chuillan aig bun Beinn-bhàirn-
each.

Air Luan chaisleach nan stao 's nan cuartag
Bhiodh bradain thàrr-ghéal nam meubh-
bhall ruadh-bhreac,

Gu beò-bhrìag, sìubhlach, le sùrl ri luath-
chleas,

Na 'cuilbhidh dàbh-ghorm gun ghrùid, gun
ruadhan.

Bu chulaidh-shùgraidh do dh-ògfhir uall-
ach,

Le gathan trì-mheurach, rinneach, cruaidh-
ghlan,

Air caol-chroinn dhìreach, gun ghiamb, gun
chnuachd-mheoir,

'Bhith 'toirt nan làn-bhreac gu tràigh mu
'bruachan.

Gheibhteadh an ruadh-chearc 'sna coilltean
iseal;

'S a coileach tàchanach dlùth ga briodal;

'S ged bha na beanntan gun fhaing, gun
fhrithcan

Bha daimh na cròice na 'n còrsaibh lion-
mhor.

B' e 'n eòlas luntinn leam a bhith 'g diad-
eachd

Riobair bhinn-ghuthalach ghrinn a Chéitein;
A seinn gu sàndach an dlàtha nan geug-
an,—

A choill fo ilath-dhealt 's a ghrian ag
éirigh.

'Nis ohlaon gach eòlas dhiu sud mar
bhrùader,

'S mar bhrisdeadh builgein air bhàrr nan
stuaibh-thonn.

Ach coraidh slàn leis gach linn is buaidh
A bh' air eilein àghmhor nan àrd-bheann
fuara.

FEARCHAIR DOMHNALLACH.

MOLADH NAN GAIDHEAL.

LE FEARCHAIR DOMHNALLACH.

LUINNEAG.

Hug o-ho, laill o-ho,

Laill o-ho, ro i,

Hug o, laill o-ho,

Laill o-ho, ro i,

Gur fearail na Gaidheil

Mar b' abhaist 's gach linn.

Bha 'n t-urram a ghnàth
Aig na Gaidheil 'a gum bi,
'S gun canadh na baird sud
O laithibh mhie Fhinn;
Na fìrain neo-sgàthach,
Bhuaidh-ghàireach 'san strì,
'S iad cinnendail, dàimheil,
Ro chàirdeil 'san t-aith.

Gum saighnear deagh chliù orr'
 'S gach dùthaich fo 'n ghréin,
 'S gun cuirear air thùs iad
 'S gach tìr agus euchd,
 Am mianich, an cruadal,
 An uaisle 's an odill,
 An onair, an srìnn,
 'S an dìlseachd d'a réir.

Na giomanaich lùghar
 'Bu shunndach 'sa bheinn,
 'S tric 'dhearbh iad le 'n armaibh
 'Bhi marbhteach 'san shrith,
 Bidh 'n coileach 's a leannan,
 'S an eala gheal mhin,
 An fheadag, 's a ghuilbneach
 Le 'n cuile 'dol a dhith.

Bidh 'n parbag bheag luaineach,
 'S an ruadh-bhoc olia, sìat,
 'S an damh a ni 'n orònan
 Gun deò air an t-allaibh.
 'S 'n àm pilleadh gu h-anmoch,
 Gur tarbhach an triall,
 Aig fleasgaich nam mor-bheann
 Nach sòr oosg ri fion.

Gur h-ait leo bhi 'g iasg 'h
 'S an shial-mhadainn chaoin,
 Le cuileagan briannach
 Ri drianlaichean onol'.
 Bidh 'm bradan, 's a gheadag.
 'S am breac air gach taobh
 Gu bruachan ga 'n tarruing
 Aig clannaibh mo ghaoil.

Gur maraichean oròdh iad,
 Deus, eòlach air cuan,
 Nach meataich a ghaillionn
 'S nach greannaich am feachd.

Nuair bhitheas na dùilean
 Ga 'n sgiùrsadh gu cruaidh,
 Bidh iadsan gu làmh'chair,
 Gun sgàth air an gruaidh.

Cha 'n ioghnadh am barrachd,
 'S an aitim o'n d' bhuain
 Na fineachan fàisidh
 Bha fiachail 's gach buaidh,
 Ro ainmeil an gliocas,
 Am misnich, 's an cruas ;
 'S nuair b' fheumail, bu sgaitreach
 Na gaisgich 'chur ruaig.

Nan cluinneadh iad nàmhaid
 'Cur càis air an tìr,
 Gum faict' o gach àird iad
 A tearnadh na 'm mill,
 Gu breacanach, armaichte,
 Tarbhanta, grinn,
 Fo bhrataichean balla-bhreac',
 'S ri garbh phort nam pìob.

Bu fhilathail na h-àrmuinn
 A fàgail an glinn,
 A choenadh buaidh-làrach,
 Mar b' àbhaist dhaibh bhith.
 'S gur tric thug iad crathadh
 Air cathraichean rìgh,
 'S cha philleadh gu 'n dùthaich
 Gun chùmhnanntan sìth'.

Nuair thàrladh dhiu còisir
 An seòmar nam pìos,
 Bu chridheil mu 'n òl iad,
 Rì òrain ga 'n seinn ;
 Fir mhànrnach, cheolraidheach,
 Chòmhraidhteach, ghrinn,
 A thràghadh na buideil,
 'S nach sgrubadh a phrìs.

Nuair ghlacas am bàs mi,
 'N aon àite 'g am bì,
 Gun guidhinn-sa Gàidheil
 'Bhith 'n làthair mo chrich',
 Bhith righeadh mo chnàimhean
 'S a sgàileadh mo chinn,
 'S mo ghiulan 's mo chàradh
 Fo 'n fhàd anns a chill.

IAIN DUGHALLACH.

Bu mhac Iain Dùghallach do Dhonnachadh Dùghallach, ministear Baisteach a bha ann an Tìrìodh. Bha e a còmhnuidh am Baile-phuill. Chaochail e an 1855. Thiodh-laiceadh e-fein agus 'athair 'san aon latha.

Bha an tè a chuir an t-sùil a Pailot na searbhanta aig Iain Dùghallach. Bu bhràthair an Cùbair—Domhnall Cùbair—do 'n Bhàrd Mac-Gilleathain.

CHUIR IAD AN T-SUIL A PAILOT.

LE IAIN DUGHALLACH AN TIRIODH.

LUINNEAG.

Chuir iad an t-sùil a Pailot bàn,
 Chuir iad an t-sùil a Pailot ;
 Chuir iad an t-sùil a Pailot bochd,
 'S gun fhios ciod an lochd a rinn e.

Diol mo chuid mulan aig mucan a Chùbair!
 Chuir iad na 'n smùid an raor iad ;
 'S beag bha dh' fhios agam-s' gun robh iad
 'san dùthaich
 Fhad 'sa bha 'n t-sùil am Pailot.

Ghleidheadh e sàbhailt' dhomh garadh a
chàil

Bho dhorcea gu blàths na soillse ;
Freiceadan baile cha 'n fhacas air sràid
A b' fheurr gu faire 'san oidhche.

Bha e deas, tapaidh, is math air crodh
fhuadach,

Chuireadh e suas ri beinn iad ;
Dh' fhagadh e oisinn an taighe gu siubh-
lach,

'S ruigeadh e Tùr-an-t-saighdeir.

'S tric bha mi tamull am mach air a chuan,
'S gun tilleadh gu uair na h-oidhche ;
Thigeadh mo chuilein is gheibheadh e mi
Ged rachainn air tìr an Haighnis.

'S beag an nis gheibh mi nam leaba de
shuain,

Le balaich mu 'n cuairt 'san oidhche ;
Ach dh' fhanadh iad uil' aig a bhaile na 'n
tùr,

Nan d' fhagadh an t-sùil am Pailot.

Smaointichibh féin ; nach b' i chaile gun
nàire,

'N té ghabh an gràp' le foill dha !
Bhuail i sa mhal' e gu farumach, goirt,
Gu 'chumail na 'thosd 'san oidhche.

'S truagh an gill' òg a bheir dhachaidh a
bheisd,

An déidh mar a ghréidh i Pailot :
Feumaidh e daonnan bhith dh'ise na thràill ;
Mur bi, gheibh e 'n gràp' 'sa choinlein.

Chuir mi fios-tagraidh a dh-ionnsaigh na
Bàn-ruinn,

'Dh' innse mar dh' fhagadh Pailot ;
'S thuirt i gun cuireadh i gini am dhòrn
A chuireadh suil òir le loinn ann.

ALASDAIR DOMHNALLACH.

Rugadh Alasdair Dòmhnallach, Alasdair Ailein Mhóir, an Gleann-Uig am Mùid-eart 'sa bhliadhna 1820. Tha e a fuireach an dràsd aig Mòinn Cnoc an-Fhuarain. Cho fad agus is aithne dhòmhsa is e bard Gàidhlig a's fearr a tha 'n diugh an America.

CUMHA

D'a mhnaoi, Mairi Nic-Gilleathain, a dh'eug sa bhliadhna 1880.

LE ALASDAIR DOMHNALLACH.

Fonn:—"Of a' the airts the wind can blaw."

A shaoghail, 's cruaidh leam bhuin do
ghruaim,

Le m' shuaimhneas 'chur air chùl;

Le m' ghaol 'thoirt bhuam nach robh dhomh
buan,

'S i 'n diugh na 'suain san ùir.

Gur faoin na déidh gach ni fo 'n ghréin

'Thoirt slàint' do m' chreuchd as ùr;

Cha 'n fheil ann léigh a ni dhomh feum,

'S nach beò thu féin, a ruin.

Gur lionmhor creuchd a th'ann am chreubh

Ga m' chlaoidh nach léir do chàch,

'S nach cuir mi 'n géill, 's gun chainnt
dhomh réidh

Bho 'n dh' fhalbh mo chéile gràidh.

'S e 'n crannchur péin dhomh bhi leam féin,

'S e 'dh' fhag mi 'n éis mar 'tha,

'S mi 'g ionndrainn bhuam gach la is uair

An té 'tha 'n suain a bhàis.

Ged bheireadh drùchd an t-samhraidh
 cliùin
 Gach maoth phreas air fo bhlàth,
 'S ged thilleas' sunlaith bhinn nan speur
 A sheinn 'sna geugaibh àrd',
 Cha till mo rùn a dhealaich rium,
 A thoirt dhomh mùirn is slàint';
 An tè gun ghrasam cha dùig a suas,
 'S i 'n leabaidh fhuair a bhàis.

Gur caomh le m' chridh gach gorm lag min
 'San tric am biodh do cheum,
 'S gach beachdan àrd far 'm biodh mo
 ghràdh
 Mu chul an àil 's an treud.
 Bu tric gu dian thu 'our ri gnìomh
 Mu 'n dearrsadh grian air fear,
 Ged tha thu 'n diugh gun lùths am miar,
 'S tu 'n cnoc nan diar leat fein.

O! oisig chaoin 'thig thar an raoin
 Bho uaigh mo ghaoil, bi fòil,
 'S gu'n gabhainn-s' thu am phòraibh dlùth,
 Oir 's cùbhraidh leam thu 'r chòir;
 Gu m' chuimhn' thoir mùirn na chaidh air
 chùl,
 'S mi 'n dràd an dùsal bròn,
 'S gun ann ach roinn diom 's mi gun
 sgoinn,
 Gun dreuch, gun loinn, gun dòigh.

Gach àbhachd 's mùirn bha saor dhomh,
 'rùn,
 Bho 'n fhuair mi 'n tus ort còir,
 Air sgèith chaidh bhuam mar bhlàths roi
 'n fhuachd,
 'S mi 'n diugh gun smuain ach bròn.
 An te gach là bha dhomh 'n a h-àgh
 Tha sint' fo sgàil nam bòrd;

A' cuoidh na 'déidh tha mi gun fheum,
'S mar neach leis fhéin an ceò.

Cha b' ionndrainn bhuam gach maoin is
luach,

'S gach ní mu 'n cuairt gu léir,
Seach rùn mo chrìdh' a bhi ga m' dhìth,
'S mi fann gun chll na déidh ;
Mar ànrach truagh air bhàrr nan stuadh
'S gun long phort cuain da réidh,
Ach dhìnt' an ceò gun stèidh, gun seòl,
'S gun iùl air còrs' fo 'n ghréin.

O, m' annsachd féin thar chàich gu léir,
Bu tu mo léigh 's mo shlàint';
Bu tu mo dhion bho fhuachd nan sìan
Ged dh' fhalbh eud dhiom mar sgàil'.
Le d' bhàs gu 'n d' chrìon mo bhlàth dhiom
'sios

A chaoidh nach dean rium fàs ;
Le m'ionndrainn bhuain gu bheil mi truagh,
Shùigh m' inntinn bhuam gu làr.

Na d' chuaillean briagh' cha robh, a chiall,
Aon snìomhan liath le aois,
Ged dhùin an uaigh gun lochd e bhuam
Na cruaidh-ghlais fhuair nach sgaoil,
'S an dig la luain, san eirich 'suas
Bho thir 's bho chuan gach aon,
A dh-fhaotainn duais a réir mar ghluais,
Bho laimh an truais 's na maoin.

Bho 'n chaill mi m' aonta dhìot 's mo chòir,
'S gu 'n dùil riut beò bho 'n eug,
Bìdh m' carbas dhian 'san Tì 'thug dhiom,
'Dhol, aig mo thriall, a'd' dhéidh.
B'e 'n eòlas nuadh a bhi le m' luaidh
An dachaidh bhuain Mhic Dé,
An cal' an àigh, 's an comunn gràidh
Nach sgaoil an bàs bho chéil'.

IAIN MAC-AN-T-SAOIR.

Rugadh Iain Mac-an-t-Saoir sa bhliadhna 1821. Bu mhac e do Phàdruig Mac-an-t-Saoir, am fear a rinn an t-òran air Cruachan Beann. Bha e cunail an taigh-litrichean an Cille Chrèanain, aig Loch-Odha. Chaochail e 'sa bhliadhna 1897.

TAOBH LOCH-ODHA.

LE IAIN MAC-AN-T-SAOIR.

LUINNEAG.

'S cianail mi bho 'n dh' fhalbh an comunn,
Luchd mo ghaoil 'bha taobh Loch-Odha;
'S cianail mi bho 'n dh' fhalbh an comunn.

Gur a mise 'tha fo éislean,
Is mi 'tàmh an Cill-a-Chreanain,
'Faicinn moran de luchd Beurla,
Far an robh na Gaidheil ga 'n togail.

'Nuair a bha mi an tùs m' òige,
B' iomadh gaisgeach fearail, teòma
'Bha 'sa Bharrabreac a chòmhnaidh:
Daoine còire, seòcail, foinnidh.

Bha iad càirdeil, bha iad suairce,
Bha iad cothromach na 'n gluasad;
Bheireadh iad di-bheatha 'n truaghan,
'S iad gu h-nasal, caomh, gun ghoinne.

Moch air latha na bliadhn' ùire,
'S an Lòn-mhor le camain ùra,
Chuireadh bàir mar bu dùth dhaibh,
'S iad gu sunndach gun droch oilean.

Chuir am *Factor* spéis 's na caoirich,
'S chaidh na teaghlaichean a sgaoileadh,

Fhuair iad bàirlinn a bha daor leo,
Chum an saodach' bho Loch-Odha.

Ach tha sòlas dhuinn mar tha iad,
Thug iad buaidh a mach 's gach cearna,
Chum iad urram 's cliù nan Gaidheal,
Mar a b' àbhaist taobh Loch-Odha.

'Chuid tha còmhnaidh 'measg nan Gall
dhiubh,
Tillidh ruinn 'nuair thig an samhradh,
'S cùbhraidh fallaineachd nam beann leo,
'S gur e m' annsachd bhi na 'n coinneamh.

Gu 'm bu slàn a thig 's a théid iad,
Cumaidh iad a' Ghàidhlig spéiseil,
Is a dh' aindeoin luchd na Beurla,
Labhraidh sinn i réidh 's gach coinneamh.

'S mor a thug mi féin de ghràdh dhi,
Caiunt a dh' ionnsaich mi o m' mhàthair;
'S nar an tig an latha dh' fhàgas
Fuaime na Gàidhlig taobh Loch-Odha!

IAIN CAIMBEUL AN LEIDEIG.

Bha Iain Caimbeul na dheagh bhàrd.
Cha 'n fheil ach trì no ceithir de bhliadhn-
achan o'n a chaochail e. Is math a's fiach
a leabhar oran a luach.

AN CARAID 'BU MHATH LEAM.

LE IAIN CAIMBEUL AN LEIDEIG.

Thoir dhòmhs' an aghaidh fhoegailte,
Thoir dhòmhs' an cridhe fiai,
Gun dèbailteachd, gun lùbairachd,
Ach dìreach glan na 'thriall.

Thoir dhòmh's an càirdas dìongmholta,
Nach tionndaidh 'null no nàil;
A sheasas daingeann air a bhonn
Ged thigeadh tuil nan gleann.

Thoir dhòmh's an spiorad firinneach
A nì an nì a their,
'S, mur toill mi e, an stòrm no 'm fèith,
Nach tìlg mi air an aoir.

O sud an caraid 'dh-larrainn-sa
An saoghal fàr is fàs,
Is buidheachas gu bheil iad ann,
Ged 's ainneamh iad 's gach àit.

Aoh ainneamh anns gach àit mar tha,
Nuair thachras iad ri chèil',
Tha 'n càirdas daingnìcht' leis a ghràdh,
Nach fàilnich anns an stéidh.

RANN AIR SON CLACH-CHINN.

Gabh rabhadh bhuam, a leughadair,
Bì réidh ri Dia gu luath;
Tha mise ann an sìorruidheachd,
Tha thusa air a bhruaich.

IAIN MAC-DHUGHAILL.

Rugadh Iain Mac-Dhughail ann an Ion-
ar-Sannda an Aird-ghobhar mu 'n bhliadh-
na 1825. Bha e na sgoileir math. Bha e
greis a cumail sgoil 'sa Mhorairne. Bha e
a bheag no mhor de dh-ùine an Glaschu na
gheardanach no na pholiceman. Bha e na
dhuine mor, sgairteil, le pailteas de dh'
fheusaig ruaidh. Phòs e Mairead Nic-

Fhionghain 'sa Mhòrairne 'sa bhliadhna
1861. Chuir e am mach a chuid oran an
1870. Bha e a fuireach 'san àm sin faisg
air Ionar-Lochaidh.

ORAN

D'a mhnaoi goirid an déidh dhaibh pòadh

LE IAIN MAC DHUGHAILL.

'S ann aig an Dòrlinn thachair sinn
Nuair ghabh mi tlachd de 'n dòigh;
Bean fiamh a gntis cha 'n fhacas lean,
'S i snasmhor anns gach dòigh.
Ged chinn mi lag bha aiteas orm,
Is m' air' air guth a beòil,
B'e smuain mo chridh' nam faighinn i,
Nach dìbrinn i ri m' bheò.

Bha cuaillein cuachach, bàna-bhuidhe,
'S e dearrsa' mar an t-òr,
Air sniomh a sìos na 'dhualaibh,
Is bha gruaidh air dhath nan ròs.
Bha gorm-shuil làn de dh-aidhealachd,
'S a mala chaol gun sgòd:
A beul bha tairis, tana, dearg,
'S bu bhinn a seanachas beòil.

Air imeachd air an t-slighe dhuinn
Mu thimchioll mill' no 'n còrr,
A chum na comhnuidh aobhaich sin
'San robh na daoine còir
Gu'n d' ghlac mi misneach 's dh' innis mi
Gu'n robh mi oirre 'n tòir,
Is chuir mi ceist is mi fo gheilt,
'S bha 'm freagradh seirceil dhòmhs'.

Nuair dh' aontaich i gu 'm pòsamaid
Le òrdagh dùthch' is cléir

Cha deachaidh tàmh air m' Inntinn
 Gus an d' fhuair mi i dhomh féin.
 'N sin dh' imich sinn gu sòlalach,
 'S bha cuid ri bròn na 'r déidh ;
 Is ghabh sinn còmhnuidh anns an Oban,
 Tollicht', sòmhail, réidh.

Mo bhean gur ulaidh phris-eil i
 A's fearr na ni no luach ;
 'S cha ghabhainn òr nan Innsean oirr'.
 No rioghachd, deas no tuath.
 Ma bhios i oidheh' le cairdean bhuam
 Cha 'n fhaigh mi tàmh no suain,
 'S mi smaointeachadh le gràdh gu dian
 Mu h-ìomhaigh 's i gun ghrualm.

Gur banail, beusach, aoibhinn i,
 'S i rianail, caoibhneil, obir,
 Gun chroin, gun ghiamh, gun fhoill innte,
 Gun mhaoin, gun sgaoim, gun bhòd ;
 Le ciall is meas is irisleachd
 A fìorachadh an t-sìobh,
 'S ga 'n aomadh eum na cuid a's fearr
 Nuair theid iad cearr na 'n dòigh.

Gach fasan ùr mu 'n cuala sinn,
 A fhuaradh ann Roinn-Eorp'
 Gu'n gearr 's gu'm fuaigh mo Mhàiread-an
 Gun chearbaiche le 'meòir.
 Tha gnìomh a làmh ro fhinealta
 'Measg lìonmhoireachd nan sròl ;
 'S gur math air buain i air na ciuain
 Gu h-uallach gearradh dhlòth.

Gu'n gnìomh i snàth gu carradh dhuinn
 Nuair cheannaicheas mi dh'i clòimh,
 'S bidh blàth na deagh bhean-taighe orm
 'S gach àit 'san tachair slògh.—
 'S e 's aois dh'i bliadhn' air fhichead,
 Is ged 's sine mis' gu mòr,

Cha chluinnear i ri tàir no caoidh,
Ach mi bhith caoibhneil, còir.

(Gu'n iarnaich i mo léintean dhomh,
'S bidh iad gu léir mar 's còir;
Gu'm fóghnadh iad le 'm briaghad
Do mhac iarl air miad a phròis.
Nuair thig mi dhachaidh anmoch
Bidh an gealbhan aic air dòigh;
'S gur frithheilteach i 'ghnà do m' fheum,
A cur a bhéidh air dòigh.

Ma bhios sinn slàn 's gur maireann duinn,
Dad ghainne cha bhi oirnn;
B'dh tachdar mar' is tìr againn
Fhad 's mhaircas lùths nan dòrn.
'S ged bhiodht' gu daor ga cheannach leinn,
Bidh beannachd na 'r cuid stòir,
Ma ghluaiscas sinn an neart an Tì
A rinn gach ni gu 'ghlòir.

Cha 'n fhaicear tuilleadh diomhain mi,
A falbh 'n déidh nìonag og'
No coed mo chuid, gun fheum ann dhomh,
A ceannach sheud no 'g òl;
'S ma bhios mi ann an trioblaid
Gur a math dhomh is' am chòir.—
'S beag 's eol do dh-fhear nach do chuir
snaoim
Mor chaoibhneas na mna-pòd'.

DOMHNALL RUADH MAC-FHION- GHAIN.

Rugadh Dòmhnall Mac-Fhionghain an
Lochaluinn sa Mhorairne. Chaochail e
nuair a bha e na dhuin' òg, uaireigin an
déidh na bliadhna 1858.

ORAN GAOIL.

LE DOMHNALL RUADH MAC-FHIONGHAIN.

LUINNEAG.

Mo nighean chruinn, chuimr thu,
Mo nighean chuimr, ghuanach;
A ghrungach dhonn a's bòidhe,
Ri m' bheò cha doir mi fuath dhuit.

Do chuallean riomhach, barranach,
'N 'chamagan 's na 'dhualan,
'S gur bòidhe leam na siod' e,
Nuair a chireas tu an oiaich e.

Do chùilean mar na h-àirneagan,
Fo mhala tha gun ghruaman,
Beul meachair o 'n tig gàire,
Ged a chaidh do thàladh uamen.

Mo bheannachd-sa le dùrachd bhuam
A t' ionnsaigh ann an uaigneas,
Nam faighinn fear a thaghladh
Anns a ghleann an taobh so 'n ghualainn.

Is truagh nach robh mi thall ud leat,
'San lagan sam bi 'n luachair,
'Sa ghleannan bhòidheach, bhadanach,
Fo dhubhar nan geug uaine.

Cha 'n longantach, cha 'n longantach
Mo chridhe-sa bhi luaineach,
A cuimhneachadh mar dhealaich mi
Ri alinnir a chùil dualaich.

Is ùr a' choill, 's gur h-àlainn i,
'San d' fhàs thu, àilleng uasal,
Gu h-ùrail, dìreach, doirach,
Is cha dochair gaath a chuain thu.

Cha 'n shalloor air an t-eròid thu
 Am measg ghuanag ghràisgeil, shuarach;
 'S ann bhios ort sìoda 's fàinneachan
 An seòmar àrd a fuaghal.

ALASDAIR STIUBHART, LL.D.
 (Nether Lochaber.)

Rugadh an t-Urr. Alasdair Stiubhart,
 LL.D., aig Beinn-a-bhaoghla an Uidhist
 mu 'n bhliadhna 1820. Shuidhicheadh mar
 mhinisteir e an agire Bhaile-Chaolais agus
 Airdhobhar an 1851. Chaochail e air an
 t-seachdamh la dèug de'n Gheannair, 1901.

ORAN LEANNANACHD.

LEIS AN URR. A. STIUBHART, LL.D.

Tha Peigi 'sa mhonadh ag iarruidh a
 chruidh;
 Saoil dé 'tha ga 'cumail cho anmoch?
 Tha 'ghrian air dol fodha,
 'S iad uile ri 'm bloodhan;
 Saoil dé 'tha ga 'cumail cho anmoch?
 Tha Peigi na 'cailin cho grinn 's tha 'san
 dùthaich,
 Ceannalt na 'nàdar, 's i blàth-o' i 'heach,
 sùnn-dach;
 Cha d' fhaireich mi coire ann am Peigi co-
 dhù; ach,
 Saoil dé 'tha ga 'cumail cho anmoch?
 B' i màthair mo Pheigi 'bha labhairt nam
 briathran,
 Saoil dé 'bha ga 'cumail cho anmoch':
 A ghrian air dol fodha,
 'S an crodh iad ri 'm bloodhan,
 Saoil dé 'bha ga 'cumail cho anmoch;

Cha ruigeadh i leas 'bhith cho 'fada ga 'n
sireadh,
Thuirt a màthair, 's i càramh fòid mòin' air
an teine,
Cha robh iad tra-nòin ach air lon Dhail-
na-mine,
Saoil dé 'tha ga 'cumail cho anmoch?

Bha mise le Peigi ag iomain a chruidh,
Cha robh cabhag no guth e 'bhi anmoch!
Gu 'n dug mi mo phòg dhi,
'S mo ghealladh a pòsadh;
'S e sud 'bha ga 'r cumail cho anmoch.
Mu dheireadh, nuair dh'fhàg mi mo ghràdh
aig a chachaille,
Thuirt a màthair ri Peigi, Dé idir a thach-
air dhuit?
Mur biodh Caillein, am fleasgach òg, speis-
eald' air t-chairt ort,
'S e mo bheachd-sa nach biodh tu cho
anmoch!

Air feasgar Di-haoine 's ann rinn sinn an
còrdadh:
B' e mo bheatha ged dh' fhuair mi glé
anmoch;
'S air an t-seachdain na dhéidh sin,
Gu 'n d' fhuair mi dhomh féin i,
'S thug mi leam do Ghleann Eit' i 'san
anmoch.
'Bha mi nise cho sona ri neach anns an
dùthaich,
'S mo 'bheigi ri m' thaobh an àm cadail is
sgaidh;
'S mor gur fearr leam na stòras an rìgh
air a chrùn,
A bhith brìodail ri m' rùn moch is anmoch.

IAIN CAMARAN.

AN TIR 'SAN D' RUGADH MI.

LE IAIN CAMARAN.

LUINNEAG.

O chi, chi mi na mòr-bheannan ;
 O chi, chi mi na còrr-bheannan ;
 O chi, chi mi na coireachan—
 Chi mi na sgoran fo cheò.

Chi mi gun dàil an t-àit' 'san d' rugadh mi,
 Cnìrear orm fàilt' 'sa chainnt a thuigeas mi ;
 Gheibh mi ann aoidh is gràdh nuair
 ruigeam,
 Nach reicinn air tinnachan òir.

Chi mi a ghrian an liath nam flaitheanas,
 Chi mi 'san iar a ciar nnair laigheas i ;
 Cha 'n ionann 's mar tha i ghnàth 'sa
 bhaile so
 'N deatach a falach a glòir.

Gheibh mi ann ceol bho eoin na Dnthaige,
 Ged a tha 'n t-àm thar àm na cuthaige,
 Tha smeoraichean ann is annsa guth leam
 Na piob, no fìdheall mar cheòl.

Gheibh mi le lontan iasgach sgadain ann,
 Gheibh mi le iarraidh bric is bradain ann ;
 Nam faighinn mo mhiann 's ann ann a
 stadainn,
 'S ann ann is fhaid' bhithinn beò.

Chi mi ann coilltean, chi mi ann doireachan,
 Chi mi ann màghan bàn' a's torraiche,
 Chi mi na féidh air lár nan coireachan,
 Falaicht' an trusgan de cheò.

Beanntaichean àrd' a's àillidh leacainnean,
 Sluagh ann an còmhnuidh 's còire cleachd-
 ainnean,

'S aotrom mo cheum a leum ga'm faicinn,
 Is fanaidh mi tacan lè deòin.

Fàgaidh mi ùpraid, sùrd, is glagaraich,
 Dh'fhaicinn na tir an cluinnt' a chagaraich,
 Fàgaidh mi cùirtean dùinte, salach,
 A dh' amharc air gleannaibh nam bò.

Fàilt' air na gorm-mheallaibh tolmach,
 tulachach!

Fàilt' air na còrr-bheannaibh mora, mull-
 anach!

Fàilt' air na coilltean! fàilt' air na h-nìle!
 O! 's sona bhith 'fuireach na 'n còir.

IAIN MAC-A-CHLEIRICH, M. D.

SEUD NAN GLEANN.

LE IAIN MAC-A-CHLEIRICH, M. D.

LUINNÈAG.

Ha ho ró, mo chruinneag féin,
 Dh'fhàg mi thù 's bu trom mo cheum;
 'S tha mi 'n diugh air bheagan feum',
 A caoidh mar b' fheudar dealachadh.

Shaoil leam uair mi bhith cho treun
 Rì òg-chraoibh an cois an t-sléibh;
 Ach nuair chuir mi cùl riut féin
 Bha 'n cridhe treun a fannachadh.

'S iomadh nair am shuain an raoir
 Chuala mi do dhuanag aosd'
 'G ràdh, A ris gu gleann nan craobh
 O, till a ghaoil 's mi fadalach.

Thillinn féin ri éigh an duain,
 Mar eal' fhionn ri glaoth a chuain;
 Ach cha 'n fhaodar leam a luaidh
 Ge mór mo sinuain 's mi airnealach...

'S ionndrain mhor an sùgradh blàth
 Bho 'n òigh chiùin a fhuair mo ghràdh,
 'S a sùil ghorm a shealladh tlàth
 Ag innse gràidh nach d' aidichear.

Ged bheir smeòrach ceòl o'n chrann,
 'S uisge fos o cheò nam beann,
 'S beag mo spéis diu anns an àm
 Gun seud nan gleann bhith maille rium.

MAIRI NIC-EALAIR.

Rinneadh an t-oran bòidheach so le Mairi
 Nic-Ealair, bana-bhàrd Chlann Chamaroin.

AN IARRAIDH DHIOMHAIN.

LE MAIRI NIC-EALAIR.

Fonn:—"Flow gently sweet Afton."

O c'ait a bheil fois, agus c'ait a bheil tàmh?
 O c'ait a bheil fois, agus c'ait a bheil tàmh?
 O c'ait a bheil iocshlaint do chridhe fo
 phràmh?
 No c'ait a bheil suaimhneas o naimhdean's
 o chràdh?

Mar thonnann na fairge a bualadh gu dlùth,
 'S ri nuallan is monmhur na oirean nan
 stùc,
 Tha luasgan is gluasad 'san t-saoghal mu'n
 cuairt,
 'S gach-ni cho beag socair ri broilleach nan
 stuadh.

Chuir mi fùr, 's rinn e fàs ann an gàrradh
 ri deas,
 'S nuair shaoil mi e cùbhraidh le drùchd
 agus teas,
 'S ann thainig gaath reot', 's air mo ròs
 thainig bas,
 'S bha dhuilleagan caoin' a dol aog air a
 bhàrr.

Thug mi ian as a choill 'dheanamh seinn
 domh gu binn,
 'S nuair shaoil mi bhith 'g eisdachd a
 cheileiridh ghrinn,
 'S ann shuidh e air géig, 's e gu h-éislein-
 each, trom,
 Gu marbh-shuileach, tùrsach, 's e tùchte
 gun phong.

Thug mi suil anns a ghleann airson fois
 agus tàimh
 Ri latha geal samhraidh 's a ghrian anns
 an àird';
 'S mu 'n deach i 'san iar, gu 'n robh 'n iar-
 mailt fo ghruaim,
 Is beithir 's beum-sléibhe a reubadh nam
 bruach.

Dh' iarr mise gu fois agus dh' iarr mi gu
 sìth,
 Is dh' iarr mi gu teicheadh o chogadh 's o
 stri;
 'S nuair shaoil mi gu 'n d' fhuair mi gu cala
 nam buadh,
 'S ann bha mi gu h-ànrach air taidéal nan
 stuadh.

Och, dh' iarr mi gu fois, is gun fhois air an
 t-saogh'l,
 Is leag mi mo cheann air geal-bhroilleach
 mo ghaoil;

'S bha 'chluasag ud làn de chaoin-dhuill.
each nan ròs,
Ach, ochan! nam measg gu 'n robh dris
mar bu nòs.

O, ciamar bhiodh fois ann an àraich nan
tuagh,
'S gur cruaidh bhios an cogadh mu 'n cois-
inn sinn buaidh;
Bidh leagadh, is leonadh, is dobheirt 'sau
stri;
'S ged 's truagh e, gur diomhain bhith 'g
iarruidh na sith'.

Nuair choisneas sinn buaidh mar is dual do
gach sonn,
Air a gheal-ghainninn airgid 'tha thall
thar nan tonn,
Gheibh sinn agh a bhios buan thar gach
uamhunn is strì,
'S bidh sinn crùnte le gaol an taigh aobh-
ach na sith'.

ORAN AN LATHA 'N DIUGH.

LUINNEAG.

Ho ró, mo dholar gaolach,
Ho ri, mo dholar gaolach,
Mo dholar laghach, gaolach,
Co thaobhainn ach thu?

A dholair, 's e mo shòlas
'Bhith breith ort ann am chrògan;
Gur cumadail 's gach dòigh thu,
'S gur bòidheach do ghnùis.

Thug mi le m' chridhe gaol dhuit,
Nach dealaich rium ri m' shaoghal;
'S nam b' urrainn mi gun slaodainn
Ri m' thaobh thu do 'n ùir.

Biodh amadain gun stòdachd
A ruith an déidh nan òighean ;
Ach cumaidh mis' an còmhnuidh
Do ghlòir-sa roimh m' shùil.

Biodh daoine air bheagan léirsinn
Ri duanagun ag éisdeachd,
Ach 's mise nach doir spéis dhaibh ;
'S leat féin mi gu m' chùl.

1901.

CAIRISTIONA CHAIMBEUL.

Thug mi gràdh dhuit thar gach nionaig,
Chairistiona Chaimbeul,
'S posaidh mi thu air an t-samhuinn,
'S fad on tha mi 'n geall ort.
Dh' aindeoin co a thig 'san rathad,
Bheir mi dhachaidh leam thu.
Tha thu bòidheach, tha thu laghach,
'S tu mo roghainn 's m' annsachd.

'S taitneach leam do chruth is t' iomhaigh,
Chairistiona Chaimbeul ;
'S binne leam do ghuth na 'n fhiodhull,
Nuair a bhios tu teann orm.
Tha do ghruaidhean mar na dearcann
'S deirge dreach 'san t-samhradh;
'S tha do mhuineal mar an sneachda
'S gil' air stac 'sa gheamhradh.

Thig an t-samhuinn an ceann mìosa,
Chairistiona Chaimbeul ;
Theid an t-snaoim an sin a cheangal,
Cha déid la air chall oirnn.
Ni sinn banais chridheil, thaitneach,
Cha bhi neach fo champar ;
Bruichear tunnagan is geòidh dhi,
'S cluinnear ceòl is danns' aic'.

Bidh ar cuim le sonas lionte,
 Chairistiona Chaimbeul;
 Ged bhiodh againn deichnear chloinne,
 Cha dig gainne teann oirnn.
 Gheibh sinn aodach dhaibh is caiseart,
 Aran blasd is annlann;
 Chi sinn againn na ni 'n gnothuch,
 'S bidh sinn toilicht', taingeil.

Feb 3, 1903.

A PHOLAIDH GHRINN.

LUINNEAG.

Hó ró air son an t-slàigh sin,
 Hó ró air son an t-slàigh sin,
 A thàinig thar nam mòr thonn
 A chòmhnuidh do 'n tìr s'.

B'e sud an là mi-shealbhach
 Do thír nan Gaidheal calma,
 'S an d' fhuair na triathan dalma,
 Na'n seilbh i 's fo chla.

Chaidh bàillidhean 's luchd-oighreachd
 Gu dàn ri obair oillteil,
 Le uabhar is lon saibhreis,
 'S gach aingidheachd cridh.

Air falbh chuir iad na treun fhir
 'Bu mhath, le 'n clàidhean geura,
 A dhol a sìos do 'n teugnail,
 Nuair shéideadh a phiob.

Chuir iad gun iochd na 'n smàlaibh
 Gach bothan is gach bàthach,
 A bheireadh dìon do mhàthair,
 'S do phàisdean gun chli.

Chuir iad na coin 's na caoirich,
 'S na ciobairean neo-fhaoilidh

An àite nam fear aoidheil
A shaothraich 'ana glinn.

Ach moladh gu 'n robh Dhàsan,
'Tha riaghladh anna na h-àrdaibh,
Gu 'n tug e nall do 'n àit so
Na Gàidhil bha 'n dìth.

Thug E á tìr na daora' iad
Do dhùthaich 'sa bheil saorsa,
Is thug E biadh dhaibh 's aodach,
Is aobhachd is sìth.

Na daoine fearail, còire,
Na mnathan laghaich, bòidheach,
Bu taitneach air gach dòigh iad;
Na 'n còmhraidh bhiodh brìgh.

Ged bha iad greis fo ghrùaman
Bha niseach laidir bhuan ac',
Is neart a sheasamh cruadail,
'S tha buaidh leo 'san strì.

Tha 'n clann an diugh gu dòigheil,
Tha fearann saor an còir ac',
Tha taighean farsuinn mor ac',
'S gu leoir de gach nì.

'Sa chaidh cha déid á 'n cuimhne
Am facan do na spinn sin,
A bh' air a Pholaidh gbrinn
'Tigh'nn troimh thainn o Phort-Rìgh.

Ged dh' fhògair Brentann bhuaip' iad,
Theid carragh-cuimhn' a suas daibh,
A dh' innseas mu 'n deagh bhudhan
Do shluagh anna gach linn.

August 7, 1903.

IORRAM NAM FOGARACH.

Eisidibh ri m' dhàn-ea mar a dh' éisd sibh
riusan

A sheinn le sunnd dhuibh ann an tìr nam
beann;

An luinneag thùrsach togaibh suas gu
làidir,

'S biodh neart nan làmh a cur a bhàt' na
deann.

Tha 'n talamh sìal 's gur briagh' na coill-
tean aod',

Ach 's fòg'raich sinn bho thìr 's bho
shluagh ar gaoil.

Eadar am fonn so 's bothain chaoil ar
càirdean

Tha beannutan àrda 's fàsach de thuinn
dhoirbh,

Ach tha ar cridheachan 'san tìr 'thog suas
sinn,

'S gur tric na 'r brudair sinn mu 'cluain-
tibh gorm'.

A chaidh cha 'n fhaic sinn glinn is onoir
na h-àilleachd,

Le 'n uillt ghlan ghàireach 'ruith a sìos gu
réidh;

Cha 'n fhaic sinn sluagh le uaill mu 'n
triath an òrdagh,

No leac nan seòd 'bu dileas, teòmh' 'san
streup.

Nuair bha ar sinnsre, iomad linn roimh 'n
là so,

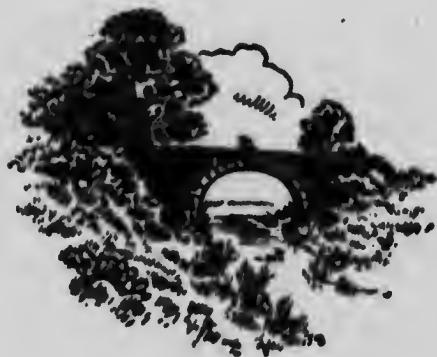
A dìon le 'n olaidhean àite talmh na saors',

Cha robh ac' smuain gun cuir' an clann
a 'n dùthaich,

Gu tuilleadh bhrùidean 'thoirt do dh-uachd-
'rain bhaoth'.

Machruinnicheas feachd an aghaidh Bhreat-
 uinn mhòraill,
 Bidh feum air connspuinn chròdha, dhiun.
 nach géill;
 Ach o'ait am bi iad anns an tìr r'am faot-
 uinn,
 'S na Gaidhìl aobhach thar nan cuan gu
 léir?

Jan. 1, 1904.

Biographical Sketches.

Page 25.—The Rev. Norman Macleod, who became minister of the parish of Morvern, was born in 1775. He married Jean Morrison, by whom he had several children. He died in 1824. Norman, his second son, became minister of Campbellton in 1808; of Campsie in 1825, and of St. Columba Church, Glasgow, in 1836. He published *An Teachdair Gaidhealach* in 1829 and 1830 and *Cnairtear nan Gleann* in 1840 and 1841. He was a man of great ability, and one of the most charming writers that Britain has ever produced.

P. 65.—The Rev. John Macleod, D.D., was the fourth son of the Rev. Norman Macleod, minister of Morvern. He was born March 31, 1801. He succeeded his father in Morvern in 1824. He was six feet seven inches in height, and stout in proportion. He married, in 1834, Margaret, daughter of John Maclean of Bore-ray, and had two sons and two daughters. He died in 1882.

P. 69.—John MacIachlan was born at Roboy in Morvern. He studied medicine at the University of Glasgow. He practised his profession in his native district. He was a tall and well-built man. He was kind-hearted and pleasant in his ways. He died at Tobermory in 1874. His poems were published in 1880. They are delightful compositions, having both good matter in them and musical words. All who take an interest in Gaelic poetry should read them carefully.

P. 76.—John Mackenzie was born at Meallan Thearlaich, Gairloch, in 1806. He was educated in the parish school of his native district and the Tain Academy. He collected and published the poems of William Ross in 1832. He became book-keeper in the Glasgow University Printing Office in 1836. He published *Sàr-Obair nam Bàrd Gaidhealach*—a valuable and useful work—in 1841. He died at his father's house at Lon-dubh, Inverewe, August 19, 1848. He was a patriotic man and did all he could in the interest of the language and literature of the Highlands.

P. 85.—Peter Sinclair was a farmer and drover in Glendaruel, Argyleshire. He married Mary Crawford, by whom he had Hugh, John, Peter, and others. He died some time before 1840. In that year his widow and children came to Prince Edward Island. Hugh, his eldest son, died in Australia. Peter, his third son, now the Hon. Peter Sinclair, lives at Summerfield, P. E. Island.

John Sinclair was born in 1811. He taught school for a few years in Scotland and for more than twenty years in Prince Edward Island. He composed quite a number of songs, but there are only three or four of them now in existence. He composed "*Slàn le gleannan mo ghnòil*" in 1839, the occasion being the departure of a cousin of his, Duncan Crawford, to Australia. He composed "*Mo shoraidh-as gu Còmhail*" in 1874, and sent it to D. C. Maclean, President of the Glasgow Cowal Society. He died in 1885.

P. 91. Mary Macdonald was born at Skye, March 10th, 1821. She was married.

in Glasgow in 1848 to Isaac Macpherson, a shoemaker by trade, and had four children. After the death of her husband, in 1871, she supported herself and her children by nursing in Inverness, Glasgow, Greenock, and other places. She returned to Skye in 1882. Her poems were published in 1891. They are very much to her credit, and are worth reading both for their poetic ideas and idiomatic Gaelic.

P. 94.—Evan MacColl was born at Kenmore, Lochfyne-side, September 21, 1808. He published the first edition of his poems in 1836, and the second edition in 1838. He was appointed to a clerkship in the Liverpool Custom House in 1839. He came to Canada in 1850, and was appointed to a clerkship in the Kingston Custom House, a position which he held until 1880. He published the third edition of his poems in 1886. He was married twice, and had a large family. He was a well-read, kind, and pleasant man.

P. 98.—Thomas Blair lived in the parish of Dunoon in Cowal in 1760. He had five sons, John, Dugald, Donald, William, and Duncan. John married Ann Blair from Strath-Lachlan, and had four children, Malcolm, Thomas, Mary, and Janet. He died about 1798. Thomas, his younger son, was born in November, 1788. Thomas was a shepherd by occupation. He married in 1814, Catherine, daughter of Ewen Macgregor in Strachur, Cowal. He lived in Glenaladale from some time in July 1815 to May 1823, at Inverscadale in Ardgour from May 1823 to May 1825, and at Gallovie in Badenoch from May 1825 to the summer of 1849. He removed then to

Glentruim, where he passed the remainder of his days. His wife died in February 1865. He was called away himself in February 1880. Duncan Blair, a son of one of the four brothers of John Blair, settled at Goirtean-an-taoid in Islay.

Duncan Black, eldest child of Thomas Blair and Ann Macgregor, was born in Strachur July 1st, 1815. He studied for the ministry in Edinburgh, and was licensed to preach in 1844. He came to Nova Scotia in 1846, and became minister of Barney's River and Blue Mountain in 1848. He married Mary Sibella, daughter of Capt. Hector Maclean, in 1851. He died at Laggan, Barney's River, June 4th, 1893. He was a scholar, a theologian, and a poet.

P. 108.—Dugald Macphail was born in 1818 at Stracoil, Strath Caol, at the head of Glenforsa in the Isle of Mull. He was the son of Donald Macphail—Domhnaill mac Dhomhnaill mhic Dhùghaill mhic Dhomhnaill mhic Dhomhnaill mhic Dhomhnaill mhic Ailein. His ancestors had lived in Glenforsa at least since the year 1400. Donald Macphail, the poet's father, married Catherine Campbell, and had by her five children, Dugald, Alexander, Catherine, Móra, and Mary. Alexander died in Australia. Dugald received a good education in his native parish. He was originally a joiner by trade. He spent twelve months in Newcastle, England, as clerk of works and surveyor. "On leaving England he settled in Glasgow where he passed the remainder of his days. He married Janet Merrey, by whom he had Donald, John, a son whose name I do not know, William, and three daughters.

Donald, John, and the third son were doctors. William was a minister in the Free Church of Scotland." Dugald Macphail was an excellent singer, and could give an address in Gaelic in first-rate style. He wrote an essay on the Highland Clearances. He contributed several interesting articles to the Gael over the signature of "Muileach." He died in 1887. He was the author of a number of excellent songs.

P. 119.—John Campbell, grandfather of the poet, belonged to the Craignish branch of the Campbells. He was born at Bunawe in the parish of Muckairn. He was a farmer at Dailnacabaig, near Oban. Colin Campbell, the poet's father, was born at Dailnacabaig. He received a good education, and was for thirty-five years school-master in the General Assembly's school at Ledaig in the parish of Ardchattan. He married Janet Cowan, a native of Oban, and had a family of three sons and four daughters. John, the second child and the eldest son, was born in Oban on September 22nd, 1823. He was two years of age when his father moved to Ledaig. He was educated in his father's school. He was a gardener by trade. He was appointed post-master at Ledaig in 1859. He was an elder and Sabbath-school teacher in the Free Church congregation at Ardchattan. He published his poems in 1884. He died May 4th, 1897. He was married and left five daughters. He was a good man and a good poet.

P. 129.—Mary Cameron was born at Fort William on the 1st of October, 1834. She spent the greater part of her life with her grand-parents in Corrybeg. She was married to John MacKellar, captain and

joint-owner of the ship *Glencoe*. She accompanied her husband in several voyages, and thus had an opportunity of visiting several cities in England, France, Germany and Russia. In course of time her husband and herself disagreed and separated. She wrote Gaelic and English with ease and in a clear and interesting style. She took a deep interest in the history of her own clan and was well acquainted with it. She had good poetic talents. She published her poems in 1880. She resided during the latter part of her life in Edinburgh. She died September 7th, 1890. She was buried at Kilmallie.

Notes and Corrections.

The statements under Dotair Rahuaidhe on page 69 and Eoghan Mac-Colla on page 94 were intended to be used as notes after the poems before which they appear.

The editor of this work was married by the Rev. D. B. Blair, D.D., August 1, 1882. He received from his old pastor a long and instructive address at the marriage, and some time afterwards the song which appears on page 107.

Page 1, 14.—For *cloinne* read *chloinne*, 14, 30.—For *anns a Bhlàthaich* read *am Blàthaich*. 27, 5.—For *a ghuaillibh* read *o ghuaillibh*. 29, 20.—For *agam, 's nam* read *agam nam*. 29, 29.—For *is meallaiche* read *a's meallaiche*. 31, 13.—For *greannaich* read *greannach*. 34, 9.—Perhaps *Droit Bhun Ath'* should be *Droit an àigh*. 69, 11.—For *faireachdainnean* read *fhair-eachdainnean*. 72, 17.—For *Bunlevit* read *Bunleoit*. 72, 29 and 30.—For *bhein* read

bheinn and for bochd read boc. 75, 2.—
 For chuir read chuir. 75, 20.—For is
 d' fhir read is t' fhir. 119, 20.—For an
 Léideig read san Léideig, and for Cha 'n
 fheil, &c. read Chaochail e sa bhliadhna
 1887. 127, 2.—For an tir 'san d' rugadh
 mi read An t-àit san d' rugadh mi.

Belfast, P. E. I., March 12, 1904.

